

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

NÁZEV BAKALÁŘSKÉ PRÁCE/TITLE OF THESIS

Vliv inflace na mzdy, platy a důchody v ČR / The impact of inflation on wages, salaries and pensions in the Czech Republic

TERMÍN UKONČENÍ STUDIA A OBHAJOBA (MĚSÍC/ROK)

Červen / 2024

JMÉNO A PŘÍJMENÍ STUDENTA / STUDIJNÍ SKUPINA

Michaela Kamírová / KEMBC05

JMÉNO VEDOUcíHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

prof. Ing. Milan Žák, CSc.

PROHLÁŠENÍ STUDENTA

Odevzdáním této práce prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci na uvedené téma vypracovala samostatně a že jsem ke zpracování této bakalářské práce použila pouze literární prameny v práci uvedené.

Jsem si vědoma skutečnosti, že tato práce bude v souladu s § 47b zák. o vysokých školách zveřejněna, a souhlasím s tím, aby k takovému zveřejnění bez ohledu na výsledek obhajoby práce došlo.

Prohlašuji, že informace, které jsem v práci užila, pocházejí z legálních zdrojů, tj. že zejména nejde o předmět státního, služebního či obchodního tajemství či o jiné důvěrné informace, k jejichž použití v práci, popř., k jejichž následné publikaci v souvislosti s předpokládanou veřejnou prezentací práce, nemám potřebné oprávnění.

Datum a místo: 22. 04. 2024 v Praze

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu bakalářské práce panu prof. Ing. Milanovi Žákovi, CSc. za metodické vedení a odborné konzultace, které mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce. Ráda bych vyjádřila i poděkování panu doc. Ing. Karolovi Morvayovi za všechny cenné rady a užitečné informace týkající se mezd na Slovensku, které mi poskytl.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SOUHRN

1. Cíl práce:

Cílem této bakalářské práce je zkoumat vliv inflace na mzdy a platy v České republice v období od roku 2012 do prvního pololetí roku 2023 a současně provádět komparaci nominálních a reálných mezd v České republice a na Slovensku. Teoreticko-metodologická část poskytuje rámec pro zpracování práce a vysvětluje klíčové pojmy související s inflací a trhem práce. Analytická část se zabývá hlouběji vývojem mezd a platů vlivem inflačních tlaků. Výsledky analýzy poskytují důležité poznatky o interakci mezi inflací a vývojem mezd a platů v obou zemích. Práce se také zaměřuje na srovnání ekonomického vývoje a mzdových struktur mezi Českou republikou a Slovenskem, přičemž zdůrazňuje rozdíly v inflačních trendech a míře nezaměstnanosti.

2. Výzkumné metody:

V průběhu výzkumu je provedena důkladná rešerše odborné literatury a článků, která poskytuje pevný základ pro teoretickou část. Vzhledem k tomu, že se práce zaměřuje na problematiku v rámci České republiky, převažují zdroje od domácích autorů. Následně je provedena analýza dat získaných z institucí, jako je Informační systém o průměrném výděлку, Český statistický úřad, Česká národní banka, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Národní banka Slovenské republiky a Slovenský statistický úřad. Tato ověřená data jsou následně zpracována do spojnicových a sloupcových grafů, které slouží k vizuální prezentaci vývoje mezd a platů v obou zemích. Tyto grafy jsou následně v textu práce detailně popsány a interpretovány. Kombinace těchto metod umožňuje detailní a komplexní analýzu zkoumané problematiky a dosažení cílů bakalářské práce.

3. Výsledky výzkumu/práce:

Výzkum naznačuje významné rozdíly v míře inflace mezi oběma zeměmi, přičemž Česká republika vykazuje vyšší inflaci než Slovensko. I přes období deflace na Slovensku je zjevné, že Česká republika čelí intenzivnějším inflačním tlakům, které mohou být spojeny s růstem cen energií, potravin a fiskální politikou. Nezaměstnanost hraje důležitou roli v ekonomickém vývoji, přičemž Česká republika vykazuje dvojnásobně nižší míry nezaměstnanosti než Slovensko. To může být důsledkem různých faktorů, včetně flexibility pracovního trhu, úrovně vzdělání a politik zaměstnanosti. Česká republika také dominuje v oblasti mzdových struktur, což může být spojeno s lepším hospodářským výkonem a vyšší konkurenceschopností na trhu práce. Reálné mzdy na Slovensku vykazují minimální rozdíly mezi nominálními a reálnými hodnotami, což svědčí o účinných opatřeních k ochraně kupní síly obyvatelstva.

4. Závěry a doporučení:

Doporučení pro ČR – je důležité sledovat a analyzovat vývoj inflace s cílem identifikovat rizika a možnosti zásahů pro minimalizaci negativních dopadů na ekonomiku a kupní sílu obyvatel. Věnovat pozornost faktorům, které přispívají k inflačním tlakům, jako jsou ceny energií a potravin. Dále je klíčové zavést vhodnou fiskální politiku, podporovat opatření ke snižování nezaměstnanosti prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy pracovníků a udržení nízké míry nezaměstnanosti. Posílení konkurenceschopnosti a podpora růstu mezd, investice do vzdělání a technologický rozvoj jsou také nezbytné. Ochrana před negativními dopady inflace na jejich kupní sílu by měla být dosažena stabilní mzdovou politikou a sociálními dávkami pro lidi v obtížných situacích.

Doporučení pro SR – i přes nižší inflaci ve srovnání s ČR je důležité pečlivě sledovat a řídit tyto hodnoty, aby se předešlo nepříznivým výkyvům. S ohledem na vyšší míru nezaměstnanosti je důležité se zaměřit na opatření podporující tvorbu pracovních míst a zlepšení konkurenceschopnosti na trhu práce. Slovensko by dále mělo uvažovat o strategiích zvyšování nominálních mezd. Udržení minimálních rozdílů mezi reálnými a nominálními mzdami vyžaduje efektivní mechanismy mzdové politiky, které se rychle přizpůsobí aktuální inflaci.

KLÍČOVÁ SLOVA

Inflace, mzdy, platy, trh práce, nezaměstnanost, soukromý a veřejný sektor

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SUMMARY

1. Main objective:

The aim of this bachelor thesis is to investigate the impact of inflation on wages and salaries in the Czech Republic from 2012 to the first half of 2023 and to compare nominal and real wages in the Czech Republic and Slovakia. The theoretical and methodological part provides a framework for the work and explains key concepts related to inflation and the labour market. The analytical part deals in depth with the evolution of wages and salaries due to inflationary pressures. The results of the analysis provide important insights into the interaction between inflation and wage and salary developments in both countries. The paper also focuses on the comparison of economic developments and wage structures between the Czech Republic and Slovakia, highlighting differences in inflation trends and unemployment rates

2. Research methods:

During the research, a thorough literature and article search was conducted which provided a solid foundation for the theoretical part. As the thesis focuses on issues within the Czech Republic, the predominant sources are from domestic authors. Subsequently, the analysis of data obtained from institutions such as the Average Earnings Information System, the Czech Statistical Office, the Czech National Bank, the Ministry of Labour and Social Affairs, the National Bank of the Slovak Republic and the Slovak Statistical Office was carried out. These verified data were then processed into line and bar charts, which serve to visually present the development of wages and salaries in both countries. These graphs are then described and interpreted in detail in the text of the thesis. The combination of these methods has enabled a detailed and comprehensive analysis of the issue under study and the achievement of the objectives of the bachelor thesis.

3. Result of research:

The research suggests significant differences in inflation rates between the two countries, with the Czech Republic showing higher inflation than Slovakia. Despite a period of deflation in Slovakia, it is clear that the Czech Republic is facing more intense inflationary pressures, which may be linked to rising energy and food prices and fiscal policy. Unemployment plays an important role in economic development, with the Czech Republic showing unemployment rates twice as low as Slovakia. This may be due to various factors, including labour market flexibility, education levels and employment policies. The Czech Republic also dominates in terms of wage structures, which may be associated with better economic performance and higher competitiveness in the labour market. In Slovakia, real wages show minimal differences between nominal and real values, reflecting effective measures to protect the purchasing power of the population.

4. Conclusions and recommendation:

Recommendations for the Czech Republic – it is important to monitor and analyse inflation in order to identify risks and options for interventions to minimise negative impacts on the economy and the purchasing power of the population. Pay attention to factors that contribute to inflationary pressures, such as energy and food prices. In addition, appropriate fiscal policy, support for measures to reduce unemployment through education and training of workers and maintaining a low unemployment rate are key. Strengthening competitiveness and promoting wage growth, investment in education and technological development are also key. Protection against the negative effects of inflation on their purchasing power should be achieved through stable wage policies and social benefits for people in difficult situations. Recommendation for the Slovak Republic - Despite lower inflation compared to the Czech Republic, it is important to monitor and manage these values carefully to avoid adverse fluctuations. Given the higher unemployment rate, it is important to focus on measures to promote job creation and improve competitiveness in the labour market. Slovakia should further consider strategies to raise nominal wages. Maintaining a minimum gap between real and nominal wages requires effective wage policy mechanisms that adjust quickly to current inflation.

KEYWORDS

Inflation, wages, salaries, labour market, unemployment, private and public sector

JEL CLASSIFICATION

E31 Price Level, Inflation, Deflation
E58 Central Banks and Their Policies
E24 Employment, Unemployment, Wages

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Michaela Kamírová
Studijní program:	Ekonomika a management (Bc.)
Studijní skupina:	KEMBC05
Téma BP:	Vliv inflace na mzdy, platy a důchody v ČR
Zásady pro vypracování (stručná osnova práce):	<ol style="list-style-type: none">1 Úvod2 Teoreticko-metodologická část Inflace a její měření, mzdy a platy, přerozdělování a důchodová politika, valorizace, odlišnosti v adaptaci na inflační vývoj, metodika práce3 Praktická část Vývoj mezd, platů a důchodů vlivem inflace (v nominálním i reálném vyjádření), reakce státu na změny inflace4 Závěr
Seznam literatury: (alespoň 4 zdroje)	<ul style="list-style-type: none">• GOODWIN, N. et al. <i>Macroeconomics in context</i>. New York: Routledge, 2022. ISBN 9781032170374.• HECZKO, S. et al. <i>Ekonomika a společnost 4.0</i>. Ostrava: Key Publishing, 2020. 205 s. ISBN 978-80-7418-338-6.• PROCHÁZKOVÁ, C., PUSTOVALOVÁ, A., PROCHÁZKA, D. Elasticity of Substitution in the Manufacturing Sector in the Czech Republic. <i>Politická ekonomie</i>, 2021, vol. 69, no. 4, p. 435-456. ISSN 0032-3233.• STROUKAL, D. <i>Ekonomické bubliny. Kdo je nafukuje, proč praskají a jak v další krizi neztratit vše</i>. Praha: Grada Publishing, 2019. 240 s. ISBN 978-80-271-2194-6.
Harmonogram:	<ul style="list-style-type: none">• Zpracování cílů a metodiky do 01. 02. 2024• Zpracování teoretické části do 01. 03. 2024• Zpracování výsledků do 01. 04. 2024• Finální verze do 01. 05. 2024
Vedoucí práce:	prof. Ing. Milan Žák, CSc.

V Praze dne 25. 09. 2023

prof. Ing. Milan Žák, CSc.
rektor

Prof. Ing.
Milan
Žák CSc.

Digitálně podepsal Prof. Ing. Milan Žák CSc.
DN: cn=Prof. Ing. Milan Žák CSc., c=CZ, o=Vysoká škola ekonomie a managementu, a.s., givenName=Milan, sn=Žák, serialNumber=ICA-10393535
Datum: 2023.09.25 14:14:20 +02'00'

Obsah

1 Úvod	1
2 Teoreticko-metodologická část práce	3
2.1 Inflace	3
2.1.1 Druhy inflace	4
2.1.2 Měření inflace.....	6
2.1.3 Příčiny a důsledky inflace	9
2.1.4 Inflační spirála a inflační očekávání	10
2.2 Trh práce	12
2.2.1 Nezaměstnanost.....	14
2.2.2 Mzdy a platy	17
2.2.3 Stanovení mezd a platů.....	21
2.2.4 Centrální banka České republiky v době inflace	22
2.2.5 Centrální banka Slovenska v době inflace.....	23
2.3 Metodika práce.....	24
3 Analytická část práce	27
3.1 Vývoj mezd a platů v České republice.....	27
3.2 Vývoj mezd v soukromém a státním sektoru na Slovensku.....	32
3.3 Komparace odměňování v České republice a na Slovensku.....	38
3.4 Interpretace výsledků a doporučení	43
4 Závěr	46
Literatura	49
Přílohy	I

Seznam zkratek

AD	Agregátní poptávka
CPI	Consumer Price Index
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
ECB	Evropská centrální banka
ECOICOP	Evropská klasifikace individuální spotřeby podle účelu
EU	Evropská unie
GVC	Globální hodnotové řetězce
HDP	Hrubý domácí produkt
IPD	Implicit Price Deflator
ISC	Index spotřebitelských cen
NBS	Národní banka Slovenské republiky
PPI	Producer Price Index
USVAR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Seznam tabulek

Tabulka 1 Inlace v České republice	9
Tabulka 2 Míra nezaměstnanosti v průběhu let v České republice	16
Tabulka 3 Míra nezaměstnanosti v průběhu let na Slovensku	17
Tabulka 4 Zaručená mzda	18
Tabulka 5 Stupnice platových tarifů a skupiny prací	20
Tabulka 6 Spotřební koš.....	I
Tabulka 7 Stupnice platových tarifů	II

Seznam obrázků

Obrázek 1 Poptávková inflace.....	5
Obrázek 2 Nákladová (nabídková) inflace	5
Obrázek 4 Pohyby v pracovní síle.....	15

Seznam grafů

Graf 1 Míra inflace (v %).....	28
Graf 2 Míra nezaměstnanosti (v %)	29
Graf 3 Vývoj mezd a v platů v České republice v průběhu let (v Kč).....	30
Graf 4 Vývoj nominální a reálné mzdy v České republice v průběhu let (v Kč).....	31
Graf 5 Medián mezd a platů v České republice v průběhu let (v Kč).....	32
Graf 6 Míra inflace na Slovensku (v %).....	33
Graf 7 Míra nezaměstnanosti (v %)	34
Graf 8 Vývoj mezd v soukromém a státním sektoru na Slovensku v průběhu let (v EUR)	35
Graf 9 Vývoj nominální a reálné mzdy na Slovensku v průběhu let v soukromém sektoru (v EUR).....	36
Graf 10 Vývoj nominální a reálné mzdy na Slovensku v průběhu let ve veřejném sektoru (v EUR).....	37
Graf 11 Komparace inflace v České republice a na Slovensku (v Kč)	38
Graf 12 Komparace nezaměstnanosti v České republice a na Slovensku (v Kč).....	39
Graf 13 Komparace mezd v České republice a na Slovensku (v Kč)	40
Graf 14 Komparace reálných mezd v České republice a na Slovensku (v Kč).....	41
Graf 15 Komparace platů v České republice a na Slovensku (v Kč).....	42

1 Úvod

Debata o rostoucích cenách je aktuálně velmi často diskutovaným tématem ve společnosti, a to nejen v České republice, ale napříč celou Evropou. Inlace a její dopad na mzdovou strukturu představují složitou problematiku, která ovlivňuje ekonomickou stabilitu a životní podmínky občanů. Tyto diskuze reflektují nejen obavy z možného poklesu kupní síly a růstu nákladů na život, ale také hledání efektivních opatření a politik, které by mohly minimalizovat negativní dopady inflace na ekonomiku a každodenní život obyvatel.

Pokud dojde k vysoké inflaci, její důsledky mohou zasáhnout různé sféry ekonomiky a život jednotlivců. Mezi nejčastější a nejintenzivnější negativní dopady se uvádí snížení kupní síly, ztráta hodnoty úspor, sociální dopady, nestabilita investic, narušení hospodářské stability, a především vliv na mzdy a platy, na které se bakalářská práce zaměřuje. Avšak v případě mírné neboli „zdravé“ inflace ji mnoho ekonomů považuje za přínosnou, udržitelnou a nezbytnou pro ekonomiku. U mírné inflace dochází k podpoře ekonomického růstu, snižuje se riziko deflace a poskytuje flexibilitu v oblasti mzdové politiky.

Hlavním cílem této práce je analýza vlivu a jeho dopadu na mzdy a platy v České republice. S narůstající inflací se totiž často spojuje obava ze ztráty kupní síly, což má bezprostřední dopad na životní úroveň občanů. Práce se dále zaměřuje na porovnání situace v České republice se situací na Slovensku, aby bylo možné lépe porozumět kontextu a možným odlišnostem v dopadech inflace na mzdovou strukturu v těchto zemích. Tímto srovnáním lze lépe posoudit účinnost politik a opatření, která tyto země zavádějí k regulaci ekonomických procesů a ochraně kupní síly občanů.

Ke srovnání je vybrána sousední země Slovensko z několika důvodů. Hlavním důvodem je sdílená historie České republiky a Slovenska, spojená s podobnými sociálními, kulturními a politickými vlivy. Tato podobnost vytváří příznivé prostředí pro porozumění kontextu a interpretaci výsledků. Dále obě země sdílejí podobnou geografickou polohu a obchodní vazby, což naznačuje na podobné ekonomické výzvy a příležitosti. Tato podobnost dělá Českou republiku srovnatelnou se Slovenskem, a proto se očekává, že inflace, nezaměstnanost, mzdy a platy budou vykazovat podobné výsledky s minimálními odchylkami.

Cílem této bakalářské práce je pečlivě analyzovat vliv inflace na vývoj mezd a platů v České republice a na Slovensku a následně je komparovat. Tato práce se zabývá nejen kvantitativními aspekty, jako jsou číselné ukazatele inflace a mzdového vývoje, ale také kvalitativními faktory, které mohou ovlivnit vzájemné porovnání.

Prvním krokem je provedení rešerše odborné literatury a relevantních odborných článků zaměřených na inflaci a trh práce. Tato fáze má za cíl získat teoretický základ a hlouběji porozumět klíčovému konceptům spojeným s inflací, druhy inflací, měřením inflace, příčiny a důsledky inflace, inflační spirála a inflační očekávání. Další část teoretické části je věnována trhu práce, která se zaměřuje na témata jako nezaměstnanost, mzdy a platy, stanovení mezd a platů, a také roli centrálních bank České republiky a Slovenska v období inflace.

Následuje zpracování metodiky práce, která detailně popisuje všechny použité metody a techniky a obsahuje informace o sběru dat a jejich analýze. Pro sběr dat jsou využity ověřené instituce, jako je Česká národní banka, Český statistický úřad, Informační systém o průměrném výdělku, Slovenský statistický úřad a Národní banka Slovenska. Data týkající se míry inflace, nezaměstnanosti a hodnoty mezd jsou následně zpracována do spojnicových a sloupcových grafů, aby bylo možné lépe vizualizovat rozdíly a vývoj.

Další kapitola je věnována vývoji mezd a platů v České republice, kde jsou rovněž sledovány trendy v inflaci, nezaměstnanosti a v mzdové a platové struktuře. Cílem této části je poskytnout hlubší vhled do toho, jak inflace ovlivňuje mzdovou strukturu v různých částech ekonomiky a jaké jsou případné odlišnosti mezi soukromým a veřejným sektorem v České republice. Diskutovány jsou také možné důsledky těchto trendů na ekonomickou stabilitu a životní úroveň obyvatelstva v České republice. Následující kapitola se zabývá vývojem mezd v soukromém a veřejném sektoru na Slovensku, kde se pozoruje vývoj inflace za sledované období, vývoj nezaměstnanosti a vývoj nominálních a reálných mezd v soukromém i veřejném sektoru. Tyto analýzy poskytují hlubší vhled do problematiky, jak inflace ovlivňuje vývoj mezd v různých sektorech ekonomiky a jaké jsou případné odlišnosti mezi soukromým a veřejným sektorem. V souvislosti s tím jsou diskutovány možné důsledky těchto trendů na celkovou ekonomickou stabilitu a životní úroveň obyvatelstva. Následně je provedena komparace těchto dvou zemí, České republiky a Slovenska, s cílem porovnat vliv inflace na mzdovou strukturu v obou ekonomikách. Tato komparace umožňuje identifikovat podobnosti a rozdíly v dopadech inflace na mzdovou strukturu v obou zemích.

Závěrečné kapitoly se zabývají interpretací výsledků a doporučeními. Porovnává se ekonomická situace obou zemí a na základě těchto výsledků se navrhuje strategie a opatření, která by mohla minimalizovat negativní dopady inflace na mzdovou strukturu a zlepšit celkovou ekonomickou stabilitu a životní podmínky obyvatelstva.

2 Teoreticko-metodologická část práce

Teoreticko-metodologická část práce se zabývá rozbořením teorie s nastudováním a využitím domácí i zahraniční odborné literatury. První část teoreticko-metodologické části se zabývá inflací a zaměřuje se na druhy inflace, měření inflace, příčiny a důsledky inflace, inflační spirálu a inflační očekávání. Ve druhé části se zaměřuje na trh práce, mzdy a platy, stanovení mezd a platů a v posledních kapitolách popisuje centrální banky České republiky a Slovenska v době inflace. Teoreticko-metodologická část předchází analytické části a slouží jako základ k vypracování dalších analýz. V závěru této kapitoly je shrnuta metodika práce, která detailně popisuje postupy a metody, jež byly použity k dosažení cílů.

2.1 Inflace

Inflace, jak uvádí ČNB (2023) je opakovaný růst cen v ekonomice. Jedná se o oslabení reálné hodnoty určité měny vůči službám a zboží. Spotřebitel při inflaci potřebuje na dané služby a zboží více jednotek měny určité země. Ceny u spotřebitelského zboží a služeb jsou ovlivněny mnoha vlivy a jsou mimo dosah opatření centrální banky a měnové politiky. Tyto vlivy mohou být velmi silné, například u zemědělské úrody, ropy či zemního plynu.

Ve svém odborném článku Vencl a Jarolím (2023) popisují, že inflace je jev, kdy dochází k růstu cenové hladiny služeb a zboží v ekonomice. Za stejnou hodnotu financí si spotřebitelé koupí méně zboží, než jak jsou zvyklí. Mezi hlavní negativní dopady patří nejistota mezi spotřebiteli, vysoké úrokové sazby a vysoké ceny zboží a služeb. Míra inflace se měří pomocí deflátoru HDP a indexu spotřebitelských cen.

Dle Černohorského (2022, s. 164) se definuje inflace jako proces, při kterém trvale roste cenová hladina a je spojena s nadměrnou emisí peněz. Inflaci označujeme jako dynamický jev, který se mění v čase. O inflaci se jedná, pokud:

- cenová hladina služeb a zboží dlouhodobě a nepřetržitě roste – jedná se o minimálně dvě po sobě jdoucí čtvrtletí;
- nejedná se však o pohyb jednotlivých cen, ale o pohyb celkové cenové hladiny.

Inflace je ve společnosti vnímána jako negativní jev, který má škodlivý vliv na život většiny obyvatelstva. Jurečka (2017, s. 128) k tomu dodává, že málokterý pojem v oblasti ekonomie vyvolává tolik pozornosti a nepříznivých emocí jako růst cen. Inflace je obecně považována za ekonomický a sociální problém, který vzbuzuje negativní reakce většiny občanů. I v odborné ekonomické komunitě převažuje spíše negativní hodnocení inflace, i když existují názory, které tvrdí, že mírná a dobře kontrolovaná inflace není nutně škodlivá pro ekonomiku. Inflace je často definována jako stoupaní cenové hladiny, což má za následek snižování kupní síly. Z toho vyplývá, že inflace není růst cen jednotlivých druhů výrobků nebo služeb, ale inflace je všeobecný nárůst cenové hladiny v ekonomice.

Evropská centrální banka (2023) popisuje, že je často pocíťována větší inflace, než jak jí ve skutečnosti uvádějí cenové indexy. Pozornost se upoutává především na ceny, které rostou než ty, které klesají anebo se vůbec nemění. Růst cen se však ve společnosti pamatuje mnohem déle, méně je však všimáno stabilních nebo klesajících cen, ačkoli jsou také zahrnované do průměrné míry inflace. V posledních letech se cenová hladina u zboží a služeb, které spotřebitelé nakupují častěji, zvedly nadprůměrně (patří sem např.: doprava, pohonné hmoty, pečivo).

V oblasti makroekonomie je deflace opakem inflace. Černohorský (2020, s. 175) to definuje jako proces dlouhodobého poklesu cenové hladiny a doplňuje, že dopady deflace jsou zpravidla horší než u inflace. Vencel a Jarolím (2019) ve svém článku popisují, že k deflaci může dojít, kdy trhy „zamrznou“. V oběhu se přestanou točit peníze, centrální banka ani stát nezasáhne, a tak může vzniknout deflace. Příkladem může být Velká hospodářská krize 20. století. Existuje i záměrná deflace, kterou vlastníme ve své historii. Nastavil ji první československý ministr financí Alois Rašín, aby ochránil měnu před poválečnou inflací. Alois Rašín se snažil upevnit kurz koruny vůči ostatním zahraničním měnám. Z měnového hlediska se stabilizace deflace povedla a je považována za úspěšnou, ale růst nezaměstnanosti a pokles exportu byly negativním dopadem deflace v řádech desítek procent. Krátkodobé deflace se není třeba tak obávat, lze ji i pozitivně využít. Stroukal (2019, s. 35) ve své odborné literatuře uvádí, že ekonomové jsou stále zastrašováni deflační spirálou z učebnic a akademických časopisů. Pokud není ekonomika povzbuzována, zůstává uvězněna v deflační spirále. Je to z důvodu toho, že všichni budou čekat na pokles ceny a proto nebudou utrácet a budou šetřit. Výrobci tak nebudou dostávat peníze a ti pak nebudou moc platit své zaměstnance a nebudou vyrábět. I v případě, že by nezkrachovali, tak začnou propouštět zaměstnance. Jurečka et al. (2017, s. 129) uvádí další pojmy spojené s inflací, mezi ně patří:

- akcelerující inflace – zvyšování míry inflace tzn. zrychlování;
- dezinflace – snižování míry inflace tzn. zpomalování;
- stagflace – reálný produkt se nemění, ale cenová hladina roste.

Mnoho definic o inflaci je v knihách a na internetu popisováno spíše z negativního pohledu. Stroukal (2021, s. 147) je ale toho názoru, že existuje i dobrá inflace a deflace. Uvádí, že zdražování nemusí být za každou cenu vždy nevíтанé. Ceny a její změny hrají v ekonomice velmi vysokou a důležitou roli. Díky cenám se může pozorovat, co spotřebitelé chtějí nebo naopak nechtějí, čeho se má vyrábět více anebo méně. Díky vysokým cenám výrobků si také spotřebitelé mohou uvědomit, že se nemá zbytečně plýtvat a zboží se tak najednou stane vzácnější. Vzácnost a lidská přání se neustále mění, a proto je velmi prosperující, když se ceny mění. Dále Stroukal (2021, s. 147) uvádí, že pokud lidé přestanou kupovat pečivo, začne se postupně hromadit v obchodech, na skladech a obchodníci budou nuceni ceny snížit. Obchody se najednou začnou předhánět v tom, aby ho prodaly. Najednou se pečivo stane tak levné, že ho spotřebitelé zase začnou kupovat ve velkém množství. Z toho vyplývá, že spotřebitelé si při inflaci uvědomí, co je pro ně důležité, a že zbytečné plýtvání potravinami není vhodné.

2.1.1 Druhy inflace

Inflace se rozděluje z důvodu určení závažnosti inflačního procesu. Tyto kategorie umožňují lepší porozumění příčin a dopadů inflace a usnadňují analytický přístup k tomuto ekonomickému jevu. Jurečka et al. (2023, s. 139) uvádějí, že se rozlišuje několik druhů inflace. Rozlišuje se podle toho, zda podněty k inflaci vycházejí ze strany nabídky nebo poptávky, podle tempa růstu inflace a podle povahy inflačních podnětů.

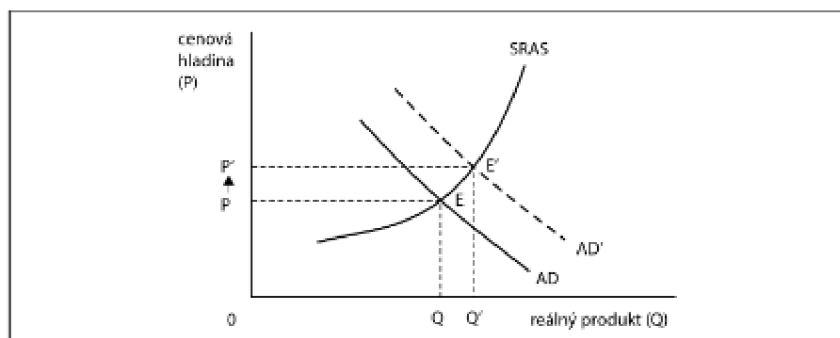
Inflaci Jurečka et al. (2023, s. 141) rozlišují dle pohybu cenové hladiny:

1. **Poptávková inflace** – je vyvolána převahou agregátní poptávky nad agregátní nabídkou. Je to stav, kdy zahraniční subjekty, domácnosti, firmy a vláda spotřebovávají větší množství produktů, než jaký ekonomika vytváří. Je velmi obtížné vzniklou mezeru uzavřít, zejména v krátkodobém horizontu. Růst cenové hladiny je přirozený mechanismus k obnovení rovnováhy mezi agregátní nabídkou a agregátní poptávkou.

Poptávková inflace je zobrazena na obrázku 1. Hrbková et al. (2020, s. 231) popisují, že zvýšení agregátní poptávky není ekonomický problém, ale může se na něj nahlížet tak, že je ekonomice spíše přínosem. Černohorský (2020, s. 169) uvádí faktory, kterými je poptávková inflace vyvolána a které zvyšují agregátní poptávku (AD):

- zvýšení vládních výdajů;
- zvýšení peněžní nabídky;
- zvýšení investic ze strany firem (nízké úrokové sazby);
- zvýšení spotřebních výdajů v domácnostech (růst příjmu);
- zvýšení čistého exportu.

Obrázek 1 Poptávková inflace

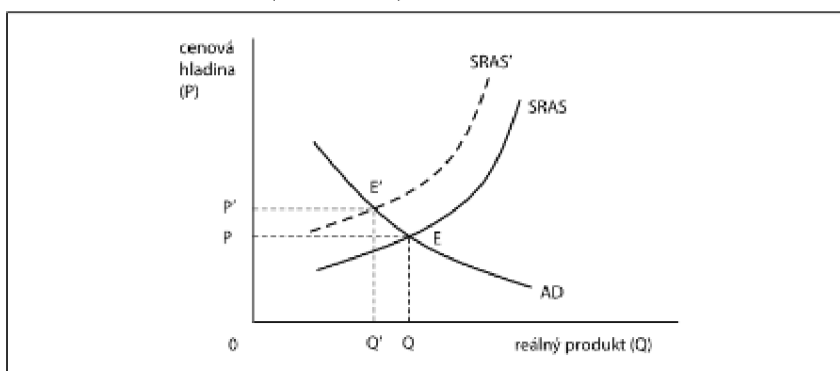

Zdroj: Jurečka et al. (2023, s. 141)

Na obrázku číslo 1 lze pozorovat poptávkovou inflaci. Poptávková inflace je znázorněna posunutím křivky agregátní poptávky (AD) směrem doprava na křivku AD' . To naznačuje zvýšenou poptávku v ekonomice, což vede k růstu cenové hladiny a reálného produktu.

2. **Nákladová (nabídková) inflace** – Jurečka et al. (2023, s. 143) charakterizují nákladovou inflaci, jako inflaci, co má svůj původ na straně nabídky. Inflace se často označuje za inflaci tlačnou náklady, protože rostoucí ceny tlačí ceny nahoru. Nákladová inflace je způsobena zvýšením cen vstupů do výroby např. přírodní zdroje, kapitál a růst nákladu na práci. Z toho vyplývá, že nákladová inflace je z pohledu ekonomů mnohem horší, než inflace způsobena poptávkou. Nákladová (nabídková) inflace je zobrazena na obrázku 2.

Obrázek 2 Nákladová (nabídková) inflace

Zdroj: Jurečka et al. (2023, s. 144)

Obrázek číslo 2 znázorňuje nákladovou (nabídkovou) inflaci, která ukazuje situaci, kdy se ceny zvyšují. Tento jev je naznačen pohybem křivky agregátní nabídky SRAS směrem nahoru na $SRAS'$. Posun této křivky naznačuje, že ceny stoupají.

Podle Sainera (2023) se inflace dále člení tempem růstu:

1. Mírná inflace (plíživá) – jedná se o inflaci, která roste mírně v jednotkách procent. Spotřebitelé nepocítují negativní dopady ihned, nárůst inflace je pozvolný a pomalý. Mírná inflace bývá označována za přirozený a zdravý proces v ekonomice.
2. Pádívá inflace – jedná se o inflaci, která roste v desítkách procent. U spotřebitelů začíná růst pocit nejistoty, nedůvěry, jsou neklidní a obávají se znehodnocení svých úspor. Lidé začínají investovat do statků trvalejší hodnoty, jako je zlato, nemovitosti atd. Pádívá inflace může vést až k hospodářským problémům a je považována jako nezdravý ekonomický vývoj.
3. Hyperinflace – jedná se o inflaci, která se uvádí ve stovkách až tisících procent. Nárůst cenové hladiny roste obrovským tempem a spotřebitelé téměř definitivně přestávají věřit finančním prostředkům. K hyperinflaci může dojít při pandemii anebo při válce, zkrátka při velmi výjimečných událostech.

Černohorský (2020, s. 183) ve své knize zmiňuje další možnosti rozdělení inflace. Zaměřuje se na otevřenou a skrytou inflaci, kde největší rozdíl mezi nimi vzniká ve viditelnosti inflace. Otevřená inflace se projevuje otevřeně v ekonomice růstem cenové hladiny (tento typ je typický pro tržní ekonomiku a je vykazována pomocí měření cenových indexů). Skrytá inflace se naopak neprojevuje v ekonomice růstem cenové hladiny a je potlačována regulací cen (typické pro netržní, plánované ekonomiky např.: období socialismu v naší zemi). Dále zmiňuje čistou inflaci, která se odlišuje dle teoretického a praktického pojetí v České republice. Čistá inflace z hlediska teorie je situace, kdy zvýšení nabídky peněz vede ke zvýšení inflace. Čistá inflace z hlediska praxe v České republice se používá jako ukazatel míry inflace Českou národní bankou. Vyjadřuje vývoj inflace regulace cen a nepřímých daní.

S inflací souvisí i setrvační inflace, kterou uvádějí Jurečka et al. (2017, s. 143) ve své odborné knize, kdy s očekávanou inflací a inflačními předpověďmi úzce souvisí setrvačný nárůst cen. Tato forma inflace vzniká z charakteristické tendence udržovat stejné tempo i poté, co původní příčiny inflace ustoupily. Setrvačná inflace je závislá na psychologických faktorech, kdy postoj lidí k inflaci a jejich vnímání ovlivňuje její trvání. Ekonomické subjekty se adaptují na dlouhodobý růst cen a začleňují ho do svých kalkulací, ať už jde o podnikatele při stanovení cen výrobků, nebo služeb, odbory při vyjednávání mzdových požadavků nebo věřitele při určování úrokových sazeb. Z toho lze vycházet, že když lidé přijímají inflaci jako běžný jev a začnou automaticky předpokládat další zvyšování cen, může to vést k cyklu, kde se inflační očekávání stávají samo ospravedlňujícím mechanismem pro další růst cen. Dále Jurečka et al. (2017, s. 146) popisuje další druh inflace, který je pro ekonomiku důležitý, a to je jádrová inflace. Tato inflace byla vyvolána endogenními faktory, jako je úroveň mzdy, měnový kurz, nabídka práce a rozsah produkce.

2.1.2 Měření inflace

Měření inflace je velmi důležitým procesem v ekonomice a také velmi komplikovaným. Jak uvádí Farkáčová (2021, s. 366) měření inflace je velmi obtížné, zvláště pokud se jedná o situaci, kdy ceny v ekonomice v průměru rostou. Jen v supermarketech je několik druhů produktů a zjistit zde úroveň inflace je skutečnou výzvou (např.: Rohlik.cz k 22. listopadu 2020 nabízel 35 druhů čokolád s oříšky a 110 druhů mléčných čokolád. Dalším faktorem je, že tytéž produkty mají rozdílné ceny ve zmiňovaných supermarketech či méně vyhledávaných prodejnách na předměstí.) Zde si lze představit, jak náročný úkol představuje určení výše inflace.

Černohorský (2022, s. 186) uvádí, že měření inflace je v praxi nezbytnou podmínkou pro kvalitní provedení měnové politiky. Míra inflace je měřena pomocí těchto indexů:

- index spotřebitelských cen (z anglického CPI – *Consumer price index*);
- deflátor hrubého domácího produktu (z anglického IPD – *Implicit price deflator*);
- index cen výrobků (z anglického PPI – *Producer price index*).

Index spotřebitelských cen (z anglického CPI-Consumer Price Index) se dle Černohorského (2022, s. 185) jedná o nejpoužívanější index měření inflace. Mezi největší výhodu indexu patří, že se zveřejňuje každý měsíc a počítá se velmi rychle (počítá se pouze cca 790 statků oproti několika milionům statků v deflátoru). Nevýhodou indexu je, že se počítá s „průměrnou“ domácností, přičemž spotřeba každé domácnosti se liší, jedná se o tzv. individuální míru inflace. Níže je uveden vzorec 1 pro výpočet cenového indexu spotřebitelských cen.

Vzorec pro výpočet indexu spotřebitelských cen dle Černohorského (2022, s. 187):

$$CPI = \frac{\sum P_1 Y_0}{\sum P_0 Y_0} \quad (1)$$

Rozmanité podoby inflace jsou významné pro porozumění ekonomice. ČNB (2023) popisuje, že mezi českými domácnostmi v dané míře skutečně existuje individuální inflace. Pokud by se dle inflace seřadily domácnosti vzestupně na čtvrtiny, tak v jedné čtvrtině by inflaci domácnosti pocítily na úrovni 15,6 % a v dalších třech třetinách by ji domácnosti mohly pocítit na úrovni až 21,4 %. Rozdíly vznikají primárně při výdajích potravin a energií, tyto položky se v domácnostech velmi liší. Finančně zasažené jsou přitom chudší domácnosti, které mají nižší celkové výdaje na spotřebu. Tento vysoký rozptyl u individuálních inflací se nachází velmi vysoko, až nad svoji historickou úroveň, což může v budoucnosti ovlivnit inflační očekávání.

ČSÚ (2023) uvádí, že index spotřebitelských cen (ISC) patří v soustavě mezi nejdůležitější indikátory cenového vývoje v České republice. V časovém vývoji měří reprezentativním způsobem změny konečných cen za služby a zboží placených obyvatelstvem. Představuje soubor informací o absolutních spotřebitelských cenách a jsou nařízeny EU. Tyto statistiky slouží dále k analytickým a administrativním účelům. Jurečka et al. (2023, s. 135) popisují ve své knize, že cílem měření vývoje cenové hladiny tohoto indexu je založeno na srovnání nákladů spotřebního koše výrobků a služeb, aby se porovnaly náklady ve dvou a více obdobích. Spotřební koš obsahuje soubor výrobků a služeb spotřebovaných běžnou domácností. Spotřební koš dle ČSÚ (2023) vychází z klasifikace ECOICOP (tj. evropská klasifikace individuální spotřeby podle účelu), která rozděluje spotřební koš na 12 hlavních oddílů:

- 1. potraviny a nealkoholické nápoje;
- 2. alkoholické nápoje, tabák;
- 3. odívání a obuv;
- 4. bydlení, voda, energie, paliva;
- 5. bytové vybavení, zařízení domácností, opravy;
- 6. zdraví;
- 7. doprava;
- 8. pošty a telekomunikace;
- 9. rekreace a kultura;
- 10. vzdělávání;
- 11. stravování a ubytování;
- 12. ostatní zboží a služby.

V příloze 1 na konci této práce je uvedena tabulka 6, která obsahuje spotřební koš pro výpočet indexu spotřebitelských cen v České republice od roku 2014 do roku 2020. Částky jsou uvedeny v % a její váhy se mění každé 2 roky.

Dále se uvádí další metoda měření inflace, a to je **deflátor hrubého domácího produktu (z anglického IPD – *Implicit price deflator*)** který se počítá dle vzorce, který lze pozorovat v rovnici uvedené níže.

Vzorec deflátoru hrubého domácího produktu dle Černohorského (2022, s. 186):

$$\text{deflátor HDP} = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálný HDP}} \quad (2)$$

Černohorský (2022, s. 186) k tomu doplňuje, že nominální produkt HDP je vždy vyjádřený v běžných cenách (aktuální ceny v daném období). Reálný HDP je produkt, který je vyjádřený ve stálých cenách (ceny minulého a stálého období). Poměrem nominálního produktu HDP a reálného HDP lze získat změnu cenové hladiny mezi těmito obdobími – lze vyjádřit i tímto způsobem vzorce, který je uvedený na vzorci 2.

V odborné literatuře Goodwin et al. (2022, s. 158) k deflátoru hrubého domácího produktu doplňují, že pokud se ceny zvyšují, čísla nominálního HDP rostou rychleji než ty skutečné, které reprezentují skutečný stav ekonomiky. Naopak, pokud klesají, reálný HDP roste rychleji než nominální HDP. Pro získání přesnějšího obrazu o skutečném stavu ekonomiky musí být čísla nominálního HDP upravena pomocí cenového indexu, který je poskytnut deflátozem HDP.

Vzorec deflátoru hrubého domácího produktu dle Černohorského (2022, s. 186):

$$\text{deflátor HDP} = \frac{\sum P_1 Y_1}{\sum P_0 Y_1} \quad (3)$$

Deflátor hrubého domácího produktu má svoje výhody i nevýhody. Jak popisuje dále ve své knize Černohorský (2022, s. 186) za největší výhodu lze označit komplexnost tohoto ukazatele, protože měří ceny veškerých statků spotřebovaných v ekonomice a v té samé struktuře, v jaké byly v aktuálním roce spotřebovány. Nevýhody deflátoru lze pozorovat v časovém zpoždění, neboť HDP se vykazuje vždy pravidelně každé čtvrtletí a jeho první odhad je zveřejněn cca 2,5 měsíce po skončení daného čtvrtletí. Za další nevýhodu lze označit skutečnost, kdy deflátor neobsahuje statky z dovozu, protože při výpočtu HDP je jedna z veličin čistý export (rozdíl exportu a importu). Jurečka et al. (2023, s. 138) ve své knize uvádějí, že logika při výpočtu IPD je podobná jako při výpočtu CPI. Zásadní rozdíl je v tom, že v IPD nejsou v implicitním cenovém deflátoru zahrnuty pouze vybrané spotřební statky, ale jsou zde zahrnuty všechny statky, které jsou součástí produkce ekonomiky.

Index cen výrobku (z anglického PPI – *Producer price index*) Černohorský (2022, s. 187) popisuje, že PPI se počítá podobným způsobem jako index spotřebitelských cen, rozdíl mezi nimi je v obsahu struktury koše. V cenové hladině měří změny u jednotlivých odvětví výrobců. ČSÚ (2023) rozděluje v České republice 6 druhů – ceny průmyslových výrobců, ceny tržních služeb, ceny stavebních prací, ceny zemědělských výrobců, ceny v lesnictví (surové dříví) – dřevo zpracovatelé a ceny zemědělské půdy.

Černohorský (2022, s. 187) dále uvádí, že v případě cen průmyslových výrobců se jedná o statky v dobývání nerostných surovin, statky z výroby a rozvodu elektřiny, plynu a vody a statky ze zpracovatelského průmyslu. U zemědělských výrobců zahrnutých do indexu cen obsahuje téměř 100 zemědělských výrobků členěných na živočišnou a rostlinnou výrobu. Koš statků zahrnutých k výpočtu indexu cen stavebních objektů zahrnuje 141 vybraných stavebních prací. V koši výše uvedených statků má každá položka přidělena svou váhu dle struktury v daném odvětví.

2.1.3 Příčiny a důsledky inflace

Inflace je zvyšování úrovně cen za zboží a služby v ekonomice, což vede ke ztrátě kupní síly peněz. Existují různé příčiny inflace, včetně růstu poptávky po zboží a službách, zvýšení nákladů na výrobu, expanze peněžní nabídky (tisk peněz), změny v zahraničním obchodě, a další faktory. Příčiny inflace mohou být různorodé a složité, a mohou být ovlivněny různými faktory.

Vencl, Jarolím (2023) ve svém odborném článku uvádějí prvotní příčiny inflace z hlediska příčin na straně poptávky a nabídky. Poptávková inflace – je způsobena mnohem rychlejším růstem peněžní zásoby, než je růst celkového produktu. To znamená, že výroba není tak efektivní jako zvýšení přísunu financí v rukou kupujících. V ekonomice by mělo odpovídat množství peněz k aktuálnímu růstu ekonomiky, a to i s faktory, jako jsou: odliv a příliv zahraničních investorů a populační růst. Nabídková inflace – je způsobena růstem cenové hladiny u zboží, postupným vyčerpáváním zdrojů, poklesem produktivity a narušením nabídkového řetězce. Tato inflace může být způsobena i přírodní katastrofou nebo dlouhodobým výpadkem technické infrastruktury. Živelné katastrofy a skokové růsty cen (například u ropy) nejsou dlouhodobými faktory, a proto se z nabídkové inflace ekonomika často rychle vzpamatuje a po čase se vrátí zpět na své původní hodnoty. V roce 2020 se celý svět setkal s nečekanou událostí – celosvětovou pandemií, kvůli které došlo k plošnému lockdownu, a tak dostala nabídka obrovský zásah. Očekávalo se, že nabídka brzy dožene poptávku, ale nedošlo k tomu ani ke konci roku 2022.

Bankovní instituce zkoumají složité faktory, které vedou k rostoucí inflaci. ČSOB (2022) popisuje, že vysoká míra inflace je ovlivněna v České republice mnoha faktory, ale za primární příčiny vysoké inflace se považuje narušení ekonomiky a dodavatelských řetězců během světové pandemie a jako další příčina, která je uvedena, je válka na Ukrajině. Cílem ČNB od roku 2010 je, aby inflace byla mírná a pohybovala se na úrovni 2 %. Ve skutečnosti se inflace od inflačního cíle v posledním roce značně a výrazně liší. Česká republika se uvádí s nejvyšší inflací v Evropě. V tabulce 1 je znázorněna inflace v České republice.

Tabulka 1 Inflace v České republice

rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	rok 2022
2,1 %	2,8 %	3,2 %	3,8 %	15,1 %

Zdroj: ČSÚ (2023)

V tabulce 1 je znázorněn vývoj inflace v období od roku 2018 do roku 2022 v České republice. Lze konstatovat, že v roce 2018 dosáhla inflace mírné hodnoty 2,1 %, což lze považovat jako nízkou míru růstu cen. O rok později, v roce 2019, došlo k zrychlení růstu cen, přičemž míra inflace vzrostla na 2,8 %. V roce 2020 zaznamenala inflace další nárůst na 3,2 %, což může být ovlivněno různými faktory, včetně opatření přijatých v souvislosti s pandemií COVID-19. V roce 2021 dále pokračoval růst míry inflace na 3,8 %.

Nejvýraznější změna nastala v roce 2022, kdy došlo k razantnímu skoku inflace na 15,1 %, což lze označovat za pádivou inflaci.

Farkáčová (2021, s. 377) ve své knize uvádí, že spotřebitelé jsou někdy ti, kteří patří k hlavní příčině zdražování nebo růstu cenové hladiny/inflace. Ačkoli to není jediný faktor, který se uvádí, tak je relativně významný. V roce 2019 před celosvětovou pandemií neprobíhaly žádné zásahy státu v podobě uzavírání provozů a obchodů. Rok 2019 z pohledu ekonomiky lze označovat za poměrně pozitivní rok. Ekonomika rostla, firmám a i spotřebitelům se dařilo. Míra nezaměstnanosti byla nízká, najít si zaměstnání bylo vcelku snadné a celková atmosféra ve společnosti byla spíše optimistická. Pokud se spotřebitelům a firmám daří, tak přirozeně přestávají mít obavy z budoucnosti a začínají si pořizovat nová auta na leasing, přebírají hypoteční úvěry na nové domy. Dochází k tomu, že spotřebitelé poptávají více produktů a služeb. Farkáčová (2021, s. 377) dále uvádí: „*Zákon trhu říká, že cena na trhu je dána střetem poptávky a nabídky. Čím větší je poptávané množství, tím vyšší je cena.*“ Z toho vyplývá, že pokud spotřebitelé začnou více nakupovat a poptávat zboží a služby, tak prodejci a poskytovatelé služeb začnou své výrobky a služby zdražovat.

Inflace může mít několik důsledků a dopadů, které ovlivňují ekonomiku v zemi, domácnosti a podniky. Inflaci lze označovat za negativní dopad na život lidí a zhoršení celkové životní úrovně. Dle Vencla a Jarolíma (2023) lze konstatovat, že inflace je vlastně neviditelným a neoficiálním nástrojem pro umazávání státních dluhů. Peníze na běžném účtu ztrácejí hodnotu, a tak spotřebitelé pro ně hledají jinou příležitost – směřují je za služby a zboží anebo si je půjčují s mnohem větší přírážkou, než by bylo běžné bez inflace. Mezi nejčastější dopady inflace patří:

- obecně zvyšuje náklady;
- zvýhodňuje dlužníky a znevýhodňuje věřitele;
- jsou vyšší úrokové sazby;
- vzniká vyšší míra nejistoty ve společnosti;
- růst mezd.

Plecháč (2022) ve svém odborném článku uvádí, že hlavním důsledkem inflace je ztráta kupní síly. Pokud dojde k celkovému zvýšení cen, dostane se kupní síla peněžní jednotky a tím pádem si spotřebitel bude moc koupit méně zboží a služeb. Nepředvídatelná a vysoká inflace představuje hrozbu pro celkovou ekonomiku. Její přítomnost na trzích komplikuje dlouhodobé plánování, rozpočty firem a cenové kalkulace. Inflace může být důsledkem narušení efektivity trhů a může být překážkou pro produkci, neboť firmy jsou nuceny přeměrovat zdroje od poskytování výrobků a služeb k finančním operacím s cílem chránit se před ztrátami. Vysoká inflace vede zaměstnance, aby požádali o rychlé zvýšení mezd, ačkoliv to může způsobit mzdovou či inflační spirálu.

Vlček (2016, s. 439) popisuje, že v případě vysoké inflace by výrobci měli zkoumat, zda je růst ceny zboží způsoben skutečným nárůstem poptávky, nebo zda je to důsledek inflace. Firmy proto musí být obeznámeny s cenami ostatních statků na trhu, protože jinak nemohou posoudit, zda růst ceny konkrétního statku signalizuje, že poptávka roste.

2.1.4 Inflační spirála a inflační očekávání

Inflační spirála je ekonomický jev, kdy vzrůstající cenová hladina způsobuje další zvyšování cen v důsledku cyklu vzájemně se posilujících faktorů. Tento proces může mít za následky opětované zvyšování cen. Z pohledu Černohorského (2020, s. 185) se jedná o cyklus, kde vzestup cen vyvolává nárůst požadavků na mzdy.

Je-li tento požadavek splněn, dochází dle Černohorského (2020, s. 185) k dalšímu růstu cen způsobeného předchozím nárůstem mzdových nákladů. Z toho vyplývá, že inflační spirála obvykle začíná nějakým vyvolaným původním faktorem, který způsobuje zvýšení cen. Může to být například růst mezd nebo jiné události, které vedou ke zvýšení poptávky nebo omezení nabídky zboží a služeb. Dále Černohorský (2020, s. 185) uvádí opačný proces deflační spirálu, kdy ceny klesají, a ekonomická aktivita upadá v důsledku nedostatečné poptávky. Tento pokles poptávky vede k dalšímu snižování výroby, cen a zisků firem. Firmy propouštějí zaměstnance, což vede k nárůstu nezaměstnanosti, a domácnosti disponují s nižšími finančními prostředky. To dále snižuje poptávku po zboží, což vyvolává tlak na další snižování cen. Domácnosti a podniky omezují své výdaje v předpokladu nadcházejícího poklesu cen.

Tomuto tématu se věnuje ve svém odborném článku Jarolím (2023), který dodává, že se jedná o stav, kterému se chce každý ekonom vyhnout, a jakmile inflační spirála nastane, jedná se o začarovaný kruh. Inflační spirála je v podstatě jakýmsi ekonomickým úskalím, ze kterého se velmi obtížně uniká. Jedná se o situaci, kdy je ekonomika značně vzdálená od makroekonomické rovnováhy.

Ekonomický výzkum od ČNB (2023) upozorňuje na riziko mzdově-inflační spirály, kde růst mezd a cen se navzájem podporuje. Mzdově-inflační spirála je převážně charakterizována jako urychlený a vzájemný nárůst nominálních mezd a cen v několika následujících čtvrtletích. Zahrnuje proces mezi oběma faktory, kdy nárůst cen stimuluje zvýšení mezd, což dále podporuje růst cen. Vzhledem k vyšší odolnosti mezd je většinou bezprostřední přenos mezi mzdami a cenami potlačen, a vývoj obvykle nevede k dokonale eskalující spirále stále rostoucích cen a mezd. Z tohoto poznatku vyplývá, že je důležité, aby se mzdově-inflační spirála nedostala do nekontrolovatelného růstu.

Lepší pochopení inflačních očekávání formuje chování lidí i podniků. ECB (2023) popisuje, že to, jaký lidé očekávají vývoj cen v budoucnu, ovlivňuje jejich chování při utrácení, půjčování a investování peněz v současnosti. Toto chování následně ovlivňuje ekonomiku a má velmi důležitý dopad na měnovou politiku. Lepší pochopení inflačních očekávání jednotlivců umožňuje činit informovaná rozhodnutí. Dnešní míra inflace může formovat očekávání lidí ohledně vývoje cen v budoucnu. Pokud se kupující a podnikatelé adaptují na nízkou nebo vysokou inflaci, tak začnou předpokládat, že se situace udrží. Tato očekávání jsou důležitá a hrají klíčovou roli, neboť ovlivňují rozhodování jednotlivců při výdajích, investicích a půjčování peněz. Podniky rovněž zohledňují tato očekávání při stanovení cen svých produktů a služeb.

Z pohledu ČNB (2023) ve sledovaném období 2015 až 2023 platí, že vnímaná inflace i předpokládaná míra růstu cen jsou v českých domácnostech výrazně vyšší než aktuálně naměřená skutečnost. Toto pozorování se týká i v době, kdy se inflace dlouhodobě udržovala kolem 2 % cíle ČNB nebo dokonce i klesala pod tuto hodnotu, například v letech 2015 a 2016. Na konci roku 2021 a hlavně v první polovině roku 2022 došlo k výraznému nárůstu jak vnímané, tak i očekávané inflace. Domácnosti od té doby vnímají inflaci v tak vysoké míře, že výrazně odchází od očekávané budoucí míry inflace, se kterou byla do té doby relativně shodná. Domácnosti pravděpodobně začaly vnímat rychlý vzestup inflace v předchozím roce jako dočasný jev, a tuto perspektivu také promítaly do svých představ o budoucí inflaci. Od konce roku se pozoruje rapidní pokles inflačních očekávání, přičemž průměrná očekávaná inflace klesla na úroveň 10 %. Podstatně méně však klesla vnímaná inflace, kterou domácnosti stále pociťují na alarmujících vysokých hodnotách.

2.2 Trh práce

Lipovská (2017, s. 80) ve své literatuře zmiňuje, že na trhu práce funguje model nabídky a poptávky. V něčem je výrobní faktor práce výjimečný – na rozdíl od půdy nebo kapitálu každý jednotlivec vlastní svůj pracovní faktor. Na trhu práce se objevují tři účastníci: zaměstnanci, podniky a vláda. Zaměstnanci prezentují své pracovní možnosti na trhu práce a stojí na straně nabídky, přičemž svou práci nabízejí za mzdu. Jejich záměrem je maximalizovat svůj užitek. Čím vyšší je mzda, tím více jsou ochotni prezentovat svůj „produkt“ na pracovním trhu – svůj čas a úsilí. Podniky na pracovním trhu představují poptávku. Rozhodují se, koho na pracovním trhu zaměstnají a koho propustí, s cílem maximalizovat svůj zisk. Pokud je práce cenově dostupná, jsou ochotny zaměstnávat více pracovníků, zatímco při dražší práci zaměstnávají méně lidí. Vláda je externí účastník, který na pracovním trhu stanovuje pravidla: reguluje trh práce stanovením minimální mzdy, poskytováním podpory v nezaměstnanosti nebo spoluprací s odbory a bezpečnostních standardů. Hlavním ukazatelem na pracovním trhu je mzda (plat).

Vlček (2016, s. 216) uvádí, že práce je v ekonomické teorii chápána jako cílově zaměřená hospodářská činnost člověka. Práce je chápána jako výrobní faktor a je nabízena na trhu práce jednotlivci (domácnosti), zatímco na straně poptávky vystupují firmy. Poptávka po práci je běžně ovlivněna příjmem z mezního produktu práce. Trh práce je asymetrický, neboť jednotlivci nabízející pracovní sílu mají omezenější volitelnost než firmy, jež pracovní sílu poptávají. Tato asymetrie vychází z podstaty směňovaného zboží – práce. Člověk, jako nositel práce, pracuje s cílem uspokojit své neodkladné potřeby. Při nabídce pracovní síly je jednotlivec pod vlivem substitučního a důchodového efektu změny mzdové sazby. Na situaci na trhu práce má vliv nejen role jednotlivců a firem, ale i stát a odbory.

Změny v profesním a odvětvovém složení pracovní síly jsou důležité. NÚV (2022) uvádí, že trh práce v České republice vykazuje výrazný regionální charakter. Různé geografické, demografické, historické, sociální, a především ekonomické faktory v jednotlivých oblastech jsou ovlivňovány celou oblastí zaměstnanosti. Tyto faktory významně ovlivňují profesní a odvětvovou strukturu, a nakonec i úroveň nezaměstnanosti na regionálním trhu práce.

Úkolem pro zaměstnavatele na trhu práce je udržet si kvalifikované pracovníky, motivovat pracovníky a upevňovat pozitivní pracovní prostředí. K motivaci lidí na trhu práce se dále ve své knize věnuje Vlček (2016, s. 216), který dodává, že motivace lidí k práci má sociální rozměr, neboť pracovní aktivity propojují jednotlivce se společností. Pracovní činnost umožňuje jednotlivcům rozvíjet svůj osobní potenciál a poskytuje jim pocit vnitřního uspokojení. Lidé pracují i proto, aby dosáhli určitého sociálního postavení. Všechny tyto aspekty lidské pracovní činnosti jsou soustředěně vyjádřeny v pojmu lidský kapitál. Teorie lidského kapitálu zahrnuje snahu aplikovat finančně-důchodové přístupy k hodnocení lidského potenciálu v ekonomice.

Jurečka et al. (2018, s. 285) ve svém literárním díle označuje diskriminaci, která souvisí s rovností v odměňování. Diskriminace je nejen politickým, ale i psychologickým a ekonomickým vážným problémem. Jedná se o diskriminaci podle pohlaví, rasy, věku, náboženství a politického myšlení. Ke mzdové diskriminaci na trhu práce dochází tehdy, když pracovníci se stejnou kvalifikací obdrží za stejný příspěvek k produkci rozdílnou mzdu. K diskriminaci při zaměstnávání dochází, pokud jsou někteří uchazeči favorizováni a jiní diskriminováni na základě některého z výše uvedeného znaku. S cílem dosažení rovných příležitostí byly v demokratických zemích přijaty zákony proti diskriminaci.

Dalším důležitým faktorem v současné době na trhu práce je globalizace, která ovlivňuje obchod a podnikání v zemi. Zaměstnanci mohou vyhledávat zaměstnání v jiné zemi, obvykle z důvodu vyšších platových podmínek. Naopak zaměstnavatelé zase mohou nabízet práci pracovníkům jiné národnosti, většinou s cílem využít levnější pracovní síly. Globalizaci se věnují ve své literatuře i Rojíček et al. (2016, s. 261) a dodávají, že díky mobilnímu charakteru práce a urychlení globalizačních procesů ve vyrovnávání rozdílů mezi zeměmi, by měl vývoj vyspělých zemí najít odraz v transformujících se ekonomikách. Výrazný trend dohánění mzdových úrovní lze sledovat mezi vyspělými asijskými ekonomikami. Na druhou stranu, globalizace patří mezi faktory, které snížily podíl odměn, které připadají faktoru práce na produkci ve vyspělých ekonomikách (podíl pracovního vstupu). Výrazný technologický pokrok měl významný dopad na podíl nekvalifikovaných pracovníků. Technologické pokroky též vyvolaly výrazný nárůst investiční aktivity, která se rozšířila v podstatě do celé ekonomiky. Tím současně vznikla výrazná poptávka po kvalifikované práci, což se odráží v celkové struktuře ekonomiky. Heczko et al. (2020, s. 66) ve své literatuře ke globalizaci doplňují, že globalizace umožnila nadnárodním korporacím stát se dominantními ekonomickými hráči, jejichž vliv překračuje moc státu. Tyto společnosti výrazně ovlivňují mezinárodní dělbu práce, což vede k hlubší vzájemné závislosti mezi zeměmi a zvýšení jejich citlivosti na ekonomické výkyvy v jiných částech světa.

Vlček (2016, s. 229) zdůrazňuje jako podstatný faktor na trhu práce také vliv státu a vliv odborů. Otázky zaměstnanosti, pracovních podmínek a mezd jsou tématy tzv. tripartitních jednání, kde se setkávají podnikatelé, odbory a vlády. Z těchto jednání vychází tzv. generální dohoda (platná jeden rok), která slouží jako základ pro uzavírání tzv. kolektivních smluv na nižší úrovni mezi odborově organizovanými zaměstnanci a zaměstnavateli. Odbory jsou vnímány jako vyrovnávací síla na trhu práce, vyvažující postavení zaměstnavatelů.

Z toho vyplývá, že zaměstnanci a odbory mohou vyjednávat v průběhu inflace o mzdách (platech) s cílem vykompenzovat pokles kupní síly. Současně se tak zaměstnavatelé mohou potýkat s tlakem na udržení mzdových nákladů a snažit se minimalizovat růst mezd.

Mnoho autorů se zabývá spíše negativními důsledky a riziky, která jsou na trhu práce. Trh práce zároveň nabízí i mnoho přínosů. Kromě mzdových a platových aspektů se na trhu práce otevírají možnosti kariérního růstu a různé benefity. Trh práce také může zároveň sloužit jako prostředek k dosažení osobních a profesních cílů. Soukup et al. (2018, s. 240) rozdělují dva pohledy na trh práce, keynesiánský pohled na trh práce a klasický pohled na trh práce.

Keynesiánský pohled na trh práce

Soukup et al. (2022, s. 260) uvádějí, keynesiánský pohled na trh práce je postaven na existenci nepružných nominálních mezd a ukazuje, že trhy práce se automaticky nevyrovnávají (tj. nabídka a poptávka se nevyvažují). Rozvoj keynesiánství však neznamená, že teorie úplně opustila klasický pohled na trh práce. Od období před druhou světovou válkou až do současnosti mezi zastánci keynesiánského a klasického pohledu probíhají debaty. Argumenty se v tomto dlouhém období mohly měnit, ale základní podstata sporu zastává stále stejná.

Klasický pohled na trh práce

Soukup et al. (2018, s. 240) popisují, že se předpokládá, že firmy maximalizují zisk, zatímco jednotlivci usilují o maximalizaci užitku ze spotřeby zboží, služeb a volného času. Tento model dále předpokládá, že ceny jsou pružné a regulují poptávku s nabídkou (vyčišťují trhy). Jak firmy, tak jednotlivci nemají schopnost ovlivňovat ceny a přijímají je z trhu. V rámci tohoto modelu se práce považuje za homogenní, což znamená, že každý pracovník má schopnost vykonávat různé typy práce a může snadno přecházet mezi různými povoláními.

2.2.1 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je s inflací dalším negativním faktorem, který může vést k snížení ekonomického růstu. Tyto dva jevy společně vytvářejí nežádoucí situaci, kde rostoucí nezaměstnanost může vyvolat tlak na mzdy a současně inflace může zvyšovat náklady na život. Může mít široké a značné dopady na jednotlivce, rodiny, ale i společnost. Tato situace může způsobit zhoršení životní úrovně a zvýšení sociálních nerovností.

Vlček (2016, s. 445) k tomuto upřesňuje, že nezaměstnanost se neoznačuje pouze za nerovnováhu na trhu práce, ale nezaměstnanost představuje i vážný sociální, politický a ekonomický problém. Ekonomické dopady nezaměstnanosti se projevují ve ztrátě nevytvořeného produktu, což je rozdíl mezi reálným a potenciálním produktem. Dále k tomu stejný autor uvádí, že americký ekonom Okun se snažil tento rozdíl kvantifikovat. Phillipsova křivka ukazuje inverzní vztah mezi mírou nezaměstnanosti a mírou inflace. Z průběhu křivky plyne, že centrální banka a vláda je nucena rozhodnout, zda chtějí směřovat ekonomiku k nízké nezaměstnanosti, avšak s vysokou inflací, nebo zda upřednostní nízkou inflaci, ale s rizikem vysoké nezaměstnanosti.

Nezaměstnanost nemá negativní dopady pouze na jednotlivce, ale může mít široké dopady i na rodiny, a celou společnost. Tomu se věnuje ve své knize Lipovská (2017, s. 68), která popisuje, že když nezaměstnanost roste, domácnosti mají nižší příjmy, což omezuje jejich schopnost nakupovat zboží a služby od firem. Tím pádem klesají příjmy firem, což vede k dalšímu propouštění zaměstnanců a vyšší nezaměstnanosti. V extrémních případech může dojít i k odchodu firem z trhu práce. Ekonomický koloběh se zadrhne, tok peněz, zboží a služeb se zpomalí a ekonomika v tom případě čelí značným problémům.

Soukup (2022, s. 38-39) doplňuje, že pro negativní dopady nezaměstnanosti se používá Okunův zákon. Tyto negativní dopady se dále mohou zintenzivňovat s délkou trvání nezaměstnanosti. Dlouhodobá nezaměstnanost trvá déle než 12 měsíců a velmi dlouhodobá nezaměstnanost trvá déle než 24 měsíců. Jurečka (2023, s. 163) k tomuto dodává, že krátká nezaměstnanost je oproti dlouhodobé nezaměstnanosti méně závažným problémem. Její trvání se pohybuje v rozmezí několika týdnů. I přes to, že tento druh nezaměstnanosti přináší také ekonomickou a psychologickou zátěž pro dotčené subjekty, je nezbytné jej chápat jako nepříznivý, avšak nevyhnutelný jev, který prochází vývoj každé strukturálně proměnlivé ekonomiky.

Dále k nezaměstnanosti Procházková et al. (2021, s. 435) in ČSÚ (2020) uvádějí, že se trend nezaměstnanosti v České republice za poslední desetiletí ustálil kolem 6 %. Nicméně, od roku 2016 začala míra nezaměstnanosti výrazně klesat a v roce 2019 dosáhla hodnoty 2 %. Dále Procházková et al. (2021, s. 435-436) in Vičková (2018) zdůrazňují, že české firmy dlouhodobě pociťují nedostatek pracovní síly, což může závažně omezit jejich další rozvoj. Tento stav nízké nezaměstnanosti má rovněž negativní dopad na ekonomii: růst produktivity práce zaostává za růstem mezd, což může ohrozit mezinárodní konkurenceschopnost v kombinaci s dalším kapitálem. V této souvislosti je stále větší tlak na implementaci prvků Průmyslu 4.0 a posun směrem nahoru v globálních hodnotových řetězcích (GVC), což je pro Českou republiku zvláště důležité, neboť se nachází uprostřed globálních hodnotových řetězců a je silně závislá na průmyslové výrobě.

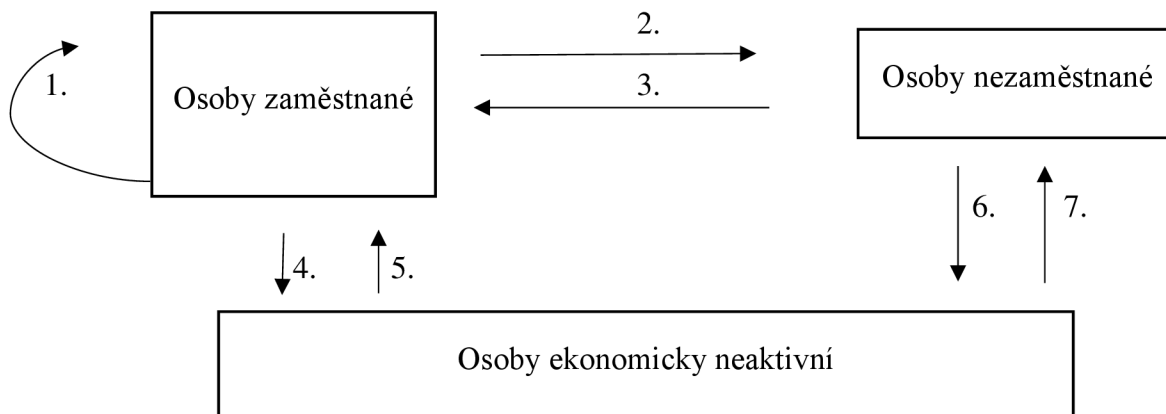
Vlček (2016, s. 450) dále uvádí, že populace se rozděluje na ekonomicky aktivní, to jsou lidé, kteří tvoří pracovní sílu a na ekonomicky neaktivní osoby. Statistiky uvádí, že obyvatelstvo v produktivním věku se obvykle pohybuje od 15-65 let, který dále Vlček (2016, s. 450) rozděluje do tří skupin:

- Zaměstnaní – zaměstnanci, kteří vykonávají placenou práci. Do této skupiny patří i pracovníci s částečným úvazkem, osoby na dovolené nebo na nemocenské.

- Nezaměstnaní – jednotlivci, kteří aktivně hledají práci a jsou registrováni na úřadu práce.
- Ekonomicky neaktivní – lidé, kteří se chystají na výkon povolání. Patří sem ženy na mateřské, studenti a invalidé, kteří rezignovali si hledat zaměstnání.

Na obrázku 3 je znázorněn pohyb v pracovní síle, který ilustruje změny v zaměstnanosti a nezaměstnanosti v průběhu času.

Obrázek 3 Pohyby v pracovní síle

Zdroj: Vlček (2016, s. 450)

Vlček (2016, s. 450) k Obrázku 3 dodává, že trh práce ovlivňuje životní cyklus člověka. Šipka č. 1 znázorňuje přestup mezi zaměstnavateli za účelem nalezení atraktivnější pracovní činnosti. V mnoha případech se jedná o okamžitý nástup do nového zaměstnání, který je domluven. Šipka č. 2 a č. 3 zobrazuje klasické fungování trhu práce, kdy lidé přijdou o zaměstnání (č. 2) a přecházejí do stavu nezaměstnanosti, nebo zaměstnání znovu získají a opouští skupinu nezaměstnaných (č. 3). Někteří zaměstnanci přecházejí do ekonomické nečinnosti, jako je například odchod do starobního důchodu (č. 4). Naopak, návrat do zaměstnání je (č. 5), kdy například žena se po mateřské dovolené vrací zpátky do zaměstnání. (č. 6) se vztahuje na skupinu nezaměstnaných, kteří se vzdali snahy najít si zaměstnání a stávají se ekonomicky neaktivními, jako je například volba odchodu do předčasného starobního důchodu. Lidé, kteří nejsou ekonomicky aktivní a nemohli nalézt zaměstnání, jsou evidováni jako nezaměstnaní. (č. 7). Ve většině případech se jedná o absolventy škol, kteří nemají dostatek praktických zkušeností a zaměstnavatelé o ně tak nemají zájem. Celkový počet nezaměstnaných je známý pod pojmem zásobník nezaměstnaných.

Různé typy nezaměstnanosti jsou důležité pro pochopení ekonomiky, jelikož odhalují specifika a vlivy na trh práce. Jurečka et. al (2023, s. 167) rozlišují podle příčin a podle projevů v ekonomice základní typy nezaměstnanosti. První je uváděna frikční nezaměstnanost, která vzniká důsledkem životního cyklu obyvatelstva. Tento druh nezaměstnanosti je spojen s migrací lidí z jednoho regionu do druhého, hledáním prvního zaměstnání u absolventů nebo s hledáním nového a lépe vyhovujícího pracovního uplatnění nebo přestěhováním do jiného místa bydliště. Tento druh nezaměstnanosti má krátkodobý charakter a ekonomice je prospěšný. Dále je uváděna strukturální nezaměstnanost, která nastává v případě v nesouladu kvalifikační a profesní struktury poptávané a nabízené práce. Příkladem může být sektor ubytovacích a stravovacích služeb, které byly výrazně ovlivněny omezeními během pandemie COVID-19. V důsledku těchto opatření bylo mnoho zaměstnanců v tomto odvětví propuštěno a muselo hledat nové pracovní příležitosti. Lze pozorovat i výrazný nedostatek kvalifikovaných řemeslníků (obkladači, instalatéri). Příčinou této nezaměstnanosti můžou být i technické pokroky, kdy rozvoj robotických pracovišť znamená, že živá pracovní síla je nahrazená.

Vlček (2016, s. 252) ještě dodává dva další druhy nezaměstnanosti, které považuje za důležité. První označuje cyklickou nezaměstnanost, která vzniká, když ekonomika opouští fázi vrcholu a přichází do fáze kontrakce. Objevuje se kvůli nedostatečné úrovni agregátní poptávky po statcích. Dále uvádí sezónní nezaměstnanost, kdy se jedná o přirozené kolísání poptávky po práci a je vyvolána střídáním ročních období. Tato situace se projevuje v odvětvích cestovního ruchu, zemědělství nebo stavebnictví.

Měření nezaměstnanosti

Měření nezaměstnanosti je důležitým a zásadním nástrojem pro posouzení stavu na trhu práce a stavu ekonomiky.

Vlček (2016, s. 451) ve své literatuře publikuje, že rozsah nezaměstnanosti je vyjádřen dvěma způsoby:

- Počtem nezaměstnaných osob – jde o číslo, které se používá při hodnocení vnitřních poměrů v ekonomice;
- Mírou nezaměstnanosti (u) – ukazuje počet nezaměstnaných osob (U) jako procento z ekonomicky aktivního obyvatelstva (L = nezaměstnaní a zaměstnaní). Míra nezaměstnanosti je nejvyžívanějším měřítkem nezaměstnanosti.

$$u (\%) = \frac{U}{L} * 100 \quad (4)$$

Jedná se o registrovanou nezaměstnanost, neboť obsahuje pouze ty uchazeče o zaměstnání, kteří jsou k dispozici pro přijetí nabídky vhodného pracovního místa a jsou oficiálně evidovány na úřadech práce. V České republice je zveřejňována Ministerstvem práce a sociálních věcí od roku 2013 pod názvem „podíl nezaměstnaných osob“. Tento podíl vyjadřuje poměr dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let ze všech obyvatel ve stejném věku.

Jurečka (2023, s. 161) k míře nezaměstnanosti dodává, že se nevykazuje průměrný údaj jen pro celou zemi, ale vykazuje se také i za jednotlivé kraje. Pro podrobnější analýzu trhu práce se zkoumá míra nezaměstnanosti v určitých skupinách obyvatelstva, jako jsou muži, ženy, jednotlivé věkové kategorie a dle dosažené úrovně vzdělání. V tabulce 2 a 3 je zachycena míra nezaměstnanosti uvedená v % v České republice a na Slovensku v průběhu let.

Tabulka 2 Míra nezaměstnanosti v průběhu let v České republice

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
6,6 %	5,6 %	4,3 %	3,2 %	2,8 %	3,5 %	3,8 %	3,4 %

Zdroj: Data z MPSV (2023), vlastní zpracování

V tabulce 2 lze pozorovat míru nezaměstnanosti v průběhu let v České republice. Každé uvedené číslo v tabulce představuje procentuální podíl nezaměstnaných osob v České republice ve sledovaném období. Lze si všimnout, že v roce 2019 nezaměstnanost byla nejnižší s 2,8 % a naopak v roce 2015 byla nejvyšší, kdy je uvedena 6,6 % nezaměstnanost. Česká republika má v průběhu let relativně nízkou míru nezaměstnanosti. Před pandemií COVID-19 v roce 2018 a 2019 byla nezaměstnanost na nižší úrovni než během a po trvání pandemie. V době psaní bakalářské práce nejsou uvedena data nezaměstnanosti z roku 2023.

V tabulce níže lze pozorovat míru nezaměstnanosti v průběhu let v sousední zemi, Slovenské republice. Každé uvedené číslo v tabulce představuje procentuální podíl nezaměstnaných osob na Slovensku ve sledovaném období.

Tabulka 3 Míra nezaměstnanosti v průběhu let na Slovensku

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
13,1 %	11 %	8,3 %	6,5 %	6,1 %	7,6 %	8,1 %	6,9 %	6,2 %

Zdroj: Data z financnykompas.sk (2024), vlastní zpracování

Z tabulky 3 je patrné, že na Slovensku je uvedená míra nezaměstnanosti v podstatě vyšší než v České republice. V roce 2015 byla nezaměstnanost nejvyšší s 13,1 % a v roce 2023 byla nejnižší 6,2 % za celou dobu. S porovnáním s Českou republikou je ale nezaměstnanost 6,2 % stále vysoká, podobná roku 2015 v České republice, kde byla míra nezaměstnanosti 6,6 %. Existují některé výkyvy, například nárůst nezaměstnanosti v roce 2020. Tento nárůst mohl být ovlivněn různými faktory včetně pandemie COVID-19, která měla významný dopad na ekonomiku a nezaměstnanost. V roce 2022 se opět snížila, což mohlo být důsledkem postupné obnovy ekonomiky po pandemii.

2.2.2 Mzdy a platy

Mzdy představují finanční odměnu, kterou zaměstnanec obdrží za svou vykonanou práci od zaměstnavatele. Vlček (2016, s. 221) k tomu dodává, že mzda je odměnou za práci a její výše závisí na situaci na trhu práce – na nabídce a poptávce po pracovní síle. Představuje výnos, který vlastník výrobního faktoru práce obdrží za poskytnutí jeho služeb. Proces stanovování odměny za práci (mzdy) má makroekonomický i mikroekonomický rámec. Mzdová politika státu vytváří základní pravidla pro vytváření mzdových struktur a odměňování na mikroúrovni. Tato strategie ovlivňuje vývoj mezd v souladu s celkovým ekonomickým rozvojem státu, včetně aspektů, jako je stanovování minimální mzdy a regulace vlivu vývoje mezd na inflaci.

MPSV (2024) ke mzdám doplňuje, že odměna zaměstnance za pracovní výkon, označována jako mzda, zahrnuje všechny složky, včetně základní mzdy, odměny, různé provize, bonusy. Do mzdy nejsou zahrnovány příjmy zaměstnance, které nejsou poskytovány za výkon práce (odměny při životních výročí) a také nejsou zahrnovány náhrady mzdy (za dobu překážek v práci).

Tomanová (2020) se ve svém odborném článku zabývá platy a uvádí, že plat je peněžité plnění poskytované za pracovní činnost ze strany státu, územní samosprávy, státních fondů nebo příspěvkových organizací, kde náklady na mzdy a odměny za pracovní pohotovost jsou plně financovány z prostředků poskytovaných z rozpočtů zřizovatele nebo zvláštních právních předpisů. To zahrnuje právnické osoby v oblasti školství, které jsou zřízeny Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, kraji, obcemi nebo dobrovolným svazkem obcí podle školského zákona, stejně jako regionální rady regionů soudržnosti, s výjimkou plateb poskytovaných občanům cizích států pracujícím mimo území České republiky.

Vybíhal et al. (2023, s. 91) k platům uvádějí že, plat představuje peněžité plnění poskytované za práci zaměstnanci zaměstnavatelem, kterým je:

1. stát;
2. územní samosprávný celek;
3. státní fond;
4. příspěvková organizace;
5. školská právnická osoba.

Z definic vyplývá, že odměňování zaměstnanců je u obou kruhu zaměstnavatelů výrazně odlišný a je třeba jej odlišovat. MPSV (2024) dále doplňuje, že mzda i plat se zaměstnancům poskytují podle:

- pracovní výkonnosti;
- odpovědnosti, složitosti a namáhavosti práce;
- dosahování pracovních výsledků;
- obtížnosti pracovních podmínek v zaměstnání.

Vybíhal et al. (2023, s. 92) se věnují minimální mzdě a popisují, že minimální mzda představuje nejnížší povolenou úroveň odměny za práci v rámci základního pracovněprávního vztahu. Mzda, plat či odměna z dohody nesmí být nižší než stanovená minimální mzda. Do výpočtu mezd a platů se pro tento účel nepočítají následující prvky: mzda nebo plat za práci v přesčase, příplatky za práci ve ztíženém prostředí a příplatky za práci v sobotu a neděli.

Zaručená mzda je klíčovým prvkem ochrany zaměstnanců před nedostatečnou odměnou. Kučerová (2021) ve svém odborném článku k těmto mzdám doplňuje, že zaměstnanci v pracovním poměru jsou chráněni proti poskytování příliš nízkých mezd „zaručenou mzdou“. Práce je hodnocena podle její složitosti, odpovědnosti a náročnosti do osmi skupin, přičemž pro každou z nich je stanovena nejnížší úroveň garantované mzdy. Zaměstnavatelé tak nejsou zavázáni pouze na minimální mzdu, ale jsou povinni odměňovat alespoň na úrovni odpovídající nejnížší mzdy pro danou skupinu. Jedinou výjimkou, kdy je možné překročit tyto nejnížší úrovně je uzavření kolektivní smlouvy.

Podle § 3, odst. 1 nařízení vlády č. 567/2006 Sb. (1) ze dne 13. prosince 2023, jsou zaznamenány nejnížší úrovně zaručené mzdy pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin, jsou odstupňovány podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonaných prací, zařazených do 8 skupin. V roce 2024 platí rozpětí od 18 900 Kč do 37 800 Kč. Tyto uvedené skupiny lze pozorovat níže v tabulce 4 a částky jsou uvedeny v hrubé mzdě.

Tabulka 4 Zaručená mzda

Skupina prací	Nejnižší úroveň zaručené mzdy	
	v Kč za hodinu	v Kč za měsíc
1.	112,50	18 900
2.	116,10	19 500
3.	126,80	21 300
4.	129,80	21 800
5.	143,30	24 100
6.	158,20	26 600
7.	174,70	29 400
8.	225	37 800

Zdroj: Data z MPSV (2024), vlastní zpracování

V tabulce 4 lze pozorovat nejnížší zaručené mzdy v 8 skupinách platné od 1. 1. 2024. MPSV (2024) uvádí, že v roce 2024 je minimální mzda 18 900 Kč, což se rovná skupině prací ve skupině 1. Skupiny jsou rozděleny dle náročnosti a odpovědnosti práce. MPSV (2024) dále doplňuje, že při zařazování zaměstnanců do konkrétních skupin je odpovědností zaměstnavatele zajistit, že zaměstnanci splňují kritéria pro nárok na příslušnou minimální mzdu.

Tímto procesem se zároveň ověřuje, zda jsou zaměstnancům vypláceny odpovídající nejnižší úrovně zaručené mzdy, a je také umožněno poskytnutí případných příplatků k dosažení stanovené úrovně zaručené mzdy.

Jurečka et al. (2017, s. 164) zkoumají určení minimální mzdy a popisují, že minimální mzda byla v mnoha zemích zavedena s cílem zabránit firmám, aby nezneužívali své ekonomické převahy a nenastavili příliš nízké sazby. Nicméně minimální mzda může způsobit nezaměstnanost, pokud je administrativně nastavena na úroveň vyšší než rovnovážné. Firmy, jsou nuceny vyplácet všem zaměstnancům alespoň tuto stanovenou minimální mzdu, což často převyšuje mezní produktivitu méně kvalifikovaných pracovníků. V důsledku toho tyto firmy začnou propouštět pracovníky s nižší kvalifikací a vybírat mezi svými zaměstnanci, což může vést k nezaměstnanosti těchto jednotlivců. Lidé s nižší kvalifikací pak mohou mít problémy s nalezením nového zaměstnání a mohou se stát dlouhodobě nezaměstnanými.

Wolf (2024) se ve své odborné publikaci věnuje zaručeným mzdám a popisuje jednotlivé skupiny prací:

- 1. skupina: jednotlivé pracovní úkony totožného charakteru s předměty, které vytvářejí jednoduchý celek, vykonávané podle konkrétního zadání a s jasně definovanými výstupy a rámci pro další procesy. Manipulační práce s jednoduchými pomůckami a nástroji bez vazeb na další procesy;
- 2. skupina: práce stejného typu s obecným zadáním a s pevně stanovenými výstupy, s větší flexibilitou ve volbě postupu a s obecnými spojitostmi s následnými procesy (jednoduché odborné práce);
- 3. skupina: různorodé pracovní úkoly s obecným zadáním, řízené standardními postupy, s jasně definovanými výstupy, postupy a spojitostmi s následnými procesy (odborné práce);
- 4. skupina: odborné práce prováděné s ucelenými samostatnými systémy s možností dělení na dílčí subsystémy s propojením s dalšími systémy. Realizace rozsáhlejšího spektra odborných úkolů s obecně stanovenými vstupy a postupy a s definovanými výstupy, kteří tvoří organickou součást rozsáhlejších procesů (specializované odborné práce);
- 5. skupina: odborné specializované práce, kde se zaměřuje na samostatné systémy skládající se z více souvisejících celků nebo nejsložitějších jednotek. Tyto práce vyžadují koordinaci a směřování odborných aktivit, zajištění celkového souboru činností s obecně definovanými vstupy, rámci stanovenými výstupy, výraznou variabilitou v metodách řešení a postupů a specifickými propojeními s širokým okruhem procesů (systémové práce);
- 6. skupina: systémové práce, které se zaměřují na specifické odvětví činností s rozsáhlým dosahem. Jsou to komplexní systémové činnosti s variabilními obecnými vstupy, rámcově stanovenými výstupy a nspecifikovanými způsoby a postupy, které mají rozsáhlé vazby na další procesy (systémové specializované práce);
- 7. skupina: systémové specializované práce, které se zaměřují na soubor oborů nebo obor s rozsáhlou vnitřní strukturou a externími propojeními. Jsou to činnosti, které vyžadují komplexní koordinaci a řízení systémových prací (tvůrčí systémové práce);
- 8. skupina: tvůrčí systémové práce, které se zaměřují na odvětví jako soubor vzájemně propojených oborů nebo na nejnáročnější obory zásadního významu. Zahrnují vědní obory, disciplíny a jiné nejnáročnější systémy.

Podle § 3, odst. 2 nařízení vlády č. 567/2006 Sb., (2) jde-li o zaměstnance, kterým je dle zákoníku práce poskytován plat, jsou zařazeni do jednotlivých platových tříd zvláštním předpisem. Platové třídy a skupiny prací lze pozorovat v tabulce 5.

Tabulka 5 Stupnice platových tarifů a skupiny prací

Skupina prací	Zahrnuje práce
1	v 1. a 2. platové třídě
2	v 3. a 4. platové třídě
3	v 5. a 6. platové třídě
4	v 7. a 8. platové třídě
5	v 9. a 10. platové třídě
6	v 11. a 12. platové třídě
7	v 13. a 14. platové třídě
8	v 15. a 16. platové třídě

Zdroj: Data z MPSV (2024), vlastní zpracování

V tabulce výše je definováno 16 platových tříd, každá platová třída představuje specifickou úroveň složitosti, odpovědnosti a náročnosti práce vykonané zaměstnancem. Konkrétní částky platových tříd jsou uvedeny v příloze 2, které lze nalézt v závěru této práce, kde minimální částka je ve výši 12 140 Kč pro 1. platovou třídu a dobu praxe do jednoho roku, zatímco nejvyšší částka činí 54 920 pro 16. platovou třídu a praxi nad 32 let.

Vybíhal et al. (2023, s. 122) doplňují, že platové tarify se rozdělují do 16 platových tříd a v každé z nich ve 12 platových stupních. Platový tarif v rámci 16. platové třídě je nejméně 3,4násobek platového tarifu v 1. třídě.

Hrubá měsíční mzda

ČSÚ (2018) popisuje, že hrubá měsíční mzda vyjadřuje částku mezd bez dalších osobních nákladů, která připadá na jednoho zaměstnance v určeném období. Do této částky jsou zahrnuty základní mzdy a platy, příplatky a doplatky ke mzdě nebo platu, odměny, náhrady za mzdy a platy, odměny za pracovní pohotovost a další složky mzdy nebo platu, jež byly v tomto období zaměstnancům vyplaceny. Nejsou zahrnuty náhrady mzdy nebo platu za dobu dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény, které jsou hrazeny zaměstnavatelem. Jde o hrubé mzdy, což znamená, že se jedná o částky před odečítáním pojistného na veřejné zdravotní pojištění a sociálního zabezpečení, před zálohovými platbami daně z příjmů fyzických osob a před dalšími zákonnými nebo se zaměstnancem dohodnutými srážkami.

Medián mezd

ČSÚ (2018) dále popisuje, že medián mezd představuje hodnotu mzdy umístěnou uprostřed mzdového rozdělení; to znamená, že polovina mezd má nižší hodnotu a druhá polovina má hodnotu vyšší než medián. Oproti průměrné mzdě, která je odvozena z podnikových finančních záznamů, je nutné medián odvodit ze statisticko-matematického modelu založeného na výběrovém šetření, neboť podnikové záznamy poskytují pouze agregovaná data za celý podnik či organizaci. Předložená data jsou provizorní a přesnější údaje za předchozí budou dostupné až po kompletním zpracování dat za aktuální čtvrtletí.

2.2.3 Stanovení mezd a platů

Vybíhal et al. (2023, s. 90) ve své literatuře publikují, že při stanovení a vyplácení mezd zaměstnancům je třeba dodržovat určité zásady, aby zaměstnavatel respektoval platné zákony a další právní předpisy. Zejména musí zaměstnavatel přiznat a vyplatit zaměstnanci stanovený druh a výši mzdy. Pokud zaměstnavatel přemýšlí o poskytnutí mzdových výhod nad rámec zákonů, musí tyto informace uvést v příslušných ustanoveních kolektivní smlouvy nebo firemních pravidlech o mzdách. Tímto způsobem může uplatnit potřebné zvýšení částek a sazeb nebo rozšířit nabídku mzdových benefitů.

MPSV (2024) popisuje, že mzda se sjednává ve smlouvě nebo je stanovena zaměstnavatelem interním nařízením nebo je stanovena mzdovým výměrem. Dohoda o mzdě může proběhnout v jakékoliv smlouvě, včetně pracovní nebo individuální dohodě o mzdě i v kolektivní smlouvě. Mzda musí být dohodnuta, stanovena nebo určena před zahájením pracovního výkonu, za který je mzda poskytována.

MPSV (2024) dále uvádí, že plat je stanoven zaměstnavatelem, pokud v § 122 odst. 2 není stanoveno jinak. Plat nesmí být určen žádným jiným způsobem nebo v jiné výši, než je stanoveno Zákoníkem práce a příslušnými právními předpisy, nestanoví-li zvláštní zákon jinak. Plat vedoucího zaměstnance, který zastává post statutárního orgánu zaměstnavatele nebo vedoucí organizační složky státu nebo územního samosprávného celku (dále jen „vedoucí organizační složky“), stanoví orgán, který ho jmenoval na danou pozici, pokud speciální právní předpis neurčuje jinak.

V literatuře Vybíhal et al. (2023, s. 93) jsou popsány různé varianty odměňování podle druhů vykonávané práce:

- časová mzda: využívá se především u pracovních činnostech, kde není možné zcela objektivně měřit výsledky práce pomocí technických nebo hodnotových ukazatelů. Tato forma mzdy se rovněž využívá v případech, kde by použití jiné formy odměňování bylo příliš nákladné nebo administrativně náročné. Základem pro výpočet mzdy je čas odpracovaný zaměstnancem, a výše mzdy je stanovena jakou součin mzdového tarifu příslušného zaměstnance a skutečně odpracované doby;
- úkolová mzda: je závislá na výkonu pracovníka. Výhodou této formy mzdy je snadnější motivace zaměstnanců ve srovnání s časovou mzdou;
- podílová mzda: určuje se jako podíl v procentech z jednotky vyjádřené v Kč, (z tržeb);
- provizní mzda: určuje se jako procentuální podíl ze skutečně realizovaných zakázek, obchodů a množství získaných klientů;
- osobní mzda: je aplikována u obchodníků, kteří udržují stabilní pracovní tempo a dosahují požadované kvality práce po delší dobu. Tato forma odměňování může být stanovována jak pro dělnické profesionály, tak pro manažery.

V odborné literatuře se Vlček (2016, s 223) zabývá tématem stanovení mezd a uvádí, že výše mezd výrazně podléhá ekonomickému vývoji státu, což vede k tomu, že mzdy v zemích západní Evropy jsou vyšší než v zemích střední a východní Evropy. Mzdové rozdíly mezi odvětvími a jednotlivci jsou ovlivňovány několika faktory. Vlček (2016, s. 222-223) dále popisuje faktory mzdových rozdílů:

- 1. kompenzační mzdové rozdíly: atraktivnost jednotlivých profesí se liší, a mnohé z nich jsou charakterizovány těžkou fyzickou prací, nízkým společenským oceněním, sezónními přestávkami, monotónností práce nebo představuje zdravotní riziko. Výzkumy potvrzují, že nepříjemná práce musí být adekvátně kompenzována výškou mzdy. Úroveň těchto kompenzačních rozdílů je stanovena na trhu práce, kde lidé sami rozhodují, za jakou mzdu jsou ochotni danou práci přijmout.;

- 2. kvalitativní diference mezi lidmi: rozdíly ve mzdách jsou odvozeny z variací v přirozených duševních a fyzických schopnostech, úrovni vzdělání a pracovních zkušenostech. Investice do lidského kapitálu zvyšují produktivitu a část vysokých mezd lze považovat za výnos za vzdělání.;
- 3. speciální přirozený talent: někteří jednotlivci jsou mimořádně nadaní a mají jedinečné schopnosti, které jsou v dnešní době vysoce oceňovány.;
- 4. segmentace trhu práce: reálný trh se skládá z několika dílčích trhů, na nichž se pohybují nekonkurenční skupiny pracovníků. Na jednotlivých dílčích trzích se utvářejí pracovní výdělků, jejichž výše odráží situaci v konkrétní profesi a odvětví. V průběhu transformace ekonomiky v České republice došlo k nedostatku bankovních úředníků, což vedlo k výraznému převýšení jejich mezd nad průměrnou mzdou.;
- 5. diskriminace na trhu práce: rozdíly ve mzdách při diskriminaci vznikají na základě pohlaví, věku, rasy nebo náboženského vyznání. Snaha o eliminaci diskriminace se obvykle realizuje pomocí právních norem.

2.2.4 Centrální banka České republiky v době inflace

V době inflace centrální banky hrají klíčovou roli při kontrole měnové politiky a udržování stability měnového systému. Česká republika čelí významnému problému v podobě vysoké inflace, jak je patrné z uvedených dat v kapitole 2.1.3., kdy v roce 2022 dosáhla inflace extrémní úrovně 15,1 %. Česká národní banka měla důležitý úkol reagovat na tuto výzvu a přijmout opatření ke stabilizaci ekonomiky.

Podle zprávy ČNB (2023) se uvádí, že na jaře 2020 došlo k prudkému oslabení kurzu koruny až na hodnotu 27 CZK/EUR, a to z důvodu náhlého zhoršení nálady a velké nejistoty spojené s pandemií covidu-19. Během roku 2021 se však kurz koruny výrazně zlepšil po předchozím dočasném oslabení v reakci na postupné ustupování pandemie. Od druhé poloviny roku 2021 přesto vykazoval kurz koruny negativní odchylky od inflačního cíle. V roce 2022 zůstal kurz koruny relativně stabilní, i přes opětované zhoršení nálady způsobené energetickou krizí a válkou na Ukrajině. K této stabilitě přispěly i intervence ČNB na devizovém trhu.

ČNB (2023) zároveň konstatuje, že v roce 2021 začala Bankovní rada vnímat značné obavy a považovala tehdejší prognózy České národní banky za velmi nejisté a rizikové. Tyto obavy byly především spojeny s otevíráním ekonomiky, jak domácí, tak zahraniční, v reakci na neustále se měnící epidemickou situací. Z toho plynula nejistota ohledně toho, jak dlouho budou globální a výrobní dodavatelské řetězce narušeny a jak to ovlivní ceny. V důsledku těchto nejistot udržovala ČNB na začátku roku 2021 úrokové sazby téměř na nule. Přestože se očekávalo, že poptávkové inflační tlaky zmírní, zejména kvůli fiskálním opatřením, realita byla jiná. Inflace zůstala vyšší, než bylo plánováno, což vedlo k setrvání nad cílem. Od poloviny roku 2021 začala Bankovní rada zdůrazňovat rizika spojená s inflací a zároveň identifikovala nebezpečí, že inflační očekávání se mohou oslabit v důsledku dlouhodobého přestřelovaného inflačního cíle. K tomu se později přidala také výrazné zvýšení cen energií a nájemného, spolu s oslabenou reakcí kurzu koruny na růst domácích úrokových sazeb. V roce 2022 došlo k prudkému růstu cen energetických komodit kvůli vypuknutí války na Ukrajině. To způsobilo obavy z možné expanzivní domácí fiskální politiky, kteří by měli řešit dopady energetické a uprchlické krize. Další nejistotou bylo nastavení budoucí zahraniční měnové politiky. V druhé polovině roku 2022 hodnotila Bankovní rada rizika a nejistoty jako výrazné a směřující oběma směry. Nově se objevilo riziko vzrůstající pravděpodobnosti recese v zahraničí a většího útlumu domácí spotřebitelské a investiční poptávky, než bylo původně předpokládáno. ČNB reagovala na výrazné a celkové inflační tlaky tím, že od června 2021 postupně zvyšovala úrokové sazby.

Toto zvyšování sazeb nabralo na intenzitě od podzimu a pokračovalo až do června 2022. Hlavním cílem bylo omezit dopady inflačních tlaků na cenový vývoj v delším horizontu, zajistit návrat inflace k blízkosti 2% inflačního cíle v souladu s měnovou politikou a podporovat stabilitu inflačních očekávání na cílové úrovni. Během tohoto období ČNB v devíti krocích zvýšila 2T respo sazbu o 675 bazických bodů na 7%. Během celého hodnoceného období byla inflace nad inflačním cílem (nad 2 %). Od poloviny roku 2021 se k protiinflačnímu tlaku měnové politiky přidaly i faktory, jako byl přehřátý stav domácí ekonomiky a trhu práce, spolu s vysokým růstem energií, který postupně ovlivnil ceny ve všech odvětvích. Tento tlak byl jen částečně vyvažován protiinflačními účinky měnového kurzu a do začátku roku 2022 také vnějšími faktory (především průsakem cen zahraničních výrobců, které dříve klesaly, do domácí inflace). Z tohoto pohledu lze zpětně konstatovat, že měnová politika by měla být v minulosti výrazně méně uvolněná.

Ve zprávě o inflaci z období IV/2020 ČNB (2020) se popisuje, že ve druhém čtvrtletí roku 2020 došlo k zpomalení růstu průměrné nominální mzdy na 0,5 % kvůli opatřením souvisejících s epidemií. Tento útlum byl patrný zvláště kvůli uzavření škol a jiných opatření během první vlny epidemie. V té době nebyly do mzdové statistiky zahrnuty důležité příjmy, jako ošetřovné nebo nemocenská během karantény. Dalším faktorem ovlivňujícím mzdy byl výpadek příjmů způsobený částečnými náhradami mzdy v případě pracovních překážek spojených s pandemií. V tržních odvětvích klesla průměrná mzda meziročně o 0,5 %. Dynamika mezd v jednotlivých odvětvích však byla velmi různorodá. Největší pokles mezd, a to o téměř 12 % byl zaznamenán v odvětví ubytování, stravování a pohostinství, a to i přes zvýšení minimální mzdy, která proběhla v lednu daného roku.

2.2.5 Centrální banka Slovenska v době inflace

Ve zprávě stanoviska bankovní rady NBS (2021) se uvádí, že v roce 2021 se očekává, že ekonomika postupně oživí a vrátí se na úroveň před krizí. Na konci předchozího roku došlo k příznivějšímu vývoji, než předpovídala Národní banka. Nicméně dlouhodobá druhá vlna pandemie výrazně omezuje ekonomickou aktivitu od začátku roku 2021, především v části ekonomiky orientované na domácí poptávku. Bankovní rada je spokojená s předpokládaným vývojem finančních podmínek ve slovenské ekonomice. Očekává se, že podmínky pro financování bank, domácností a firem budou i nadále příznivé, což by mělo podporovat obnovu ekonomiky. Dále je uvedeno ve stanovisku bankovní rady NBS (2021), že v roce 2020 byla úroveň finanční podpory pro firmy a domácnosti ze státního rozpočtu na Slovensku nejnižší v rámci zemí eurozóny. Navíc, ochota firem využívat tuto pomoc zjevně klesala během loňského roku. Je však třeba vzít v úvahu, že situaci na Slovensku nepřímo ovlivňovala i pomoc, kterou poskytovaly vlády v jiných zemích.

Zpráva z roku 2021 naznačuje, že Slovensko čeká období plné nejistoty. NBS (2021) popisuje, že spotřebitelské ceny se v následujících měsících prudce zvýší. K celkovému růstu cen přispěje od ledna i zvýšení cen energií, což povede k téměř 7% inflaci. Postupně by se měly ceny surovin a komodit ustálit, a růst cen by měl zpomalit. Do konce příštího roku by se očekávalo snížení inflace na 4 %, následované dalším postupným zpomalováním směrem k přibližně 2 % v roce 2024. V dohledné době se očekává dočasné zastavení zlepšování situace na trhu práce. Firmy odloží plánované náborů zaměstnanců, což povede ke zpomalení růstu mezd. S dalším rychlým oživením v následujících letech nastane potřeba zaplnění volných pracovních míst. Aktuální nedostatek kvalifikovaných zaměstnanců by měli pokrýt zahraniční pracovníci a nezaměstnaní. Růst mezd se v příštích dvou letech výrazně zrychlí.

Stanovisko bankovní rady NBS (2022) uvádí, že podle aktuální předpovědi analytiků Národní banky Slovenska se očekává příznivější vývoj slovenské ekonomiky v roce 2023.

Díky ohlášeným kompenzačním opatřením v oblasti regulovaných cen energií by měla inflace příští rok zpomalit na průměrnou úroveň 10 %. Očekává se, že reálné příjmy v ekonomice nebudou nadále klesat, a výkonnost hospodářství by se měla vyhnout výraznějšímu ochlazení s předpokládaným růstem. Trvající vysoká inflace přináší riziko, že očekávání inflace mezi lidmi a firmami se odtrhnou od stanovených měnově-politických cílů a pevně zakotví v rozhodnutích domácností a firem. To by mohlo vést k poklesu konkurenceschopnosti a prohloubení zaostávání životní úrovně na Slovensku v porovnání s průměrem vyspělých zemí. Společná měnová politika by mohla mít potíže adekvátně reagovat na takový specifický vývoj situace na Slovensku.

S ohledem na ekonomické vyhlídky je situace pro nízkopříjmové domácnosti zvláště kritická. NBS (2022) ve svém článku dále uvádí, že inflace způsobuje zvýšené břemeno pro nízkopříjmové domácnosti, zejména kvůli nadměrnému dopadu na ně. V příštím roce (v roce 2023) se očekává, že inflace bude opět poháněna zejména zvýšením cen potravin a energií, což má větší vliv na spotřební náklady nízkopříjmových domácností, podobně jako tomu bylo letos.

Ve zprávě o Stanovisku bankovní rady NBS (2023) je uvedeno, že opatření z vládního balíčku výrazněji neovlivní situaci na trhu práce. Zaměstnanost by se měla mírně zvýšit. Počet volných pracovních míst zůstává vysoký, a kromě domácích nezaměstnaných bude pravděpodobně třeba přivést na Slovensko více zahraničních pracovníků. Stárnutí populace představuje výzvu, která může vyvolat napětí. To však může být výhodné pro zaměstnance, kteří by mohli jednat o vyšších mzdách. Zatím však v soukromém sektoru lze pozorovat spíše opatrnost. I když náklady na práci pro zaměstnavatele mírně stoupnou, může to odrážet nižší dynamiku dohodnutých mezd.

2.3 Metodika práce

Bakalářská práce se skládá ze čtyř částí. Úvodní část slouží k seznámení s tématem a poskytuje první vhled do problematiky a vyznačuje cíle. Další částí práce je teoreticko-metodologická část, která poskytuje pevný základ pro další analýzy a pomáhá lépe porozumět tématu. Analytická část se zaměřuje na zkoumání vlivu inflace na mzdy a platy a následně provádí srovnání jaký vliv má inflace na mzdy a platy na Slovensku a následně je komparuje. Závěrečná část práce shrnuje hlavní závěry práce a uzavírá téma, čímž dokončuje celkový kontext práce.

Inflace je nežádoucím jevem v ekonomice, který zásadním způsobem ovlivňuje životní úroveň občanů. Zvyšuje náklady a ceny, znehodnocuje úspory a působí na mzdy a platy. Cílem bakalářské práce je zjistit, jaký má inflace vliv na mzdy a platy a jak významný tento vliv je. Dále je kladen důraz na provedení komparativní analýzy mezi Českou republikou a Slovenskem s cílem porozumět rozdílům ve vývoji mzdových ukazatelů v obou zemích. Metody pro dosažení cílů bakalářské práce jsou zaměřeny na vytvoření logického rámce pro analýzu vlivu inflace na mzdy a platy v České republice a na Slovensku. V první řadě bylo potřeba získat relevantní zdroje, které jsou aplikovány jak v teoretické části, tak i v analytické části. To zahrnuje studium ekonomické literatury a analýzu statistických dat. Kombinace rešeršních metod a analýzy dat poskytuje důkladný pohled na zkoumanou problematiku a umožňuje formulovat relevantní závěry a doporučení na základě získaných dat. Pro sběr potřebných dat byly využity různé instituce jako například Český statistický úřad, Informační systém o průměrném výděлку, Národní banka České republiky, Slovenský statistický úřad a Národní banka Slovenska.

V teoreticko-metodologické části je provedena důkladná rešerše odborné literatury a relevantních odborných článků zabývajících se tématem inflace a trhu práce. Velký důraz je kladen také na staří a aktuálnost zdrojů, aby práce obsahovala co nejaktuálnější informace a reflektovala současný stav ekonomického prostředí v České republice a na Slovensku. Během rešerše jsou analyzovány klíčové teoretické přístupy k problematice inflace a jejího vlivu na trh práce. V práci dominuje literatura a články od českých autorů z důvodu zkoumání problematiky v České republice. Většina literatury byla dostupná online nebo byla zakoupená v elektronické verzi. Pro obohacení teoreticko-metodologické části jsou rovněž využita relevantní data poskytovaná Českou národní bankou, Českým statistickým úřadem, Evropskou centrální bankou a Národní bankou Slovenska.

První část teoreticko-metodologické části se podrobně zabývá problematikou inflace. Nejprve přináší přehled různých názorů autorů na tento ekonomický jev, což umožňuje porozumět širokému spektru perspektiv. Tato kapitola se dále rozvíjí na podkapitoly, které se zaměřují na různé druhy inflace a metody měření tohoto ekonomického jevu, příčiny a důsledky inflace, inflační spirálu a inflační očekávání. Druhá část teoretické části se věnuje zkoumání trhu práce s důrazem na klíčové prvky, jako jsou nezaměstnanost, mzdy a platy, stanovení mezd a platů a role centrálních bank v České republice a na Slovensku v době inflace.

Analytická část se zaměřuje na konkrétní analýzu vlivu inflace na mzdy a platy v České republice a na Slovensku v období od roku 2012 do prvního pololetí roku 2023. V rámci této analýzy je poskytnut podrobný pohled na změny ve vývoji inflace, nezaměstnanosti a mzdových strukturách v obou zemích během uvedeného období. Na Slovensku jsou k dispozici data až do konce roku 2023 v době psaní bakalářské práce, což umožňuje zhodnocení vývoje inflačních tlaků, nezaměstnanosti a mzdové dynamiky za celý rok.

Pro první část analýzy, která se zaměřuje na dopady inflace na mzdy a platy v České republice, jsou využity klíčové zdroje dat. Český statistický úřad (ČSÚ) poskytuje roční data o inflačních mírách, zatímco Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) přispívá informacemi o nezaměstnanosti v celé České republice. Informační systém o průměrném výdělku (ISPV) je hlavním zdrojem dat o nominálních mzdách a platech, zahrnujících jejich strukturu a medián, jak pro mzdovou, tak platovou oblast. Data o nominálních mzdách jsou získána z ISPV ve formátu Excel s ročními údaji, s výjimkou roku 2023, kdy jsou dostupná pouze data z prvního pololetí v době psaní bakalářské práce. Tento systém vykazuje pouze nominální mzdy, a proto reálné mzdy jsou získány z ČSÚ, které jsou k dispozici ve formátu Excel pod názvem „nominální mzdy očištěné od sezónních vlivů.“ Z dostupných dat jsou vytvořeny spojnicové grafy s cílem poskytnutí efektivní vizuální prezentace. Pro lepší orientaci je oranžová barva použita v grafech zobrazujících inflaci a nezaměstnanost. Modrá barva znázorňuje mzdy a zelená barva představuje platy. Každý graf obsahuje detailní popisy, které umožňují snadné identifikování klíčových trendů a vztahů.

Druhá kapitola v analytické části se zaměřuje na vliv inflace na mzdy v rámci veřejného a soukromého sektoru na Slovensku. Je nutné poznamenat, že na Slovensku se v kontextu veřejného sektoru používá termín „mzda“ namísto „plat“. Data o inflaci v této zemi jsou získána ze Slovenského statistického úřadu z veřejné databáze Data Cube. V této databázi dle ŠÚSR (2024) jsou uloženy multidimenzionální tabulky, které zobrazují ukazatele hospodářského a sociálně-ekonomického vývoje. Data z různých statistických oblastí jsou prezentována ve formě těchto multidimenzionálních tabulek podle měsíčních, čtvrtletních, nebo ročních časových období, což umožňuje uživatelům vytvářet vlastní selekci dat. Informace o nezaměstnanosti jsou z portálu Finančnýkompas.sk, kde je k dispozici grafické zobrazení vývoje nezaměstnanosti na Slovensku s možností výběru měsíčního nebo ročního znázornění.

Pro roční analýzu bylo zvoleno roční zobrazení. Údaje týkající se mezd ve veřejném i soukromém sektoru jsou získány prostřednictvím zdroje Slovenské národní banky, který poskytuje mnohem přehlednější prezentaci dat než Slovenský statistický úřad nebo Eurostat. Potřebná data jsou konkrétně získána z makroekonomické databáze, která sleduje mzdy ve veřejném i soukromém sektoru a poskytuje jak nominální, tak reálné mzdy. Tato databáze obsahuje data dostupná od roku 1993. Data jsou zpracována do spojnicových a sloupcových grafů, kde mzdy jsou vyjádřeny v eurech. Pro lepší orientaci v grafech je zvolená oranžová barva pro ukazatele inflace a nezaměstnanosti, zatímco modrá barva představuje mzdy v soukromém sektoru a zelená barva představuje mzdy ve veřejném sektoru.

Poslední kapitola analytické části se zaměřuje na komparaci inflace, nezaměstnanosti a výši mezd a platů v České republice a na Slovensku. Tato část práce detailně zobrazuje rozdíly mezi oběma zeměmi prostřednictvím grafů a zkoumá, která ze zemí má ekonomicky výhodnější situaci. Každý graf je důkladně popsán a identifikuje klíčové rozdíly mezi ekonomickými ukazateli obou zemí. V rámci srovnání je proveden převod měn na českou korunu pro lepší orientaci a srovnatelnost k datu 2. ledna 2024 a částky jsou zaokrouhleny na koruny. Tato část obsahuje spojnicový graf, který efektivně zobrazuje rozdíly mezi Českou republikou a Slovenskem. Modrá barva v grafech vždy označuje Českou republiku a zelená barva Slovensko.

Na základě analýzy dat o inflaci, nezaměstnanosti a mzdových úrovních v České republice a na Slovensku lze konstatovat několik důležitých zjištění. Za prvé, z grafů je patrné, že inflace má tendenci být o něco stabilnější v České republice než na Slovensku během sledovaného období. To naznačuje lepší stabilitu české ekonomiky v porovnání se slovenskou ekonomikou vzhledem k cenovému růstu. Za druhé, míra nezaměstnanosti na Slovensku je dvojnásobně za celé sledované období vyšší než v České republice, což vykazuje významné ekonomické rozdíly mezi oběma zeměmi. Třetí zjištění se týká výše mezd a platů, kde je patrné, že průměrné mzdy a platy v České republice jsou vyšší než na Slovensku, což se ale týká rozdílů mezi nominálními a reálnými mzdami, tak Slovensko vykazuje lepší situaci i přes vyšší míru inflace.

I když se očekávalo, že mezi Českou republikou a Slovenskem budou minimální odchylky z důvodu s podobnými sociálními, kulturními a politickými vlivy, ukázalo se na základě výsledků analýzy, že Česká republika a Slovensko mají odlišné ekonomické charakteristiky, které se projevují v oblasti inflace, nezaměstnanosti a mzdových úrovní. Tyto rozdíly lze přičíst různým faktorům, včetně struktury ekonomiky, politických podmínek, fiskální politiky, podnikatelské kultury a rozdílů ve vzdělání a lidských zdrojů.

3 Analytická část práce

Analytická část bakalářské práce navazuje na teoretickou část a věnuje se více do hloubky vývoje mezd a platů v České republice a na Slovensku v období od roku 2012 do prvního pololetí 2023. Je nutné zdůraznit, že v době psaní bakalářské práce nejsou k dispozici aktuální údaje z druhého pololetí 2023 v České republice.

Cílem této analýzy je podrobně mapovat změny v mzdové a platové struktuře během poslední dekády s ohledem na inflační vlivy, které jsou výrazné zejména v posledních letech kvůli nežádoucím vlivům, které tuto strukturu ovlivnily. K tomu patří události jako válka na Ukrajině a pandemie, kterou si prošel celý svět. Součástí výzkumu bude také komparace vývoje mezd a platů v sousední zemi na Slovensku a budou se sledovat rozdíly mezi mzdovými a platovými strukturami těchto zemí.

Výběr porovnání České republiky se Slovenskem v rámci analytické části má několik klíčových důvodů. Obě země, Česká republika a Slovensko, byly v minulosti spojeny jako součást bývalé federace Československa. Jejich oddělení v roce 1993 vytvořilo dvě samostatné země s vlastními ekonomickými politikami. Srovnání inflace a vývoje mezd a platů umožní zkoumat, jak se ekonomické cesty těchto dvou zemí liší nebo podobají po více než třiceti letech samostatné existence.

Dalším společným aspektem dle Evropské unie (2024) je společný vstup České republiky a Slovenska do Evropské unie dnem 1. 5. 2004, tento den představuje jednu z největších historických událostí Evropské unie, a to v podobě rozšíření na nové členské státy.

3.1 Vývoj mezd a platů v České republice

Tato kapitola se věnuje detailnímu rozboru vývoje mezd a platů v České republice v období od roku 2012 do prvního pololetí roku 2023. V době psaní bakalářské práce jsou zveřejněny na Českém statistickém úřadě a na Informačním systému o průměrném výdělku pouze data do uvedeného období.

V rámci této kapitoly je proveden rozsáhlý rozbor nominálních a reálných mezd a platů, mediánu mezd a platů a inflačního tlaku, který v posledních letech dosahuje významných hodnot a výrazně ovlivňuje reálné příjmy zaměstnanců. Všechny tyto aspekty budou prezentovány prostřednictvím spojnicového grafu, který poskytuje optimální a srozumitelnou vizualizaci vývoje sledovaných ukazatelů. Tato analýza má za cíl poskytnout objektivní pohled na proměny v oblasti odměňování pracovníků, s důrazem na faktory ovlivňující jejich ekonomickou situaci.

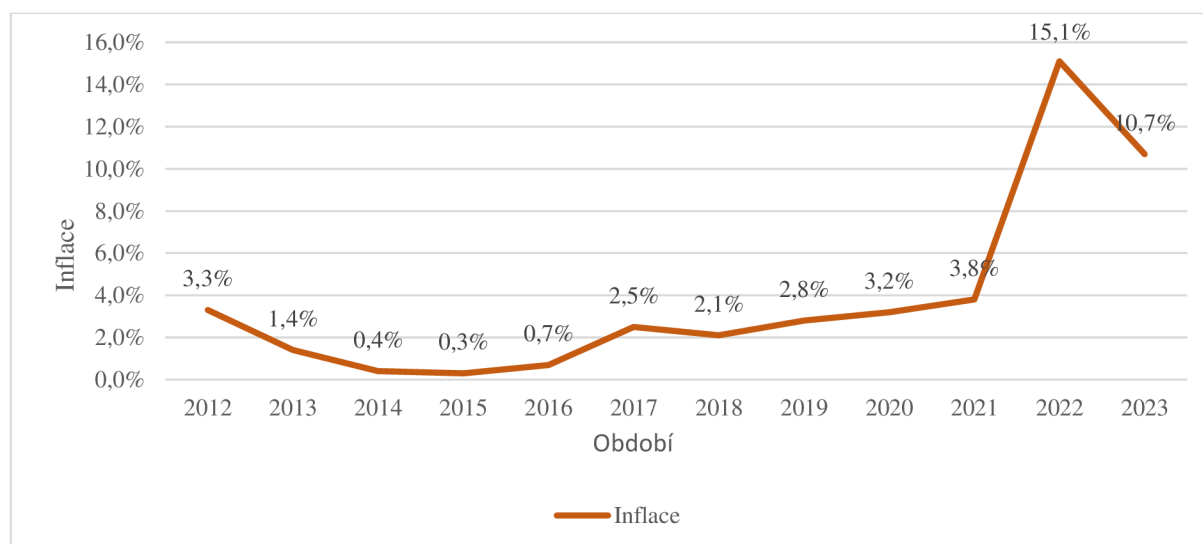
Data o nominálních mzdách a platech, o mediánu mezd a platů jsou získávána z Informačního systému o průměrném výdělku (ISPV). Výsledky průzkumu jsou zveřejňovány ve dvou formátech: jako soubory ve formátu PDF a XLS (Excel). Tímto způsobem jsou data poskytována v uživatelsky přívětivé podobě a zároveň ve strukturovaném tabulkovém formátu, což umožňuje širší přístup a využití pro různé analytické potřeby. Údaje o nominálních mzdách očištěných od sezónních vlivů pocházejí z databáze Českého statistického úřadu (ČSÚ). ISPV a ČSÚ představují klíčové zdroje informací, které umožňují důkladnou analýzu vývoje mzdového prostředí, a jejich kombinace poskytuje komplexní pohled na změny v průměrných výdělcích v České republice. Odchytky mezi těmito zdroji jsou minimální. ISPV (2024) uvádí, že v roce 2011 došlo k harmonizaci metodiky Informačního systému o průměrném výdělku s metodikou používanou v rámci mzdové statistiky Českého statistického úřadu. Přestože byla provedena tato harmonizace, existují nadále rozdíly mezi oběma šetřeními.

ISPV (2024) dále zmiňuje na svých stránkách, že ISPV, neboli Informační systém o průměrném výdělků, představuje pravidelné sledování výdělkové úrovně a pracovní doby zaměstnanců v České republice. ISPV (2024) dále popisuje, že ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) působí jako hlavní organizátor šetření o průměrném výdělků, kde zastává roli gestora celého procesu. Průběh a dynamiku tohoto šetření řídí komise složená ze zástupců klíčových institucí, mezi něž patří MPSV, Český statistický úřad (ČSÚ), Ministerstvo finanční, Česká národní banka, Českomoravská konfederace odborových svazů, Svaz průmyslu a dopravy ČR, CERGE EI, Vysoká škola ekonomická v Praze a další relevantní organizace.

Informace o roční inflaci jsou pečlivě monitorovány a sbírány v Českém statistickém úřadu, kde jsou následně detailně zaznamenány a zveřejňovány. Tato data poskytují podrobný pohled na změny cenové hladiny v průběhu let a slouží jako klíčový indikátor inflačního tlaku v ekonomice.

Na grafu číslo 1 lze sledovat vývoj inflace v % prostřednictvím Spojnicového grafu. Osa X zobrazuje časové období, zatímco osa Y prezentuje míru inflace. Základní ukazatel cenové hladiny je vyjádřen prostřednictvím míry inflace.

Graf 1 Míra inflace (v %)

Zdroj: Data z ČSÚ (2024), vlastní zpracování

Z grafu číslo 1 lze konstatovat, že inflace od roku 2013 do roku 2019 se pohybovala kolem inflačního cíle, kdy ČNB (2024) zdůrazňuje, že instituce České národní banky pečlivě monitoruje a dohlíží na udržení inflace na nízké, stabilní a předvídatelné úrovni. Od roku 2010 má ČNB stanovený inflační cíl ve výši 2 %. Tato úroveň cíle odpovídá běžné praxi centrálních bank ve vyspělých ekonomikách.

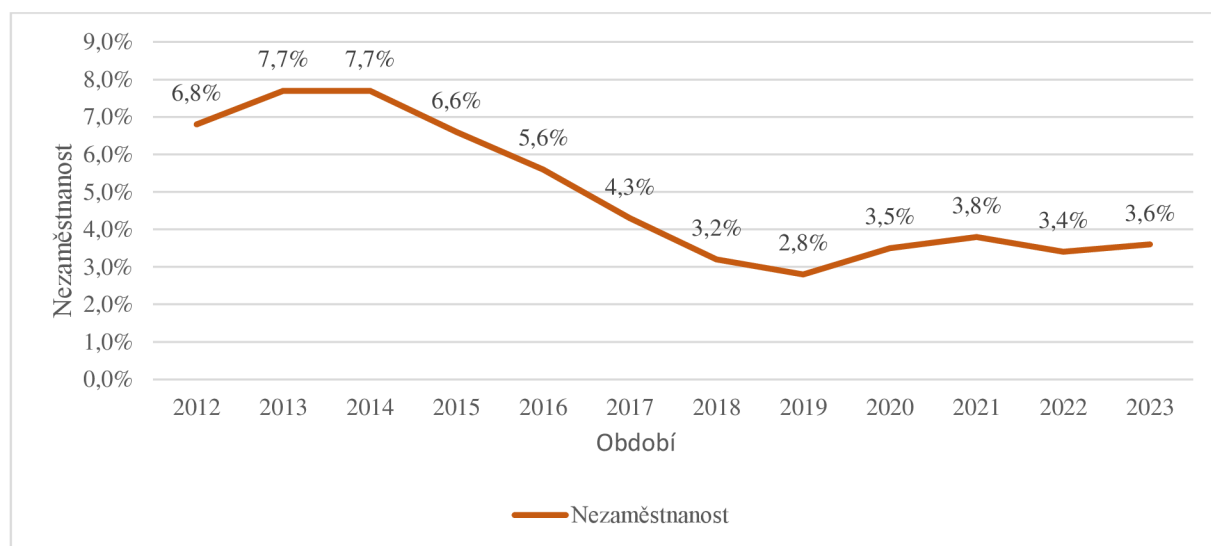
Na začátku sledovaného období v roce 2012 lze pozorovat mírně vyšší inflaci, která postupně klesá v následujících letech až do roku 2015. Toto období charakterizuje relativní stabilita cen.

V roce 2012 a od roku 2020 do současnosti hladina míry inflace překročila 3 %, což už se odchyľuje od inflačního cíle ČNB. Překročení hranice dvojciferné inflace v roce 2022 naznačuje, že ekonomika prochází obdobím výrazné nestability. Inflace této míry, označované dle kapitoly 2.1.1 v teoretické části jako inflace pádivá, může mít negativní dopady na životní úroveň obyvatelstva a obchodní aktivity. Vláda a centrální banka by se v této situaci měly aktivně snažit stabilizovat ekonomiku. Celkově lze konstatovat, že pádivá inflace je výzvou, která vyžaduje komplexní a rychlé opatření ze strany ekonomických a politických subjektů.

Opatření by měla být zaměřena na obnovení důvěry občanů a investorů v měnu a na stabilizaci ekonomiky jako celku.

Další ekonomickou obavou je nezaměstnanost. Nezaměstnanost může vyvolávat ekonomické obavy, protože představuje situaci, kdy lidé nemají dostatečné příjmy k životu, a může mít široké dopady na celou ekonomiku, jak už již bylo uvedeno v kapitole 2.2.1. Nezaměstnanost může mít vliv na trh práce a mzdové úrovně. Na grafu číslo 2 je uvedený graf nezaměstnanosti v České republice za sledované období.

Graf 2 Míra nezaměstnanosti (v %)

Zdroj: Data z MPSV (2024), vlastní zpracování

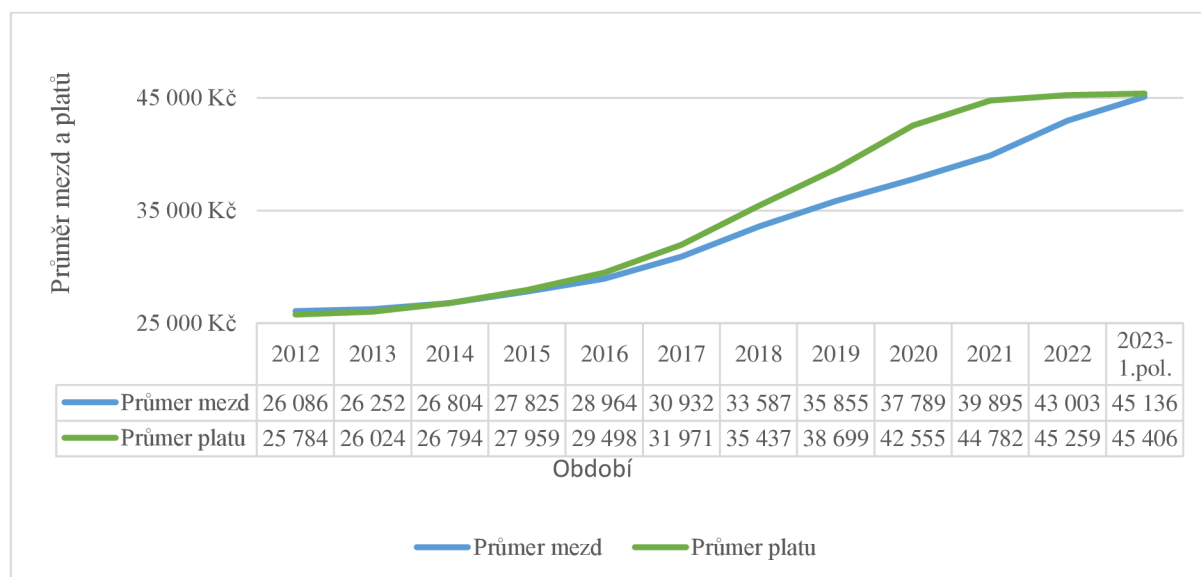
Graf výše ukazuje vývoj nezaměstnanosti v České republice. Od roku 2012 do roku 2015 lze pozorovat vyšší hodnoty. Následně od roku 2016 docházelo k postupnému snižování nezaměstnanosti, což naznačuje zlepšení situace na trhu práce. V roce 2019 dosáhla nejnižší úrovně za sledované období s hodnotou 2,8 %.

V roce 2020 došlo k mírnému nárůstu nezaměstnanosti na 3,5 %, což může být ovlivněno událostmi spojenými s pandemií COVID-19, která měla významný dopad na celou ekonomiku i trh práce. Nicméně, nezaměstnanost zůstala na relativně nižší úrovni ve srovnání s předchozími obdobími.

V roce 2021 a 2022 je pozorovatelný další nárůst nezaměstnanosti, s hodnotami 3,8 % a 3,4 %. Tento trend může naznačovat určité změny na trhu práce. Celkově lze z grafu vyčíst, že nezaměstnanost v České republice vykazuje výrazné fluktuace v průběhu sledovaného období, přičemž dochází k růstu i poklesu.

Na následujícím grafu je znázorněn spojnicový graf, který zobrazuje vývoj mezd a platů v období od roku 2012 do prvního pololetí roku 2023. Na ose X jsou vyznačeny jednotlivé roky, zatímco na ose Y jsou vyjádřeny hodnoty mezd a platů v tisících korun.

Graf 3 Vývoj mezd a v platů v České republice v průběhu let (v Kč)

Zdroj: Data z ISPV (2024), vlastní zpracování

Z grafu číslo 3 lze pozorovat pozitivní trend vzestupu, což naznačuje postupné zvyšování mezd a platů. V roce 2012 byla průměrná mzda 26 086 Kč a platy dosahovaly hodnoty v průměru 25 784 Kč a zároveň představovala nejnížší hodnoty jak mezd, tak i platů za sledované období.

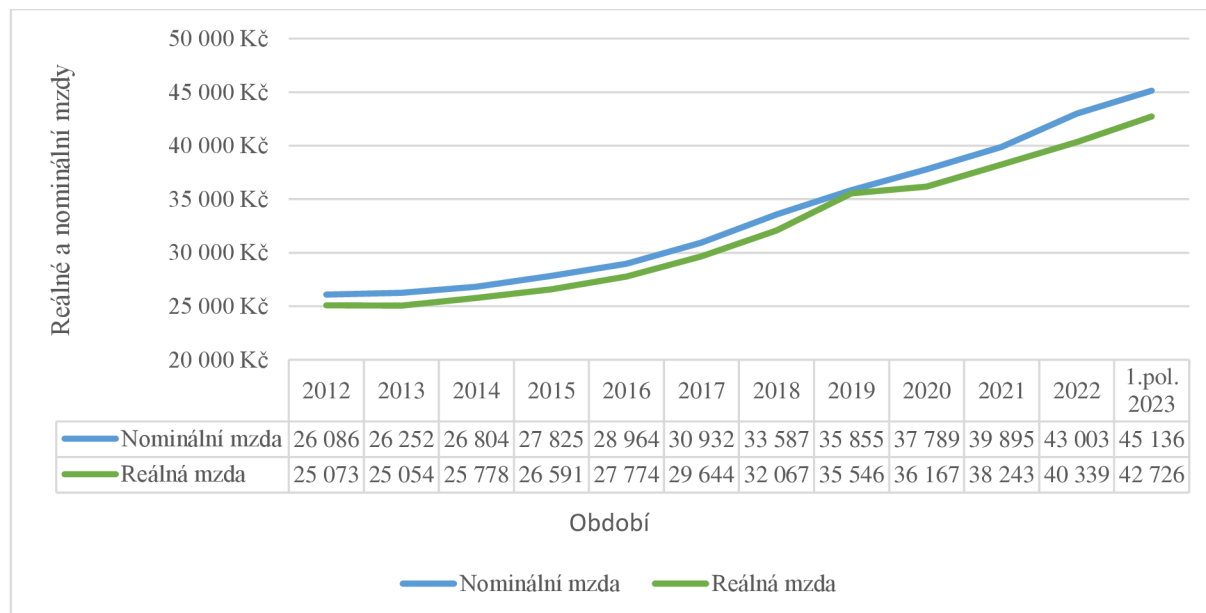
Postupně dochází k růstu těchto hodnot, kdy meziroční změny vytvářejí stoupající křivku. V roce 2018 je patrný výraznější skok v obou odměnových strukturách, což může být interpretováno jako výraznější zvýšení mezd a platů v tomto konkrétním roce. Následně dochází k pokračujícímu růstu až do konce sledovaného období v roce 2023. Celkově lze na grafu pozorovat, že trend vývoje mezd a platů je pozitivní, což naznačuje postupné zlepšování ekonomické situace a odměňování zaměstnanců v průběhu sledovaných let.

Při podrobném zkoumání grafu lze sledovat několik výrazných odlišností mezi mzdami a platy. V průběhu celého zkoumaného období jsou průměrné platy pravidelně vyšší než mzdy, což by mohlo být chápáno jako obecný trend. Výjimku tvoří roky 2012, 2013 a 2014, kdy jsou mzdy vykazovány jako vyšší než platy.

V roce 2012 dosahují průměrné mzdy o 302 Kč vyšší hodnoty, v roce 2013 o 228 Kč vyšší hodnoty a v roce 2014 o 10 Kč ve srovnání s průměrnými platy. Graf č. 3 naznačuje, že tato odchylka postupně klesala, až nakonec došlo k obrácení situace, kdy platy předstihly mzdy. Tento zvrát je patrný od roku 2015. Od té doby platy měly vyšší odchylku v porovnání se mzdami a platy se postupně zvyšovaly až do roku 2022. Od roku 2022 rozdíl mezi mzdami a platy sestupně klesal. Největší odchylka mezi oběma strukturami byla v roce 2021, kdy rozdíl mezi nimi činil 4 887 Kč.

Další graf číslo 4 se věnuje vývoji nominálních a reálných mezd. Nominální mzdy zachycují hrubé finanční odměny pracovníků, zatímco reálné mzdy jsou nominální mzdy očištěné od sezónních vlivů. Tyto nominální mzdy očištěné od sezónních vlivů poskytují realistický obraz kupní síly pracovníků v průběhu času.

Graf 4 Vývoj nominální a reálné mzdy v České republice v průběhu let (v Kč)

Zdroj: Data z ISPV (2024) a z ČSÚ (2024), vlastní zpracování

Graf uvedený výše porovnává vývoj nominální a reálné mzdy od roku 2012 do prvního pololetí roku 2023. Vodorovná osa zobrazuje jednotlivé roky, zatímco svislá osa vyjadřuje hodnoty ročních mezd v tisících korunách.

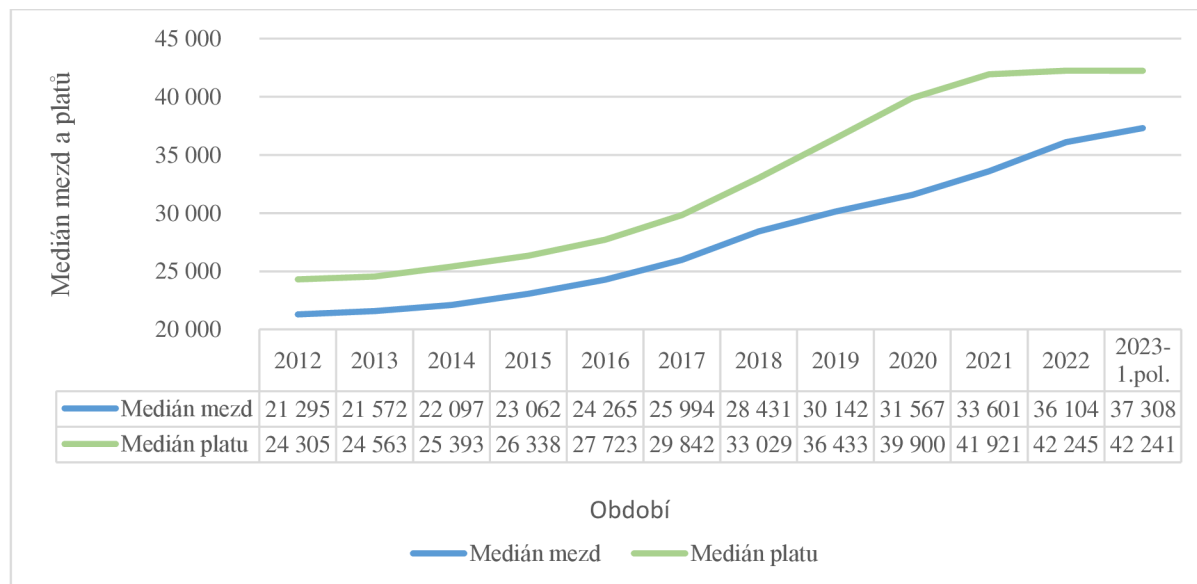
Průběh grafu ukazuje postupné zvyšování obou typů mezd během sledovaného období. Nominální mzda vykazuje stabilní nárůst, což je patrné především v letech 2012 až 2023. Naopak, reálná mzda, která zahrnuje vliv inflace, také roste, ale s mírnějším tempem v porovnání s nominální mzdou. Ve všech letech ve sledovaném období lze pozorovat, že nominální mzda výrazně převyšuje reálnou mzdu.

V průběhu sledovaného období jsou patrná období, kdy nominální mzda rostla výrazněji než nominální mzda očištěná od sezónních vlivů, což naznačuje významný vliv inflace na kupní sílu pracovníků. Zvláště v roce 2023 se objevil výrazný nárůst nominální mzdy, kdy dosáhla hodnoty 45 136 Kč, což představuje druhou největší odchylku mezi nominální a reálnou mzdou v celém sledovaném období. Rozdíl mezi nominální a reálnou mzdou v tomto roce činí 2 410 Kč. Největší odchylka mezi těmito strukturami nastala v roce 2022, kdy rozdíl dosáhl hodnoty 2 664 Kč. Tato značná odchylka v roce 2022 odpovídá nejvyšší zaznamenané inflaci v tomto období, která dosáhla 15,1 % podle údajů z grafu č. 1. Tyto výkyvy poukazují na význam sledování a porozumění inflačnímu tlaku při zhodnocování změn v nominální a reálné mzdě a jeho dopadu na životní úroveň zaměstnanců.

Naopak, nejmenší odchylka mezi nominální a reálnou mzdou je zaznamenána v roce 2019, kdy rozdíl činil pouhých 309 Kč. Tento rok je výjimečný stabilním poměrem mezi nominálním a reálným růstem mezd, což naznačuje, že inflace v tomto období měla minimální dopad na kupní sílu pracovníků. V tomto roce je inflace na grafu č. 1 zaznamenána v hodnotě blízké inflačnímu cíli ČNB.

Na dalším grafu je znázorněna ukázka mediánové hladiny mezd a platů. Ekonomka Švihlíková (2019) ve svém článku tvrdí, že medián je výrazně nižší než průměrná mzda a plat. Číslo, které se mnohem přesněji odráží ve skutečnosti, je medián. Jedná se o hodnotu v prostředku rozsahu statistických údajů.

Graf 5 Medián mezd a platů v České republice v průběhu let (v Kč)

Zdroj: Data z ISPV (2024), vlastní zpracování

Graf číslo 5 zachycuje vývoj mediánů mezd a platů od roku 2012 do prvního pololetí 2023. Na vodorovné ose jsou znázorněny roky, zatímco svislá osa zobrazuje hodnoty mediánů v tisících korunách.

V průběhu sledovaného období lze dle grafu č. 5 vysledovat postupné zvyšování mediánů mezd a platů. V roce 2012 byl medián mezd stanoven na 21 295 Kč, zatímco medián platů dosáhl hodnoty 24 305 Kč. Oba tyto ukazatele vykazují stabilní trend postupného růstu, což ukazuje pozitivní vývoj na trhu práce.

Nejvyšší hodnotu mediánu mezd je možné pozorovat v roce 2023 v prvním pololetí, kdy dosáhl částky 37 308 Kč. V případě mediánu platů byla dosažena nejvyšší hodnota v roce 2022, kdy se vyšplhala na 42 245 Kč. Tato dlouhodobá tendence zdůrazňuje nejen růst nominálních mzdových úrovní, ale také zlepšující se distribuci příjmů mezi pracovníky, což je důležitým faktorem pro ekonomickou stabilitu a sociální rovnost. Naopak, v případě mediánu mezd je nejnižší hodnota vykázána v roce 2012, kdy medián dosáhl 21 295 Kč a medián mezd byl nejmenší také v roce 2012, kdy dosáhl 24 305 Kč.

Dále lze na grafu č. 5 pozorovat, že ve sledovaném období v každém roce byl medián platů vyšší než medián mezd, což naznačuje konzistentní trend v preferenci vyšších hodnot platů oproti mzdám. Tato skutečnost je zřetelná i v případě prvních dvou čtvrtletí roku 2023, kde medián platů dosahuje hodnoty 42 241 Kč, zatímco medián mezd je o 4 933 Kč nižší.

3.2 Vývoj mezd v soukromém a státním sektoru na Slovensku

Tato část bakalářské práce mapuje inflaci, vývoj mezd ve státním a soukromém sektoru na Slovensku v období od roku 2012 do roku 2023. Je nutné zdůraznit, že v kontrastu s Českou republikou jsou v době psaní bakalářské práce k dispozici data do tohoto období. Česká republika má aktuálně k dispozici pouze data do 1. pololetí roku 2023.

Všechny částky, týkající se mezd jsou vyjádřeny v eurech. Podle informací poskytnutých Evropskou centrální bankou (2024) schválila Rada Evropské unie dne 8. července 2008 žádost Slovenska o přistoupení k eurozóně, s účinností od 1. ledna 2009.

Kapitola se zabývá důkladným zhodnocením vývoje inflace na Slovensku, což je měřeno prostřednictvím cenové hladiny vyjádřené v procentech. Analyzuje se vývoj v průběhu časového období, aby bylo možné identifikovat klíčové trendy a změny, které ovlivnily ekonomický rámec země. Tímto způsobem poskytuje kapitola ucelený pohled na inflační proces a umožňuje hlouběji pochopit vliv těchto změn na ekonomiku Slovenska.

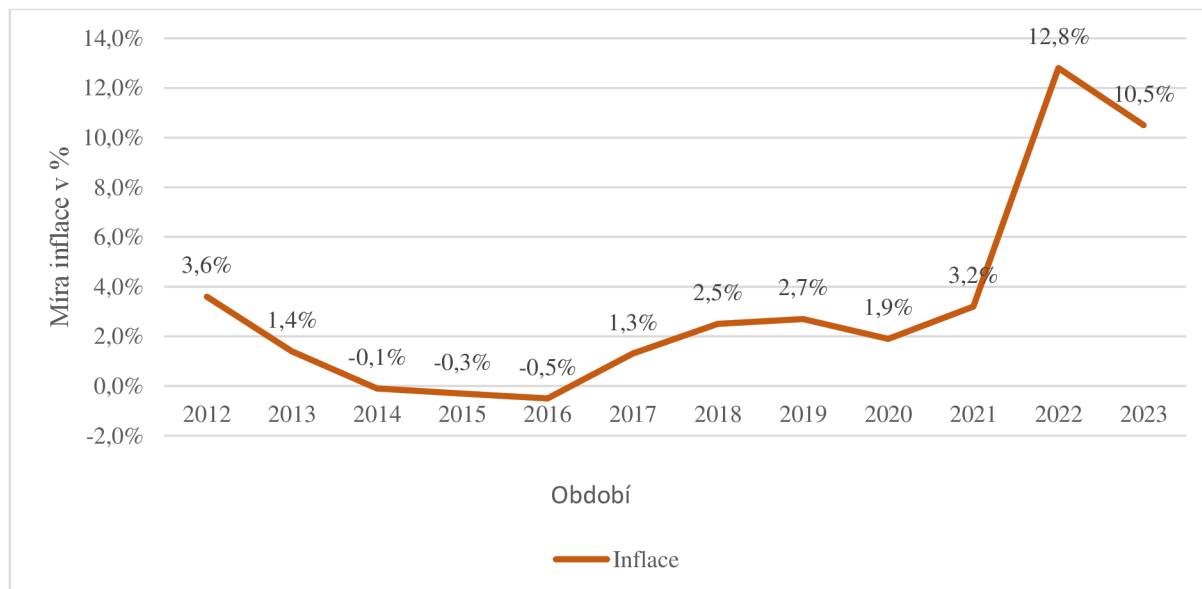
Dále se kapitola zaměřuje na problematiku mezd v soukromém a veřejném sektoru. Věnuje se rozdílu mezi mzdami v těchto dvou sektorech a poskytuje detailní pohled na strukturu odměňování. Je zdůrazněno, že na Slovensku se v rámci veřejného sektoru nejedná o platy, ale o mzdy ve veřejném sektoru. Tato terminologie a rozlišení jsou důležitá pro porozumění odměňovacích systémů v různých odvětvích ekonomiky.

Další klíčovou součástí kapitoly jsou reálné mzdy v soukromém a veřejném sektoru. Tento aspekt poskytuje pohled na skutečnou kupní sílu pracovníků v obou sektorech. Celkově kapitola představuje hlubokou a systematickou analýzu vývoje inflace a její vliv na mzdové struktury na Slovensku. Kombinace těchto informací poskytuje důkladný vhled do makroekonomického prostředí a sociálních aspektů spojených s inflací a mzdovými politikami na Slovensku.

Cílem této kapitoly je poskytnout komplexní pohled na to, jakým způsobem inflační tlaky ovlivnily dynamiku mezd a platů v daném časovém rámci v evropské zemi na Slovensku.

Na grafu níže je znázorněn vývoj inflace v průběhu sledovaného období, což představuje důležitý kontext pro analýzu vývoje mezd a platů. Osa X grafu prezentuje jednotlivé roky, zatímco na ose Y jsou vyjádřeny hodnoty inflace v procentech. Tato vizualizace umožňuje snadné sledování trendů a identifikaci období, kdy se inflace zvyšuje nebo snižuje.

Graf 6 Míra inflace na Slovensku (v %)

Zdroj: Data z Štatistický úrad Slovenskej republiky (2024), vlastní zpracování

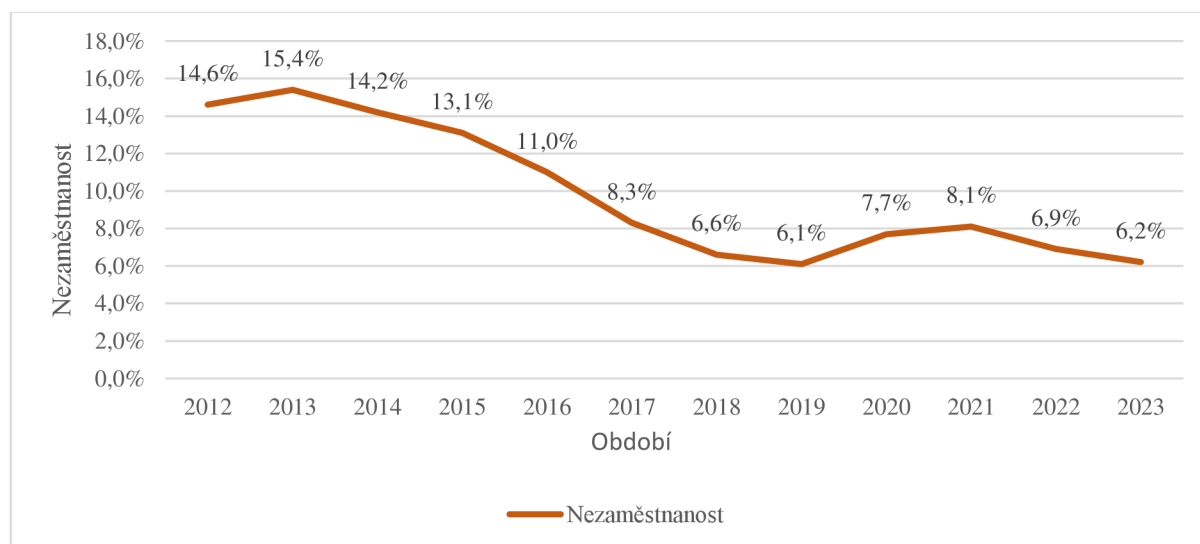
Na grafu číslo 6 lze pozorovat, že zahrnující léta 2012 až 2016, ukazují na pokles inflace, a dokonce i negativní hodnoty v letech 2014 až 2016. Tato situace může být interpretována jako období deflace, což může mít významné důsledky pro ekonomiku, zejména pro podniky a spotřebitele. V roce 2017 graf číslo 6 zobrazuje pozitivní změnu s nárůstem inflace na 1,3 %.

Tento nárůst mohl být ovlivněn různými faktory, včetně zlepšení ekonomických podmínek nebo změn v měnové politice. Následující roky 2018 a 2019 dále ukazují relativně stabilní růst inflace na hodnoty 2,5 % a 2,7 %.

V roce 2020 došlo k výrazné odchylce od předchozího stabilního trendu, když inflace prudce poklesla na 1,9 %. Tato změna může být spojena s vlivy pandemie COVID-19 a s následnými ekonomickými výkyvy. Rok 2021 přináší opět zvýšení inflace na 3,2 %, což může být výsledkem několika faktorů, včetně obnovy ekonomiky po pandemii a různých politických opatření.

Nakonec, nejvýraznější změna se odehrává v roce 2022, kdy inflace prudce stoupá na výjimečných 12,8 %. Tento dramatický nárůst inflace vyvolává otázky ohledně faktorů, které k němu přispěly, a představuje výzvu pro ekonomickou stabilitu na Slovensku. Jedním z možných faktorů, které mohou ovlivnit takový rychlý vzestup inflace, je situace na trhu práce. Pokud byl tento nárůst inflace doprovázený vysokou nezaměstnaností nebo poklesem zaměstnanosti, mohlo by to naznačovat, že firmy byly nuceny zvyšovat ceny v důsledku nižší produktivity pracovní síly nebo vyšších nákladů na mzdy. Na grafu níže je znázorněn vývoj nezaměstnanosti ve sledovaném období na Slovensku.

Graf 7 Míra nezaměstnanosti (v %)

Zdroj: Data z financnykompas.sk (2024) in USVAR (2024), vlastní zpracování

Na grafu číslo 7 lze pozorovat nezaměstnanost na Slovensku od roku 2012 do roku 2023. Na začátku sledovaného období, v roce 2012 byla míra nezaměstnanosti na vysoké úrovni na 14,6 %. Tento trend vysoké nezaměstnanosti pokračoval i v roce 2013, kdy míra nezaměstnanosti stoupla na výraznou a nejvyšší hodnotu za celé sledované období na 15,4 %. Na základě grafu číslo 7 lze konstatovat, že Slovensko čelilo v prvních letech sledovaného období výzvám spojeným s vysokou mírou nezaměstnanosti, což vyžadovalo vhodné ekonomické a politické opatření k podpoře trhu práce.

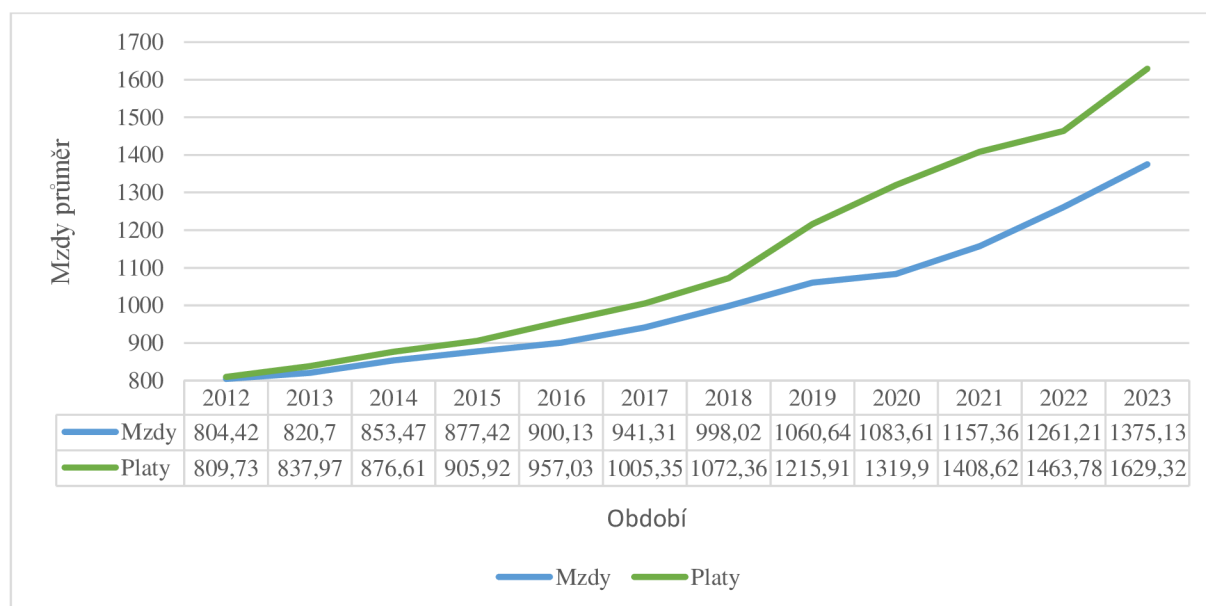
Nicméně od roku 2014 se začala situace postupně zlepšovat. Trend poklesu nezaměstnanosti se projevil až do roku 2019. Během tohoto období došlo k postupnému oživení ekonomiky, což mohlo vést ke zvýšení poptávky po pracovní síle a k poklesu míry nezaměstnanosti. V roce 2019 dosáhla nejnižší úrovně za sledované období, a to 6,1 %. To lze interpretovat jako známku ekonomického oživení a relativní stability na trhu práce.

Rok 2020 však přinesl výzvu v podobě pandemie COVID-19, což se ukázalo i na vzrůstající hodnotě nezaměstnanosti na Slovensku, kdy dosáhla hodnoty 7,7 %. V roce 2021 nezaměstnanost opět narostla, ale mírněji. Nicméně od roku 2022 se trend opět obrátil k poklesu, a to až do roku 2023, kdy nezaměstnanost klesla na 6,2 %.

Tento pokles může být interpretován jako známka obnovení ekonomiky po krizi způsobené pandemií.

Následující graf číslo 8 poskytuje přehled o vývoji průměrných mezd v soukromém a státním sektoru v průběhu sledovaného období. Na vodorovné ose grafu jsou uvedeny jednotlivé roky, které tvoří časové období od roku 2012 do roku 2023. Tato časová osa umožňuje sledovat změny v průměrných mzdách v průběhu let. Na svislé ose jsou potom vyjádřeny průměrné mzdy v soukromém a státním sektoru.

Graf 8 Vývoj mezd v soukromém a státním sektoru na Slovensku v průběhu let (v EUR)

Zdroj: Data z Národní banky Slovenska (2024), vlastní zpracování

Z grafu číslo 8 lze pozorovat, že průměrné mzdy v obou sektorech za sledované období vykazují stoupající trend. V roce 2012 dosáhl soukromý i veřejný sektor nejnižší hodnoty, kdy soukromý sektor vykazuje 804,42 EUR a veřejný sektor 809,73 EUR. Avšak mezi lety 2012 a 2023 docházelo k pozoruhodnému růstu v obou sektorech.

Celkově vzato, ve veřejném sektoru jsou mzdy na vyšší úrovni ve srovnání se soukromým sektorem v průběhu celého sledovaného období. V roce 2023 dosáhly nejvyšší hodnoty 1 375,13 EUR v soukromém sektoru a 1 629,32 EUR ve veřejném sektoru.

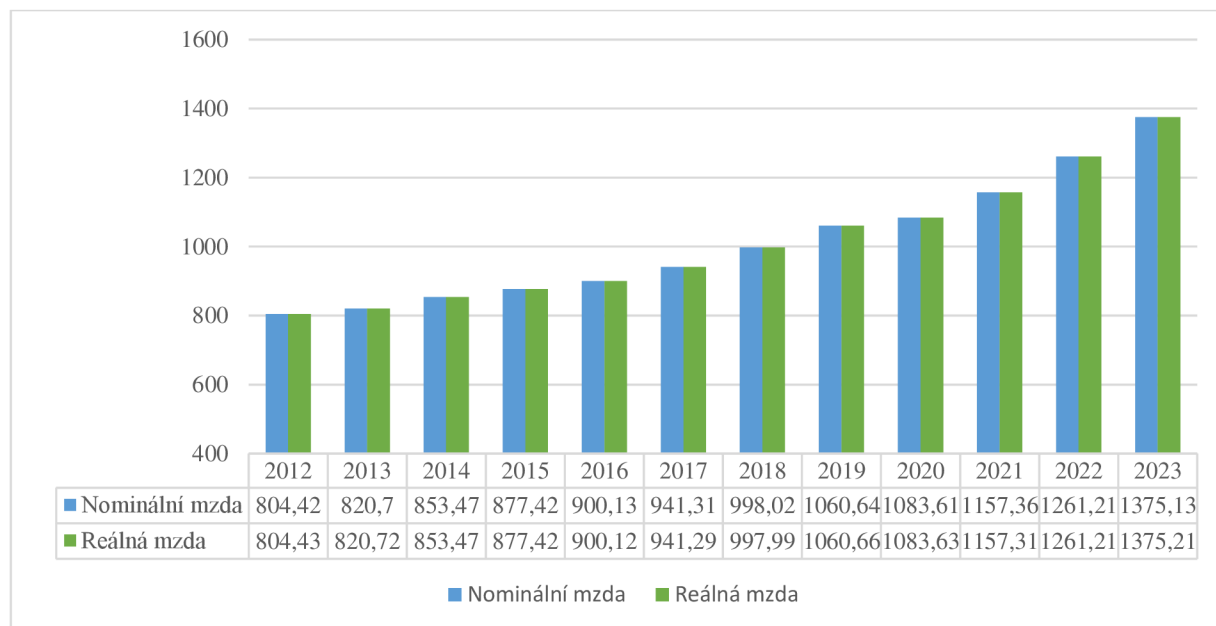
Růstový trend v obou sektorech je velmi zřetelný, ale ve veřejném sektoru je nárůst mzdové hladiny výraznější. V letech 2018 až 2023 je zaznamenáno obecně výraznější zvyšování mezd ve veřejném sektoru, což může odrážet snahu vyrovnat platové rozdíly nebo reagovat na tlaky na zvýšení platů ve veřejném sektoru.

Rok 2020 byl z hlediska ekonomických vlivů výjimečný, pravděpodobně kvůli pandemii COVID-19. I přesto, že oba sektory prošly menšími změnami, graf naznačuje, že mzdy i nadále rostly, což může svědčit o odolnosti pracovního trhu v obou sektorech v době nejistoty. Celkově lze konstatovat, že analýza tohoto grafu nabízí pohled na dynamiku mezd v soukromém a veřejném sektoru s důrazem na pozitivní vývoj.

Nejmenší rozdílová odchylka mezi mzdami v soukromém a veřejném sektoru byla v roce 2012, kdy činila pouze 5,31 EUR. Naopak v roce 2023 došlo k největší odchylce mezi těmito sektory, kdy odchylka dosáhla 254,19 EUR.

Pro lepší přehlednost a jasnost prezentace dat byl na následujícím grafu číslo 9 zvolen výjimečně sloupcový graf. Tento formát grafu byl vybrán z důvodu překrývání výsledků, což umožňuje efektivnější vizualizaci nominální a reálné mzdy v soukromém sektoru. Na vodorovné ose grafu jsou zobrazena jednotlivá období, zatímco na svislé ose jsou vyjádřeny částky v místní měně, v Eurech. Dále modrá barva znázorňuje nominální mzdy a zelená barva ukazuje reálné mzdy.

Graf 9 Vývoj nominální a reálné mzdy na Slovensku v průběhu let v soukromém sektoru (v EUR)

Zdroj: Data z Národní banky Slovenska (2024), vlastní zpracování

Graf číslo 9 zobrazuje vývoj nominálních a reálných mezd v průběhu let. Od roku 2012 do roku 2023 je pozorován výrazný růst nominálních mezd. V roce 2012 byla průměrná nominální mzda 804,42 EUR, až postupně dosáhla hodnoty 1 375,13 EUR v roce 2023. Tento stabilní pozitivní nárůst naznačuje ekonomický růst.

Reálné mzdy (mzdy sezónně očištěné), které jsou upraveny o inflaci, poskytují lepší představu o skutečné kupní síle. Z grafu číslo 9 je patrné, že i reálné mzdy zaznamenaly zvýšení v tomto období. Například v roce 2012 byla průměrná reálná mzda 804,43 EUR a narostla až na 1 375,21 EUR v roce 2023. To naznačuje, že navzdory inflaci se kupní síla zvýšila, což je pozitivní pro zaměstnance.

Je také možné vypořádat na grafu určité výkyvy v růstu. Například mezi lety 2014 a 2016 byl růst mezd relativně stabilní, ale mezi lety 2016 a 2018 došlo k urychlení tempa růstu. Tyto výkyvy mohou být ovlivněny ekonomickými podmínkami nebo politickými rozhodnutími.

Lze pozorovat, že rozdíly mezi nominálními a reálnými mzdami jsou obecně minimální. V průběhu sledovaného období se hodnoty u obou struktur téměř neliší, což může signalizovat relativně stabilní inflační prostředí. Je zajímavé, že dokonce i v roce 2022, kdy inflace dle grafu číslo 6 dosahovala nejvyšší hodnoty 12,8 %, nebyly zjištěny žádné odchylky mezi nominálními a reálnými mzdami. V obou případech činily 1 261,21 EUR, což svědčí o odolnosti mzdových struktur vůči výkyvům inflace.

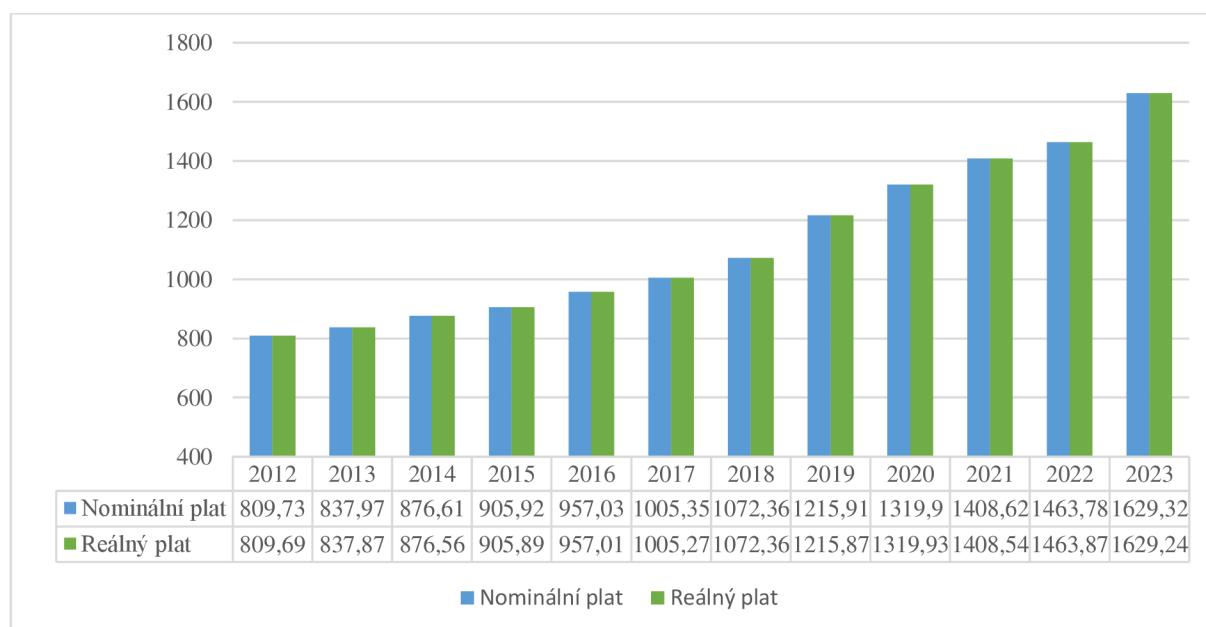
Zjištění může též ukazovat, že tato stabilita mezi nominálními a reálnými mzdami nemusí být pouze náhoda, ale je pravděpodobně výsledkem efektivních mechanismů v mzdové politice.

Z výsledků lze předpokládat, že během sledovaného období bylo důkladně zohledněno nastavení mzdových politik, což umožnilo udržet soudržnost mezi nominálními a reálnými mzdami. Tento přístup může být chápán jako rychlá adaptace mzdových sazeb k aktuálním inflačním podmínkám.

Celkové shrnutí těchto výsledků je odolnost mzdových struktur vůči inflačním výkyvům a ukazuje se, že mzdová politika byla pravděpodobně aktivně přizpůsobována inflačním tlakům během sledovaného časového období.

Graf číslo 10 zobrazuje nominální a reálné mzdy ve veřejném sektoru. Pro lepší přehlednost byl také zvolen sloupcový graf z důvodu překrývání výsledků. Částky jsou uvedené v eurech a modrá barva zobrazuje nominální mzdu ve veřejném sektoru a zelená barva znázorňuje reálnou mzdu ve veřejném sektoru.

Graf 10 Vývoj nominální a reálné mzdy na Slovensku v průběhu let ve veřejném sektoru (v EUR)

Zdroj: Data z Národní banky Slovenska (2024), vlastní zpracování

Na grafu výše je zachycen vývoj nominálních a reálných mezd ve veřejném sektoru v období od roku 2012 do roku 2023. Je patrné, že nominální mzdy postupně rostly, přičemž nejnižší hodnota byla zaznamenána v roce 2012, kdy dosáhla hodnoty 809,73 EUR, a nejvyšší hodnota byla dosažena v roce 2023, kdy graf ukazuje hodnotu 1 629,32 EUR.

Co se týče reálných mezd, které jsou očištěny o inflaci a lépe odrážejí skutečnou kupní sílu občanů, i zde lze pozorovat postupný růst. Nejnižší hodnota reálných mezd byla zaznamenána v roce 2012, kdy činila 809,69 EUR, a nejvyšší hodnota byla dosažena také v roce 2023, kdy dosáhla hodnoty 1 629 EUR. Tento trend naznačuje zlepšení kupní síly občanů ve veřejném sektoru během sledovaného období.

Mezi nominálními a reálnými mzdami ve veřejném sektoru jsou minimální rozdíly. V roce 2018 dokonce žádný rozdíl neexistuje, protože nominální i reálné mzdy jsou stejné a činí 1 072,36 EUR. Tento jev naznačuje stabilní kupní sílu mezd v rámci veřejného sektoru v tomto roce. Minimální rozdíly mezi nominálními a reálnými mzdami ve veřejném sektoru naznačují stabilní inflační prostředí, což platilo i v soukromé sféře. I v roce 2022, kdy inflace na Slovensku byla pádivá, jsou rozdíly mezi nominálními a reálnými mzdami minimální.

3.3 Komparace odměňování v České republice a na Slovensku

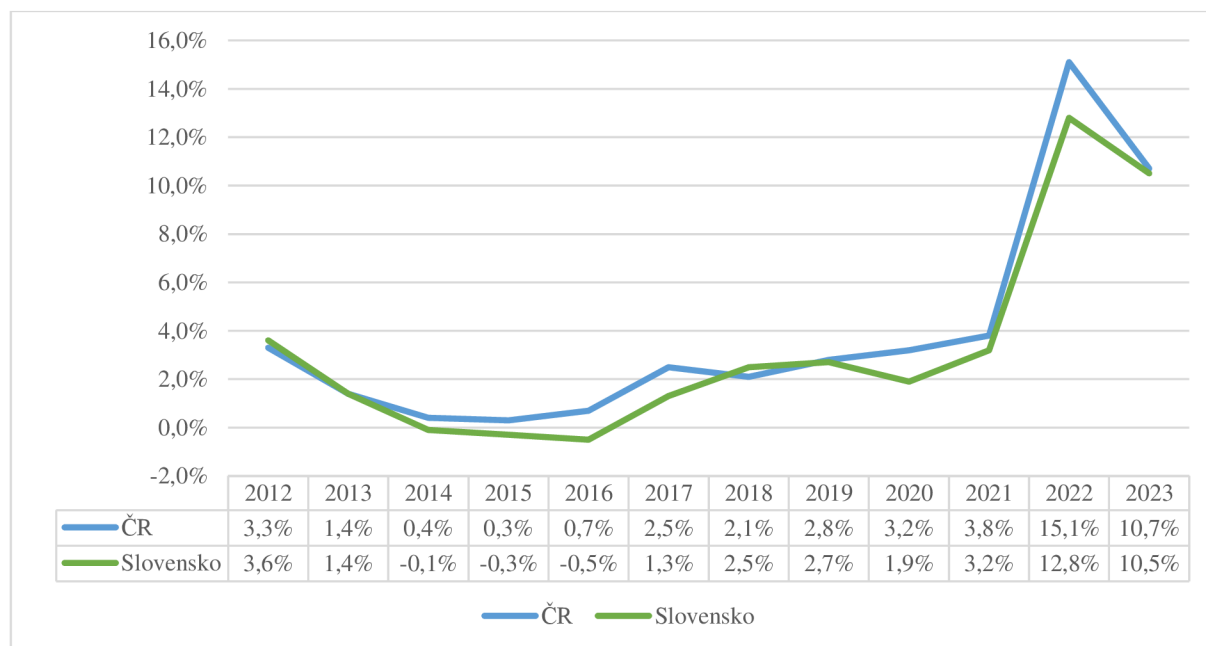
V předchozích kapitolách byl zkoumán vliv inflace na mzdy a platy v České republice a na Slovensku. Tato část práce se zaměřuje na komparaci odměňování v těchto zemích a soustředí se na identifikaci podobností a rozdílů mezi nimi jako sousedními zemi. Komparace je provedena za období od roku 2012 do prvního pololetí roku 2023, protože jak už bylo zmíněno, Česká republika vykazuje data jen do tohoto období. Detailně jsou zkoumány rozdíly mezi zeměmi zejména v období vysoké inflace, kterou obě země zažily, jak ukazuje graf č. 1 a graf č. 6. Dále jsou analyzovány nejen samotné číselné hodnoty, ale i faktory, které mohou ovlivňovat jejich vývoj a rozdíly mezi oběma zeměmi.

Nejprve je provedeno srovnání míry inflace mezi těmito zeměmi pomocí dat z grafu č. 1 a z grafu č. 6. Tato data jsou spojena do samostatného spojnicového grafu č. 11 pro lepší představu a efektivnější vyhodnocení. Poté jsou detailně srovnány nominální mzdy v rámci veřejného a soukromého sektoru obou zemí. Důraz je kladen na identifikaci případných rozdílů a podobností v odměňování mezi těmito sektory, což přispívá k hlubšímu porozumění struktury nominálních mezd v České republice a na Slovensku.

Dále je provedeno srovnání reálných mezd v oblasti veřejného a soukromého sektoru. Tato analýza umožní lépe porozumět, jak se inflace promítá na skutečnou kupní sílu mezd v obou zemích a jaké jsou případné odlišnosti v tomto ohledu mezi sektory.

Každý graf v této kapitole pravidelně používá modrou barvu pro zobrazení České republiky a zelenou barvu pro zobrazení Slovenska.

Graf 11 Komparace inflace v České republice a na Slovensku (v Kč)

Zdroj: Data z ČSÚ (2024), ŠÚSR (2024), vlastní zpracování

Graf číslo 11 ukazuje vývoj inflace v České republice a na Slovensku za určité roky od roku 2012 do roku 2023. Zajímavé rozdíly mezi těmito zeměmi lze pozorovat zejména v posledních letech sledovaného období.

V roce 2012 a 2013 byla inflace v obou zemích relativně podobná, s mírným rozdílem ve prospěch České republiky. Nicméně, od roku 2014 se začínají objevovat jasnější rozdíly.

Zatímco Česká republika zaznamenává pozvolný pokles míry inflace, Slovensko se potýká s mírným poklesem, až dokonce negativní inflaci v letech 2014 až 2016. Česká republika ve sledovaném období nikdy nezaznamenala deflaci.

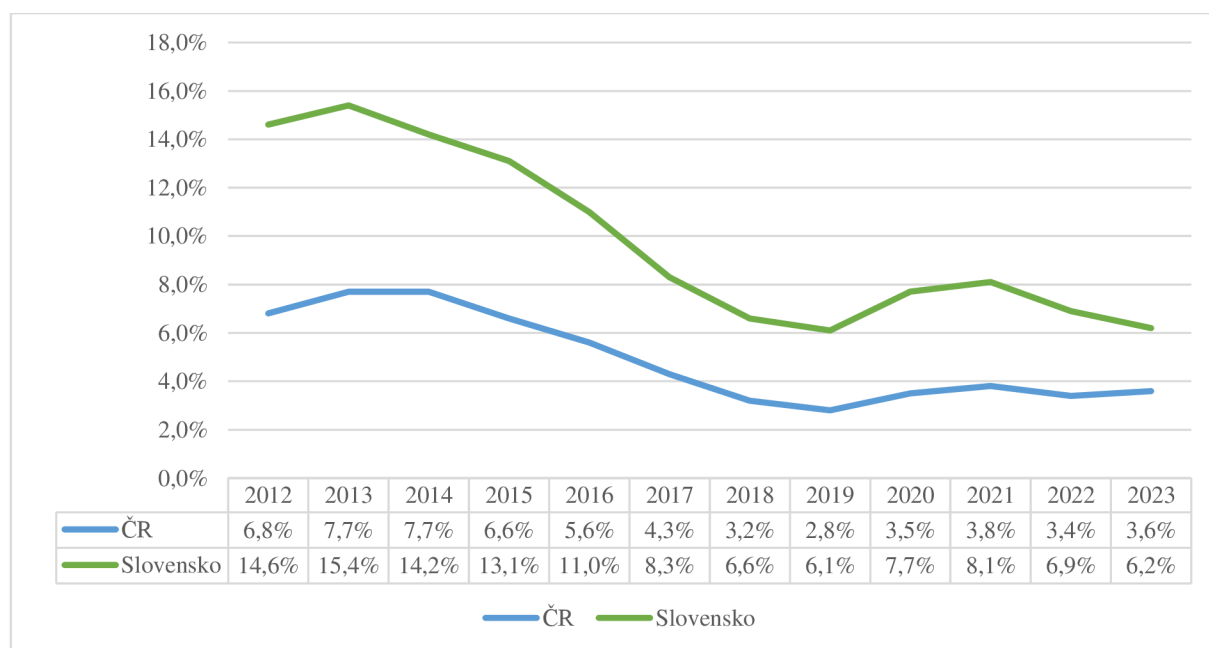
V roce 2017 dochází k opačnému trendu, když Česká republika zaznamenává výrazný nárůst inflace na 2,5 %, zatímco Slovensko zůstává na úrovni 1,3 %. V roce 2018 pak tento rozdíl mezi zeměmi klesá, protože Česká republika dosahuje inflace 2,1 %, zatímco Slovensko má o něco vyšší inflaci na úrovni 2,5 %.

V roce 2022 byly mezi jednotlivými zeměmi zaznamenány největší rozdíly, když se jejich hodnoty lišily až o 2,3 %. Naopak, v roce 2013 byla zaznamenána nejmenší odchylka mezi zeměmi, kdy rozdíl činil 0 %. V této době měly obě země stejnou úroveň inflace.

Nejvýraznější rozdíl je však patrný v roce 2022. Zatímco Česká republika zaznamenává extrémní skok inflace na 15,1 %, Slovensko se udržuje na mnohem nižší úrovni 12,8 %. Tento výrazný rozdíl by mohl naznačovat různé faktory ovlivňující inflaci v obou zemích, jako jsou například rozdílné ekonomické politiky či struktury hospodářství. Obě země se ovšem setkali s pádivou inflací, která mohla být způsobena dopady, jako je válka na Ukrajině, růst cen energií a surovin.

Na dalším grafu číslo 12 je provedena komparace míry nezaměstnanosti v České republice a na Slovensku. Tento graf slouží k poskytnutí přehledu o vývoji nezaměstnanosti v obou zemích a umožní porovnání, jak se situace vyvíjela na trhu práce v těchto zemích.

Graf 12 Komparace nezaměstnanosti v České republice a na Slovensku (v Kč)

Zdroj: Data z financnykompas.sk (2024), MPSV (2024), vlastní zpracování

Na grafu výše lze pozorovat vývoj míry nezaměstnanosti v České republice a na Slovensku. Míra nezaměstnanosti je vyjádřena v % a poskytuje důležitý přehled o situaci na trhu práce v obou zemích.

Na první pohled je patrné, že v obou zemích docházelo k postupnému poklesu míry nezaměstnanosti. V České republice v roce 2012 činila míra nezaměstnanosti 6,8 % a postupně klesala až na 3,6 % v roce 2023. Na Slovensku byla míra nezaměstnanosti vyšší než v České republice, začínající na úrovni 14,6 % v roce 2012 a klesající na 6,2 % v roce 2023.

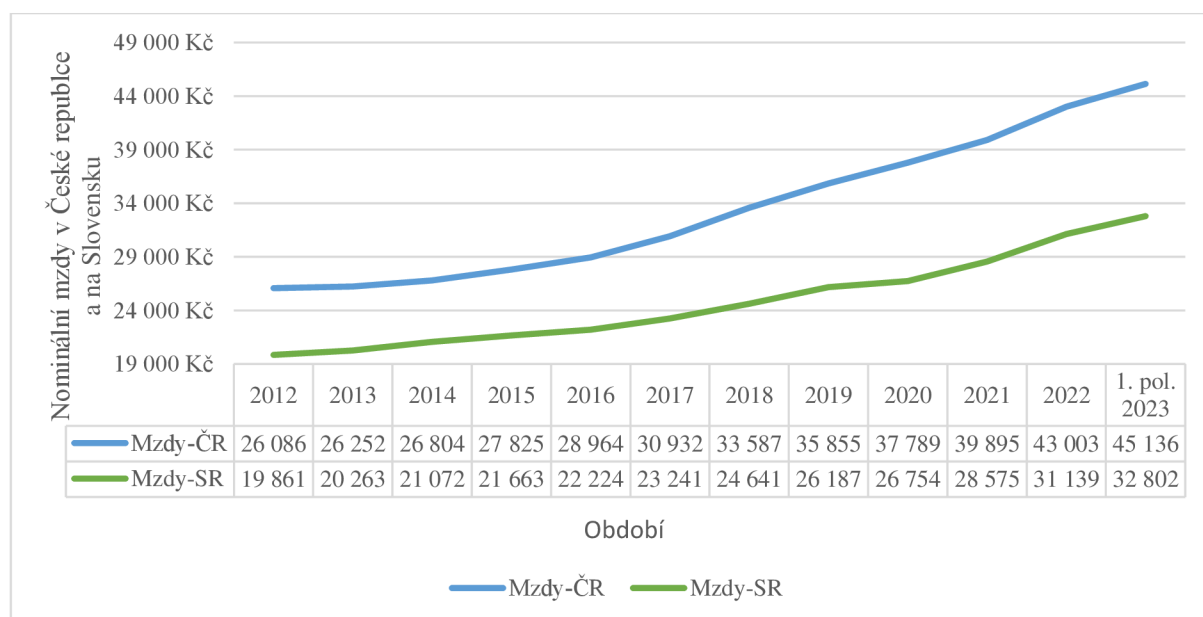
Tento rozdíl v míře nezaměstnanosti mezi Českou republikou a Slovenskem může být interpretován z různých perspektiv. Česká republika, s nižšími úrovněmi nezaměstnanosti, mohla mít silnější ekonomický růst a lepší podmínky na trhu práce v porovnání se Slovenskem. To může být důsledkem například struktury ekonomiky nebo efektivity politiky zaměstnanosti a sociálního zabezpečení.

Na druhou stranu, Slovensko bylo zasaženo vyšší mírou nezaměstnanosti, zejména v počátečních letech sledovaného období. To může odrážet různé výzvy, kterým slovenská republika čelila, včetně nedostatečné konkurenceschopnosti na trhu práce.

Celkově lze tedy konstatovat, že i když obě země projevují trend klesající nezaměstnanosti v posledních letech, existují mezi nimi rozdíly v úrovni nezaměstnanosti, které mohou být důsledkem rozdílných ekonomických podmínek a politik. Začátek formuláře

Následujícím krokem je srovnání nominálních mezd v České republice a nominálních mezd v soukromém sektoru na Slovensku. Za účelem získání jasnějšího přehledu a usnadnění srovnání jsou nominální a reálné slovenské mzdy jak ze soukromého sektoru, tak z veřejného sektoru převedeny na českou měnu, koruny. Pro převod je použit kurz měny platný ke dni 02. 01. 2024, kdy ČNB (2024) uvádí kurz 24,69 EUR za 1 Kč. Graf níže s číslem 13 ilustruje rozdíly v nominálních mzdách mezi těmito zeměmi. V kapitole 3.2 jsou v grafech znázorněny nominální a reálné mzdy za celý rok 2023. Nicméně v této kapitole jsou tyto údaje zobrazeny pouze do první poloviny roku 2023, aby byla data srovnatelná s Českou republikou.

Graf 13 Komparace mezd v České republice a na Slovensku (v Kč)

Zdroj: Data z ISPV (2024), NSB (2024), vlastní zpracování

Na grafu číslo 13 je zobrazen vývoj průměrných nominálních mezd v České republice a na Slovensku v českých korunách v průběhu let v období od roku 2012 do prvního pololetí roku 2023. Data ukazují, že průměrné nominální mzdy v obou zemích postupně narůstaly, což je pozitivní signál pro ekonomiku obou zemí.

Hlavním zjištěním je, že průměrné mzdy v České republice byly vždy vyšší než na Slovensku. Tento rozdíl lze sledovat napříč celým obdobím, který graf ukazuje. To by mohlo být odrazem různých faktorů, včetně rozdílů v ekonomickém růstu, produktivitě práce, míře nezaměstnanosti nebo celkové struktuře ekonomiky obou zemí.

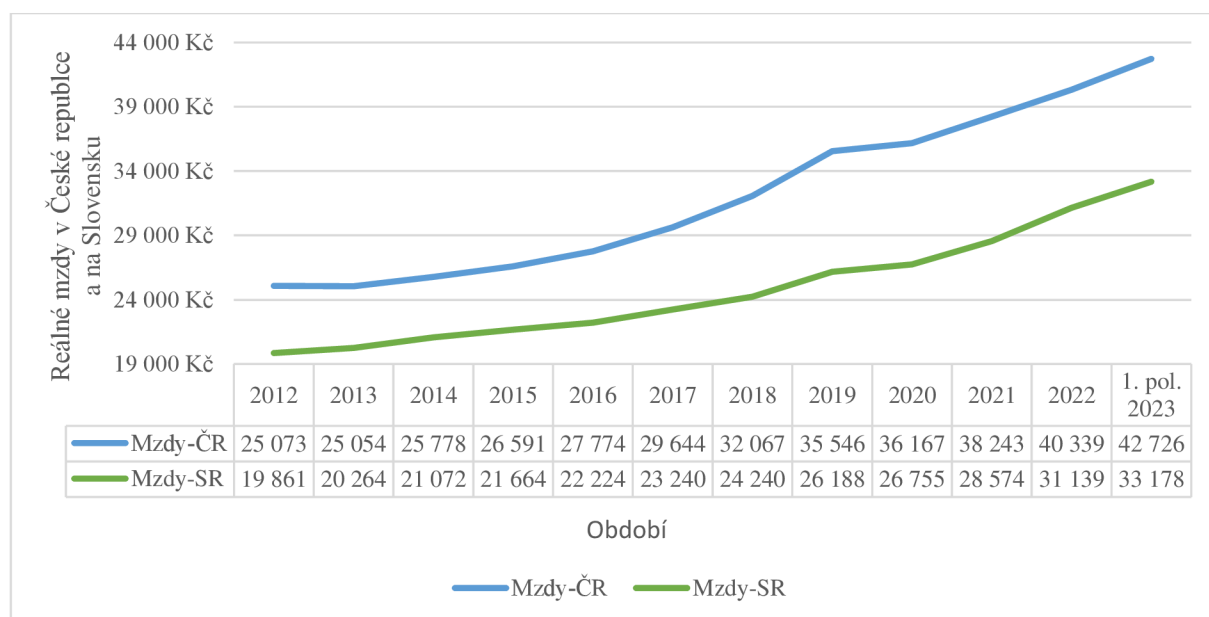
Při podrobném zkoumání grafu lze jasně identifikovat, že rozdíl mezi průměrnými mzdami v obou zemích postupně narůstal, zejména od roku 2018. V té době začala průměrná mzda v České republice růst rychleji než na Slovensku. Tento jev by mohl být způsoben prováděním politiky zaměřené na zvyšování mezd v České republice, což mohlo mít vliv na ekonomický růst ve srovnání se Slovenskem.

Celkově lze tedy konstatovat, že z grafu vyplývá vyšší úroveň průměrných mezd v České republice ve srovnání se Slovenskem a zároveň i dynamický růst v průběhu sledovaného období.

Největší odchylka v mezi sledovanými zeměmi byla zaznamenána na grafu v prvním pololetí roku 2023, kdy rozdíl dosáhl 12 334 Kč. Tento výrazný rozdíl může být důsledkem možného růstu průměrných mezd v České republice oproti Slovensku. Dále jsou pozorovány významné odchylky v letech 2022, 2021 i v roce 2020, kdy rozdíl přesáhl hranici 10 000 Kč. Tyto výkyvy naznačují, že ekonomické podmínky a politiky v obou zemích se v těchto letech výrazně liší. Naopak nejmenší odchylka mezi zeměmi, je zaznamenána v roce 2014, kdy rozdíl činí 5 732 Kč. Při relativně podobných geografických a historických podmínkách jsou průměrné nominální mzdy v těchto dvou zemích výrazně odlišné.

Další graf s číslem 14 představuje vývoj reálných mezd v České republice a na Slovensku. Na ose X jsou zobrazená jednotlivá období a na ose Y jsou znázorněny reálné mzdy v obou zemích.

Graf 14 Komparace reálných mezd v České republice a na Slovensku (v Kč)

Zdroj: Data z ISPV (2024), NSB (2024), vlastní zpracování

Na grafu výše lze pozorovat vývoj reálných mezd v České republice a na Slovensku v průběhu let od roku 2012 do prvního pololetí roku 2023, přičemž čísla jsou uvedena v českých korunách. Reálné mzdy ukazují mzdy, které jsou upraveny o inflaci, což znamená, že ukazují skutečnou kupní sílu pracovníků. Porovnáním průměrných reálných mezd v České republice a na Slovensku lze tedy lépe zhodnotit, jaký má každý z těchto mezd skutečný dopad na životní úroveň obyvatelstva obou zemí.

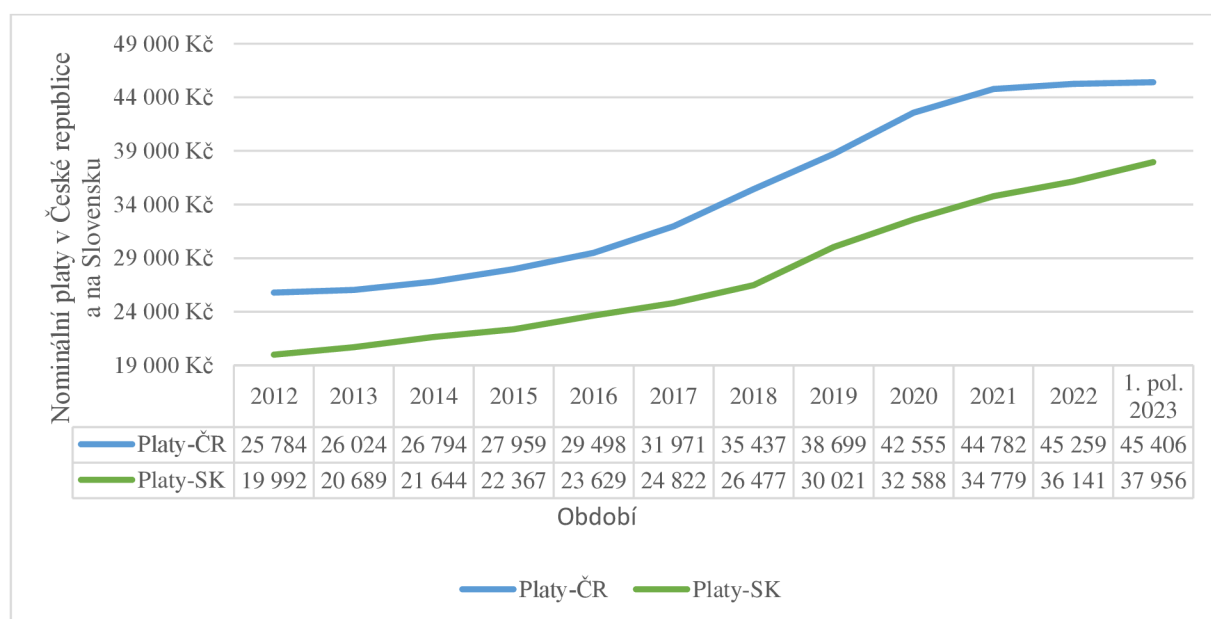
V období mezi lety 2012 a první polovinou roku 2023 lze pozorovat v grafu výrazné rozdíly v úrovních reálných mezd mezi Českou republikou a Slovenskem. Celkově bylo zjištěno, že reálné mzdy v České republice jsou výrazně vyšší než na Slovensku a že tento rozdíl se v průběhu let zvětšuje. Během sledovaného období jsou reálné mzdy v České republice obecně vyšší a růst těchto mezd je dynamický a stabilní. Naopak, reálné mzdy na Slovensku jsou nižší, a i nárůst mezd je pomalejší.

Zatímco stabilnější ekonomický růst a vyšší úrovně mezd jsou zaznamenány v České republice, zdá se, že Slovensko za těmito trendy zaostává. Tento rozdíl může mít důsledky pro životní úroveň, spotřební chování a také celkovou ekonomickou stabilitu obou zemí. Při detailním sledování grafu lze konstatovat, že v roce 2020, pravděpodobně v důsledku pandemie COVID-19, došlo k mírnějšímu nárůstu mezd v obou zemích, avšak i zde byla Česká republika schopna udržet vyšší úroveň mezd ve srovnání se Slovenskem.

V roce 2014 byla zaznamenána největší odchylka mezi reálnou mzdou v České republice a na Slovensku, kdy rozdíl činí 4 706 Kč a největší rozdíl mezi oběma zeměmi byl zaznamenán v roce 2021, kdy graf ukazuje rozdíl 9 669 Kč.

Následující graf číslo 15 ukazuje komparaci platů v České republice a na Slovensku, tzv. mzdy ve veřejné sféře v českých korunách. Osa X zobrazuje období a osa Y zobrazuje nominální platy v České republice a na Slovensku.

Graf 15 Komparace platů v České republice a na Slovensku (v Kč)

Zdroj: Data z ISPV (2024), NSB (2024), vlastní zpracování

Graf výše představuje vývoj platů v České republice a na Slovensku v průběhu času. Tento vývoj poskytuje zajímavý pohled na ekonomický vývoj a strategii mzdové politiky v obou zemích ve veřejné sféře.

Během sledovaného období je zřejmý neustálý růst průměrných platů v České republice i na Slovensku. Od roku 2012 je patrné, že nominální platy v České republice jsou na vyšší úrovni než na Slovensku. Tento rozdíl mezi oběma zeměmi je v průběhu sledovaného období celkem výrazný, přičemž Česká republika dominuje.

V průběhu let je patrný kontinuální nárůst platů v obou zemích. Tento trend naznačuje postupné zlepšování ekonomické situace a zaměření obou zemí na zvyšování životní úrovně svých občanů.

V prvním pololetí roku 2023 dosáhly platy v obou zemích svých maximálních hodnot, kdy v České republice dosáhly platy 45 406 Kč a na Slovensku dosáhly hodnoty 37 956 Kč. Nicméně i přes tento růst jsou platy v České republice stále vyšší než na Slovensku. Naopak, nejnižší platy v obou zemích jsou zaznamenány v roce 2012, a s postupem času dochází k jejich postupnému zvyšování.

Důležité je také zdůraznit, že platy ve veřejné sféře jsou celkově vyšší než mzdy v soukromém sektoru, jak ukazuje graf číslo 15. Tento fakt signalizuje možnou preferenci zaměstnání v oblasti veřejného sektoru kvůli vyšším platům.

3.4 Interpretace výsledků a doporučení

Bakalářská práce se zabývá zkoumáním dopadu inflace na výše mzdy a platů v České republice a na Slovensku. Primárním cílem této studie je provést srovnávací analýzu obou zemí s důrazem na ekonomický vývoj a vývoj mezd a platů. Záměrem práce je porovnat ekonomickou situaci a zhodnotit, jaký vliv má inflace na mzdy a platy v obou zemích. Na základě analytické části a získaných výsledků lze formulovat následující závěry.

Inflace mezi lety 2012 a 2023 odhaluje výrazné rozdíly mezi Českou republikou a Slovenskem. Na začátku sledovaného období vykazuje Slovenská republika jen nepatrně vyšší míru inflace než Česká republika, konkrétně 3,6 % ve srovnání s 3,3 %. Je důležité poznamenat, že na rozdíl od České republiky zažilo Slovensko období deflace od roku 2014 do roku 2016. V tomto období jsou vykázány záporné hodnoty inflace s mírami -0,1 %, -0,3 %, -0,5 %. Tento jev může být způsoben různými faktory, včetně ekonomické struktury a politik měnového řízení. V průběhu let se vývoj inflace střídá. Například v roce 2017 vykazuje Česká republika vyšší inflaci než Slovensko, zatímco v roce 2018 se situace obrátila. V letech 2022 a 2023 dochází na Slovensku k výraznému nárůstu inflace, především v roce 2022, kdy míra inflace dosahuje pádivé inflace s rekordní hodnotou 12,8 %. Česká republika v tomto roce zaznamenává ještě výraznější nárůst, kdy inflace vykazuje alarmující 15,1 %. Tato velmi vysoká inflace je pravděpodobně spojena s několika faktory, včetně růstu cen energií a potravin. Může být také ovlivněna fiskální politikou. Průměrným výpočtem lze konstatovat, že Slovensko má za sledované období míru inflace ve výši 3,3 % a Česká republika 3,9 %. Z těchto průměrných výsledků vyplývá, že Česká republika čelí za sledované období trochu vyšší inflaci než Slovensko. V roce 2023 dochází k poklesu inflace, tak se očekává, že inflace dosáhne v budoucnu ještě nižších hodnot a opět dosáhne svých inflačních cílů a stabilní ekonomiku.

Dynamika nezaměstnanosti hraje významnou roli v ekonomice České republiky i Slovenska a může významně ovlivnit celkový ekonomický vývoj obou zemí. Během sledovaného období se nezaměstnanost v obou zemích výrazně mění v reakci na různé faktory. Slovensko ve všech letech zažívá vyšší míru nezaměstnanosti než Česká republika. Nejvyšší míra nezaměstnanosti je zaznamenána v roce 2013, kdy dosahuje velmi vysoké hodnoty 15,4 %. V té době má Česká republika téměř o polovinu nižší míru nezaměstnanosti, a to 7,7 %. Tento výrazný rozdíl je patrný i v dalších letech, kdy Slovensko vykazuje pravidelně dvojnásobně vyšší míru nezaměstnanosti ve srovnání s Českou republikou. Od roku 2017 má Česká republika stabilně nízkou nezaměstnanost. Nejvyšší hodnoty nezaměstnanosti v České republice jsou dosaženy v letech 2012 až 2016, ale nikdy nepřekročily hranici 8 %. Nezaměstnanost v obou zemích může být ovlivněna několika faktory, včetně flexibility pracovního trhu, úrovně vzdělání a odborné přípravy pracovníků, politik zaměstnanosti a úrovně průmyslového rozvoje. Tyto faktory mají potenciál ovlivnit schopnost vytvářet pracovní místa a zaměstnávat nezaměstnané pracovníky.

Následuje detailní analýza mzdových struktur, která se soustředí na vliv inflace na mzdy a platy v České republice a na Slovensku. Zkoumány jsou nominální mzdy a platy neboli ve slovenské terminologii nominální mzdy ve veřejném a soukromém sektoru. V České republice jsou zaznamenány obvykle vyšší platy než mzdy, s výjimkou let 2012, 2013 a 2014, kdy mzdy překonávají platy. To může být způsobeno nárůstem mezd v některých odvětvích soukromého sektoru v té době. Na Slovensku jsou mzdy ve veřejném sektoru vždy vyšší a převažují nad mzdami v soukromém sektoru. Z toho vyplývá, že obě země poskytují vyšší platové podmínky ve veřejné sféře, což může ovlivnit rozhodnutí lidí ohledně zaměření vzdělání, následně výběr zaměstnání a kariérního růstu. Z výsledků analýzy je zřejmé, že Česká republika dominuje nad Slovenskem v oblasti mzdových struktur po celé sledované období, a to jak v soukromém, tak ve veřejném sektoru. Tato skutečnost naznačuje vyšší ekonomickou sílu a lepší mzdové a platové podmínky v České republice než na Slovensku. Lze dokonce konstatovat, že rozdíl mezi těmito zeměmi neustále narůstá, což může být důsledkem různých ekonomických faktorů, jako je stabilnější hospodářský růst v České republice, rozmanitější průmyslová struktura, politická stabilita, daňová politika a vzdělání. Vyšší úroveň vzdělání a lepší adaptace dovedností na pracovním trhu v České republice pravděpodobně přispívají k vyšším mzdovým úrovním v porovnání se Slovenskem. Nejnižší hodnotu mzdy Česká republika i Slovensko dosahují v roce 2012, kdy Česká republika dosahuje průměrné hodnoty 26 086 Kč, a Slovensko vykazuje hodnotu 19 861 Kč. V letech 2012 a 2013 zaznamenává Slovensko průměrnou mzdu pod hranicí 20 000 Kč, což se v České republice ve sledovaném období nestalo. V roce 2014 je zaznamenán nejmenší rozdíl v průměrných mzdách mezi oběma zeměmi, který činí 5 732 Kč. Naopak v 1. pololetí roku 2023 je zaznamenán největší rozdíl, který dosahuje 12 334 Kč, což představuje významný nárůst rozdílu mezi oběma zeměmi. V případě platů je nejmenší rozdíl mezi Českou republikou a Slovenskem zaznamenán v roce 2014, kdy činí 5 150 Kč, zatímco největší rozdíl je pozorován v roce 2021, kdy činí 10 003 Kč.

Reálné mzdy a platy, na Slovensku známé jako reálné mzdy ve veřejném a soukromém sektoru, jsou sezónně očištěné (upraveny o inflaci). Odhalují tak skutečnou kupní sílu občanů a ukazují, jaký vliv má inflace na mzdy v obou zemích. Výsledky ukazují, že Česká republika má mnohem výraznější rozdíly mezi nominálními a reálnými mzdami než Slovensko. Na Slovensku jsou rozdíly mezi nominálními mzdami a reálnými minimální, a to v řádech setin centů. Tato stabilita se projevuje i v roce 2022, přestože Slovensko zaznamenává vysokou míru inflace 12,8 %. Tuto stabilitu lze přičítat pravděpodobně lepší ekonomické stabilitě na Slovensku, stabilnější mzdové politice a ekonomickým opatřením, která minimalizují vliv inflace na reálné mzdy. Kromě toho mohou hrát roli i ekonomická a sociální opatření zaměřená na udržení kupní síly obyvatelstva, což může přispívat k udržení stability mezd na Slovensku i v období vysoké inflace. Tato stabilita v minimálních rozdílech mezi nominálními a reálnými mzdami na Slovensku může být odrazem efektivní hospodářské politiky a regulace, která chrání kupní sílu občanů před výkyvy inflace.

Na základě výsledků této studie je možné formulovat několik doporučení pro Českou republiku. V první řadě je důležité sledovat a analyzovat vývoj inflace s cílem identifikovat potenciální rizika a možnosti zásahů, které by mohly minimalizovat negativní dopady inflace na ekonomiku a kupní sílu obyvatel. Zvláštní pozornost by měla být věnována faktorům, které přispívají k inflačním tlakům, jako jsou vysoké ceny energií a potravin. Důležitá je také vhodná fiskální politika (efektivní změna sazeb daní, řízení státního dluhu), která by měla být využita k aktivnímu řízení inflačních procesů. Dalším doporučením je podporování opatření zaměřené na snižování nezaměstnanosti prostřednictvím podpory vzdělávání a odborné přípravy pracovníků. Tím by mohlo dojít ke snížení strukturální nezaměstnanosti.

Česká republika by měla nadále usilovat o udržení nízké míry nezaměstnanosti a podporovat tvorbu nových pracovních příležitostí. Vzhledem k rozdílům ve mzdových strukturách mezi Českou republikou a Slovenskem je klíčové zaměřit se na posílení konkurenceschopnosti a podporu růstu mezd v České republice. To může být dosaženo prostřednictvím investic do vzdělání pracovníků, které by měly být zaměřeny na zlepšení jejich dovedností a kvalifikace. Dále je velmi důležité podporovat technologický rozvoj a inovace, což by mohlo vést k větší produktivitě a konkurenceschopnosti českých firem. Podpora podnikání je také klíčová pro vytváření nových pracovních příležitostí. Kromě podpory růstu mezd je také důležité chránit občany před negativními dopady inflace na jejich kupní sílu. Opatření pro toto dosažení cíle je zavedení stabilní mzdové politiky, která by se měla přizpůsobovat inflaci, aby udržela krok s nárůstem cen a zachovala reálnou kupní sílu pracovníků. Dalším možným opatřením jsou sociální dávky, které poskytují finanční podporu lidem v obtížných situacích a chrání je před poklesem jejich životní úrovně způsobených inflací.

Ze získaných výsledků vyplývá doporučení pro Slovensko, že i přes nižší inflaci ve srovnání s Českou republikou je nezbytné pečlivě sledovat a řídit tyto hodnoty s cílem předejít nepříznivým a nežádoucím výkyvům. S ohledem na historickou, a i celkovou vyšší míru nezaměstnanosti je důležité zaměřit se na implementaci opatření, které by mohli podpořit tvorbu pracovních míst a zlepšit tak konkurenceschopnost na trhu práce. Investice do vzdělání a odborné přípravy pracovníků by také mohly přispět ke zlepšení situace na trhu práce a podpořit ekonomický růst. Dále by Slovensko mohlo zvažovat o strategiích, které by podpořily zvyšování nominálních platů. Jednou z možností může být implementace politik, které by mohly zvýšit účinnost práce a vylepšit pracovní podmínky. To může zahrnovat investice do modernizace průmyslu, podporu inovací a výzkumu a vytváření lepšího prostředí pro podnikání. Pro udržení minimálních rozdílů mezi reálnými a nominálními mzdami je vhodné i nadále uplatňovat efektivní mechanismy mzdové politiky a rychle přizpůsobovat mzdy aktuálním inflačním podmínkám. Vzhledem k převažujícím vyšším mzdám ve veřejném sektoru by měla být na Slovensku i v České republice věnována pozornost i rozvoji soukromého sektoru a zajištění konkurenceschopných mezd v něm, což může přispět k udržení rovnováhy na trhu práce.

4 Závěr

Bakalářská práce si kladla za cíl zkoumat vliv inflace na mzdy a platy v České republice v období od roku 2012 do prvního pololetí roku 2023. Jak již bylo zmíněno, v době psaní bakalářské práce nejsou k dispozici data za Českou republiku za celý rok 2023. Dalším cílem byla komparace nominálních a reálných mezd v České republice a sousední zemi Slovensku.

Teoreticko-metodologická část sloužila jako rámec pro zpracování bakalářské práce a zaměřovala se na seznámení s danou problematikou, vysvětlovala klíčové pojmy a poskytovala lepší pochopení celého tématu. Jedna z klíčových kapitol je inflace, která obsahuje podkapitoly: druhy inflace, měření inflace, příčiny a důsledky inflace a inflační spirálu a inflační očekávání. Následující klíčová kapitola se zabývala trhem práce, která zahrnuje kapitoly o nezaměstnanosti, mzdách a platech, stanovení mezd a platů, roli České národní banky v době inflace a roli Národní banky Slovenska v době inflace.

V Analytické části práce bylo provedeno hlubší zkoumání vývoje mezd a platů vlivem inflačních tlaků. Data byla čerpána z Informačního systému o průměrném výdělku, z Českého statistického úřadu, ze statistického úřadu Slovenska a z Národní banky Slovenska. Výsledky analýzy nabízejí důležité poznatky pro porozumění interakce mezi inflací a vývojem mezd a platů v České republice a na Slovensku.

Práce se důkladně zaměřovala na srovnání ekonomického vývoje České republiky a Slovenska, přičemž hlavní pozornost byla věnována analýze dopadu inflace na mzdové struktury. Během sledovaného období je zřejmé, že obě země vykazují výrazné rozdíly v inflačních trendech a míře nezaměstnanosti. Zatímco Česká republika čelí o něco vyšší inflaci než Slovensko, naopak Slovensko zažilo i období deflace, která také není pro ekonomiku příznivá. Nezaměstnanost je však výrazně vyšší na Slovensku, přičemž je v každém sledovaném roce dvojnásobně vyšší než v České republice. Podrobná analýza mzdových struktur potvrzuje, že Česká republika dominuje nad Slovenskem v oblasti mzdových podmínek a ekonomické stability. Nicméně, na druhé straně Slovensko prokazuje větší stabilitu v reálných mzdách, které se od nominálních liší pouze v setinách centů, což naznačuje účinnější mzdovou politiku a ekonomická opatření na ochranu kupní síly obyvatelstva.

Inflace během sledovaného období ukázala, že v průměru dosahuje Česká republika mírně vyšších hodnot než Slovensko. Zatímco Slovensko zaznamenalo průměrnou míru inflace za celé sledované období inflaci 3,3 %, Česká republika dosáhla průměrné hodnoty 3,9 %. Tyto číselné údaje odrážejí rozdílné ekonomické podmínky a makroekonomickou politiku obou zemí. Zvláštní pozornost si vyžadoval rok 2022, kdy Česká republika čelila výrazné inflaci, kdy se míra inflace vyšplhala na alarmující pádivou inflaci 15,1 %. Tento výkyv může být důsledkem různých faktorů, včetně růstu cen energií a potravin. Tento dramatický nárůst cenové hladiny představoval výzvu pro ekonomickou stabilitu země. Na druhé straně i Slovensko zažilo v roce 2022 výraznou inflaci, avšak její míra dosáhla 10,7 %, což je o něco méně než v České republice, ale přesto se také jedná o pádivou inflaci. Je zajímavé poznamenat, že Slovensko se v předešlých letech, konkrétně v letech 2014, 2015 a 2016, potýkalo se zápornými čísly, což je opačným jevem než inflace. Na rozdíl od České republiky, která se s deflací ve sledovaném období nesetkala, muselo Slovensko řešit problémy spojené s poklesem cenové hladiny, což mohlo mít negativní dopady na ekonomický růst.

Dynamika nezaměstnanosti představuje klíčový faktor v ekonomickém vývoji jak České republiky, tak Slovenska, a má potenciál výrazně ovlivnit celkový ekonomický stav obou zemí. Slovensko prokázalo vyšší míry nezaměstnanosti než Česká republika ve všech letech zkoumaného období. V roce 2013 dosáhla Slovenská republika vrcholu s velmi vysokou nezaměstnaností ve výši 15,4 %. V té době měla Česká republika o polovinu nižší míru, konkrétně 7,7 %. Tento výrazný rozdíl byl pozorovatelný i v následujících letech, kdy Slovensko pravidelně vykazovalo dvojnásobně vyšší míru nezaměstnanosti než Česká republika. Od roku 2017 si Česká republika udržovala stabilní nízkou míru nezaměstnanosti. Nejvyšší hodnoty nezaměstnanosti v České republice byly dosaženy v letech 2012 až 2016. Nezaměstnanost v obou zemích může být ovlivněna různými faktory, jako je úroveň vzdělání a odborné přípravy pracovníků, politiky zaměstnanosti a úroveň průmyslového rozvoje.

V průběhu zkoumaného období byly analyzovány nominální mzdy a platy, přičemž Česká republika obvykle vykazovala vyšší platy než mzdy, s výjimkou let 2014-2016, kdy mzdy překonaly platy. Na Slovensku dominují mzdy ve veřejném sektoru. Tento trend naznačuje, že veřejný sektor obou zemí poskytuje výhodnější platové podmínky, což může ovlivnit rozhodování jednotlivců ohledně jejich kariérních cest. Z analýzy vyplývá, že Česká republika dominuje nad Slovenskem v oblasti mzdových struktur, jak v soukromém, tak ve veřejném sektoru, což naznačuje vyšší ekonomickou sílu a lepší platové podmínky v České republice. Tento rozdíl mezi zeměmi je patrný nejen v průběhu sledovaného období, ale zdá se, že se i nadále prohlubuje. Tento jev může být důsledkem různých ekonomických faktorů, jako je stabilnější hospodářský růst, politická stabilita, daňová politika a úroveň vzdělání.

Reálné mzdy představují důležitý ukazatel skutečné kupní síly občanů a zároveň odhalují vliv inflace na mzdy v obou zemích. Výsledky analýzy naznačují, že Česká republika vykazuje výraznější rozdíly mezi nominálními a reálnými mzdami než Slovensko. Na Slovensku jsou tyto rozdíly minimální, a to v řádech setin centů. Tento jev je pozoruhodný i v roce 2022, kdy Slovensko zaznamenalo vysokou míru inflace 12,8 %. Stabilitu těchto rozdílů lze přičíst pravděpodobně lepší ekonomické stabilitě Slovenska, stabilnější mzdové politice a ekonomickým opatřením, která minimalizují dopady inflace na reálné mzdy. Důležitou roli zde mohou hrát i opatření zaměřená na udržení kupní síly obyvatelstva, která přispívají k udržení stability mezd i v době vysoké inflace.

Závěrem, Česká republika by měla aktivně pokračovat v podpoře opatření směřujících ke snížení inflace, a to s cílem co nejdříve se vrátit ke svému inflačnímu cíli ČNB 2 %. Pravidelné monitorování měnové politiky a regulace cen může pomoci rychle reagovat na případné nežádoucí změny. Dále je velmi důležité udržovat mírnou nezaměstnanost, kterou Česká republika v posledních letech vykazuje. Je také důležité sledovat rozdíly mezi nominálními a reálnými mzdami a přijímat příslušná opatření včas s cílem minimalizovat tyto rozdíly. To je klíčové pro udržení spravedlivé a stabilní ekonomické situace a pro zajištění růstu a prosperity v zemi. S ohledem na vyšší platy než mzdy je důležité zajistit, aby mzdy v soukromém sektoru zůstávaly konkurenceschopné, aby nedocházelo k nerovnováze nebo úbytku kvalifikovaných zaměstnanců ve prospěch veřejného sektoru.

Pro Slovensko je nezbytné pečlivě sledovat a řídit inflační hodnoty, i když vykazuje nižší inflaci než Česká republika, aby předešlo nežádoucím výkyvům inflačního tlaku. Aktivní přístup k řešení vysoké míry nezaměstnanosti je klíčový. To lze dosáhnout podporou podnikání, investicemi do vzdělání a odborné přípravy pracovníků.

Za účelem zachování co nejnižších rozdílů i nadále mezi reálnými a nominálními mzdami je nutné pokračovat v aplikaci efektivních mechanismů mzdové politiky a flexibilně přizpůsobovat mzdy aktuálním inflačním podmínkám. Na Slovensku je rovněž patrná tendence k vyšším mzdám ve veřejném sektoru oproti soukromému sektoru. Je klíčové, aby i v této zemi bylo zajištěno udržení konkurenceschopných mezd v soukromém sektoru.

Očekávalo se, že inflace, nezaměstnanost a mzdová struktura budou v těchto zemích velmi podobné, především kvůli sdílení společné historie a podobným sociálním, kulturním a politickým vlivům. Nicméně, i přes tato očekávání se ukázalo, že existují značné rozdíly v jejich ekonomickém vývoji a reakcích na inflační tlaky.

Literatura

Monografie

ČERNOHORSKÝ, J. *Finance: od teorie k realitě*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2020, 464 s. ISBN 978-80-271-2215-8.

FARKAČOVÁ, L. *Neučebnice ekonomie: pro každého na každý den*. Vydání 1. Praha: Grada, 2021, 176 s. ISBN 978-80-271-3193-8.

GOODWIN, R. *Macroeconomics in context*. New York: Routledge, 2022, 745 s. ISBN 978-1-032-17037-4.

HECZKO, S. *Ekonomika a společnost 4.0*. Vydání 1. Ostrava: Key Publishing, 2020, 205 s. ISBN 978-80-7418-338-6.

HRBKOVÁ, J. *Společenské vědy pro techniky*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Expert (Grada). Praha: Grada Publishing, 2020, 232 s. ISBN 978-80-271-2876-1.

JUREČKA, V., MACHÁČEK, M. *Makroekonomie*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Expert (Grada). Praha: Grada Publishing, 2023, 384 s. ISBN 978-80-271-3635-3.

JUREČKA, V. *Mikroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Expert (Grada). Praha: Grada Publishing, 2018, 400 s. ISBN 978-80-271-0146-7.

JUREČKA, V., kolektiv. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Expert (Grada). Praha: Grada Publishing, 2017, 368 s. ISBN 978-80-271-9265-6.

LIPOVSKÁ, H. *Moderní ekonomie: jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Vydání 1. Praha: Grada, 2017, 256 s. ISBN 978-80-271-0120-7.

PROCHÁZKOVÁ, C., PUSTOVALOVÁ, A., PROCHÁZKA, D. Elasticity of Substitution in the Manufacturing Sector in the Czech Republic. *Politická ekonomie*. 2021, vol. 69, no. 4, p. 435-456. ISSN 0032-3233.

ROJÍČEK, M.; SPĚVÁČEK, V.; VEJMĚLEK, J.; ZAMRAZILOVÁ, E. A ŽDÁREK, V., *Makroekonomická analýza: teorie a praxe*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2016, 544 s. ISBN 978-80-247-5858-9.

SOUKUP, J.; POŠTA, V.; NESET, P. a PAVELKA, T. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Management Press, 2018, 536 s. ISBN 978-80-7261-537-7.

SOUKUP, J.; POŠTA, V.; NESET, P. a PAVELKA, T. *Makroekonomie*. 4. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2022, 552 s. ISBN 978-80-7261-596-4.

STROUKAL, D. *Ekonomické bubliny: průvodce hospodářskými krizemi od tulipánů po koronu*. 2. rozšířené vydání. Praha: Grada, 2021, 272 s. ISBN 978-80-271-3172-3.

STROUKAL, D. *Ekonomické bubliny: kdo je nafukuje, proč praskají a jak v další krizi neztratit vše*. 1. vydání. Praha: Grada, 2019, 240 s. ISBN 978-80-271-2194-6.

VLČEK, J. *Ekonomie a ekonomika*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 556 s. ISBN 978-80-7552-190-3.

VYBÍHAL, V. *Mzdové účetnictví 2023: praktický průvodce*. Vydání 26. Praha: Grada Publishing, 2023, 496 s. ISBN 978-80-271-3982-8.

Internetové zdroje

ČNB: *Co je to inflace a jak ji číst.* [online] 2024 [cit. 2024-03-13.]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/inflacni-cil/tema-inflace/index.html>

ČNB: *Co to je inflace?* [online]. 2023 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-to-je-inflace/>

ČNB: *Individuální inflace českých domácností: Růst cen dopadl hlavně na ty chudší* [online]. 2023 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Individualni-inflace-ceskych-domacnosti-Rust-cen-dopadl-hlavne-na-ty-chudsi/

ČNB: *Jak bojujeme proti inflaci: pokles sazby nyní nečekejme* [online]. 2022 [cit. 2024-01-15]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/Jak-bojujeme-proti-inflaci-pokles-sazeb-nyni-necekejme/>

ČNB: *Měnová politika* [online]. 2023 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/>

ČNB: *Měření rizika mzdově – inflační spirály* [online]. 2023 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-menove-politice/boxy-a-clanky/Mereni-rizika-mzdove-inflacni-spiraly/>

ČNB: *Vybrané devizové kurzy* [online]. 2024 [cit. 2024-03-21]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/vybrane.html?od=01.01.2024&do=31.01.2024&mena=EUR&format=html>

ČNB: *Vyhodnocení plnění inflačního cíle v posledních dvou letech nezaměstnanosti* [online]. 2023 [cit. 2024-02-04]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-menove-politice/boxy-a-clanky/Vyhodnoceni-plneni-inflacniho-cile-vnbsposlednich-dvou-letech/>

ČNB: *Zpráva o inflaci* [online] 2020 [cit. 2024-02-04]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_inflaci/2020/2020_IV/download/zoi_2020_IV.pdf

ČNB: *Zpráva o měnové politice* [online] 2023 [cit. 2024-02-04]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_menove_politice/2023/zima_2023/download/zomp_2023_zima.pdf

ČNB: *Zpráva o měnové politice nezaměstnanosti* [online]. 2021 [cit. 2024-02-04]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_menove_politice/2021/2021_zima/download/zomp_2021_zima.pdf

ČSOB: *Inflace v roce 2022 a její vliv na české podnikatele* [online]. 2022 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: <https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/inflace-2022-vliv-na-ceske-podnikatele/>

ČSÚ: *Ceny výrobců – časové řady* [online]. 2022 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/ipc_cr

ČSÚ: *Indexy spotřebitelských cen* [online]. 2020 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/documents/10180/23172389/revize_2020.pdf/c359ae67-007c-4de5-ac73-216c19937307?version=1.1

ČSÚ: *Inflace – druhy, definice, tabulky* [online]. 2022 [cit. 2024-01-15]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

ČSÚ: *Metodika statistiky spotřebitelských cen* [online]. 2023 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/metodika-statistiky-spotrebitelskych-cen>

ČSÚ: *Podíl nezaměstnaných osob v krajích k 31. 12. 2023* [online]. 2022 [cit. 2024-01-17]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xc/mapa-podil-kraje>

ČSÚ: *Průměrná mzda a evidentní počet zaměstnanců – metodika* [online]. 2023 [cit. 2024-02-04]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/1-pmz_m

DATAcube.STATISTIC.SK: *Inflácia merana CPI (národná metodika) – celková, jadrová, čistá – ročne vývoj* [online] 2024 [cit. 2024-13.03.]. Dostupné z WWW: https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SLOVSTAT/sp2043rs/v_sp2043rs_00_00_00_sk

ECB: *Co je to inflace?* [online]. 2023 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/what_is_inflation.cs.html

ECB: *Inflační očekávání a přezkum strategie spirály* [online]. 2023 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: <https://www.ecb.europa.eu/home/search/review/html/inflation-expectations.cs.html?fbclid=IwAR3gpo-RE-1mpYL56MKH6feQrt7LxbbPtrdAAX8J9SVYHYO2dvMxoA0MtCg>

ECB: *Měnová a fiskální politika podporují ekonomiku různými způsoby* [online]. 2024 [cit. 2024-01-15]. Dostupné z WWW: <https://www.ecb.europa.eu/home/search/review/html/monetary-fiscal-policies.cs.html>

EUROPEAN-UNION.EUROPA.EU: *Rozšíření EU* [online] 2024 [cit. 2024-03-12]. Dostupné z WWW: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/eu-enlargement_cs

FINANCNYKOMPAS.SK: *Graf vývoje nezaměstnanosti* [online]. 2024 [cit. 2024-01-27]. Dostupné z WWW: <https://www.financnykompas.sk/grafy/vyvoj-nezamestnanosti>

FINEX.CZ: *Co je to inflace? Jaké jsou její příčiny a jaké může mít dopady?* [online]. 2023 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: <https://finex.cz/inflace/>

FINEX.CZ: *Deflace: Co je to deflace? A jaké má příčiny a dopady?* [online]. 2019 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: <https://finex.cz/deflace/>

ISPV: *Časové řady* [online] 2024 [cit. 2024-03-13.]. Dostupné z WWW: <https://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni/casove-rady.aspx>

ISPV: *Frekvence šetření výdělku* [online] 2024 [cit. 2024-03-13.]. Dostupné z WWW: <https://www.ispv.cz/cz/Pro-respondenty-setreni.aspx>

ISPV: *Informační systém o průměrném výdělku* [online] 2024 [cit. 2024-03-13.]. Dostupné z WWW: <https://www.ispv.cz/cz/O-ISPv.aspx>

ISPV: *Hlavní rozdíly mezi mzdovou statistikou ČSÚ a ISPV* [online]. 2024 [cit. 2024-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.ispv.cz/getdoc/e2de47f8-2c44-42d8-80dc-4d2e3d287cac/Metodika.aspx>

KRYPTOMAGAZIN.CZ: *Inflační spirála – je to neodvratné?* [online]. 2022 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: <https://kryptomagazin.cz/inflacni-spirala-je-to-neodvratne/>

KUPNISILA.CZ: *Skupiny prací a zaručená mzda v soukromé firmě* [online]. 2024 [cit. 2024-01-27]. Dostupné z WWW: <https://www.kupnisila.cz/skupiny-praci/>

LYNXBROKER.CZ: *Inflace v roce 2024: Co je to inflace a jak ochránit své investice?* [online]. 2023 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: <https://www.lynxbroker.cz/investovani/burzovni-trhy/burzovni-informace/obchodovani-burza/inflace/>

MPSV: *Časové řady míry nezaměstnanosti a podílu nezaměstnaných osob* [online]. 2022 [cit. 2024-01-17]. Dostupné z WWW: <https://www.mpsv.cz/casove-rady-mn-a-pno>

MPSV: *Minimální mzda* [online]. 2023 [cit. 2024-01-27]. Dostupné z WWW: <https://www.mpsv.cz/minimalni-mzda>

MPSV: *Odměňování* [online]. 2022 [cit. 2024-01-19]. Dostupné z WWW: <https://ppropo.mpsv.cz/XVIIIObecnaustanoveniomzdeplatua>

MPSV: *Odměňování zaměstnanců platem* [online]. 2024 [cit. 2024-01-27]. Dostupné z WWW: <https://ppropo.mpsv.cz/XXOdmenovanizamestnancuplatem>

MPSV: *Sbírka zákonů č. 396/2023* [online]. 2022 [cit. 2024-01-27]. Dostupné z WWW: https://www.mpsv.cz/documents/20142/977663/3.%29+NV+%C4%8D.+396_2023+Sb..pdf/34d86420-cfe0-ece8-6b9a-826e5fa77871

MPSV: *Sjednání, stanovení nebo určení mzdy* [online]. 2022 [cit. 2024-01-22]. Dostupné z WWW: <https://ppropo.mpsv.cz/XIXOdmenovanizamestnancumzdou>

MPSV: *Zaručená mzda* [online]. 2024 [cit. 2024-01-27]. Dostupné z WWW: <https://ppropo.mpsv.cz/XVIII2Zarucenamzda>

MPSV: *Změna nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě* [online]. 2024 [cit. 2024-03-15]. Dostupné z WWW: https://ppropo.mpsv.cz/narizeni_vlady_264_2022

NBS: *Ekonomický a menový vývoj* [online] 2023 [cit. 2024-02-04]. Dostupné z WWW: <https://nbs.sk/dokument/2e49c82c-7975-4a82-8f7a-7f0b6e03c5a9/stiahnut?force=false>

NBS: *Ekonomický a menový vývoj NBS* [online] 2021 [cit. 2024-02-04]. Dostupné z WWW: https://nbs.sk/_img/documents/_publikacie/ekonomicky_menovyy_vyvoj/2021/protected/emv_zima-2021.pdf

NBS: *Makroekonomická databáza* [online] 2024 [cit. 2024-03-13.]. Dostupné z WWW: <https://nbs.sk/statisticke-udaje/vybrane-makroekonomicke-ukazovatele/makroekonomicka-databaza/?frequency=A&type=valueBase&from=2012&to=2023&timeSeriesId=%5B%221401%22%2C%221402%22%5D>

NBS: *Makroekonomická databáza* [online] 2024 [cit. 2024-03-13.]. Dostupné z WWW: <https://nbs.sk/statisticke-udaje/vybrane-makroekonomicke-ukazovatele/makroekonomicka-databaza/?frequency=A&type=valueBase&from=2012&to=2023&timeSeriesId=%5B%221549%22%2C%221550%22%5D>

NBS: *Stanovisko Bankovej rady NBS* [online] 2021 [cit. 2024-02-04]. Dostupné z WWW: https://nbs.sk/_img/documents/_publikacie/ekonomicky_menovyy_vyvoj/2021/protected/emv_jar-2021_stanovisko.pdf

NBS: *Stanovisko Bankovej rady NBS* [online] 2022 [cit. 2024-02-04]. Dostupné z WWW: file:///C:/Users/micha/Downloads/emv_zima_2022_stanovisko.pdf

NÚV: *Vzdělávání a trh práce v krajích ČR* [online]. 2022 [cit. 2024-01-27]. Dostupné z WWW: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/vzdelavani-a-trh-prace-v-krajich-cr-1.html>

PODNIKATEL.CZ: *Minimální a zaručená mzda je nepodkročitelná* [online]. 2021 [cit. 2024-01-27]. Dostupné z WWW: <https://www.podnikatel.cz/clanky/minimalni-a-zarucena-mzda-je-nepodkrocitelna-neplati-to-ale-vzdy/>

PRAVOPROVSECHNY.CZ: *Odměňování (mzda, plat, odměna z dohody a minimální mzda* [online]. 2022 [cit. 2024-01-22]. Dostupné z WWW: <https://www.pravoprovsechny.cz/clanky/odmenovani-mzda-plat-odmena-z-dohody-minimalni-mzda/>

ŠVIHLÍKOVÁ, I. Český rozhlas: *Čísla o průměrné mzdě lidí vždy rozčílí. Lepší je znát medián. Jaký je?* [online] 2019 [cit. 2024-03-13.]. Dostupné z WWW: <https://dvojka.rozhlas.cz/ilona-svihlikova-cisla-o-prumerne-mzde-lidi-vzdy-rozcili-lepsi-je-znat-median-8048817>

TRADECZ.CZ: *Co je to inflace?* [online]. 2024 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z WWW: <https://www.tradecz.cz/co-je-inflace-historie-penez-dopady-a-investovanim-proti-inflaci/>

ŠŮSR: *DATAcube* [online]. 2024 [cit. 2024-04-09]. Dostupné z WWW: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/Databases/DATAcube_sk!/ut/p/z1/jZDBToNAEIfhuvuX5bC4m1rUoqSykoWcC-GNkhJumwDKK8vNI5MFDuHSSb5vnpMTzUtqe6qj7apxtZ21XmeX7T_micp32xWak8y9SHix72XhTHcjNHcCtxHYucFCcCTaI1Y7NRzKBmDYFTf4uOPErjNXwD08vqC6isipJRZkueIcneLmK0i7JUCtsE3sPTif0ceqG4PhkxHQ0AQeAjZmvmMd-fOvzIW3YHxhuq-fqv7uifv_Rz9aRvw50DB9M0kcba5lyTozUOfINOdhhp-ZOkF6NUiTY1BR8-AZwqgiE!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

Seznam příloh

Příloha 1 Spotřební koš	I
Příloha 2 Stupnice platových tarifů podle platových tříd a platových stupňů pro zaměstnance	II
Příloha 3 Prezentace	III

Přílohy

Příloha 1 Spotřební koš

Tabulka 6 Spotřební koš

Oddíly ECOICOP	Stálé váhy roků v ‰			
	Rok 2014	Rok 2016	Rok 2018	Rok 2020
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	180,6	177,6	177,2	178,1
2. Alkoholické nápoje, tabák	93,4	92,2	87,0	87,0
3. Odívání a obuv	39,2	41,5	41,6	38,9
4. Bydlení, voda, energie, paliva	251,3	257,2	251,4	267,4
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	57,8	58,1	56,6	58,3
6. Zdraví	23,0	24,5	24,5	26,5
7. Doprava	100,9	101,7	115,1	103,7
8. Pošty a telekomunikace	30,7	28,9	28,8	32,6
9. Rekreace a kultura	89,6	86,3	85,3	81,5
10. Vzdělávání	6,2	5,7	5,6	5,6
11. Stravování a ubytování	58,1	59,1	63,5	57,9
12. Ostatní zboží a služby	69,2	67,2	63,4	62,5
Celkem	1000	1000	1000	1000

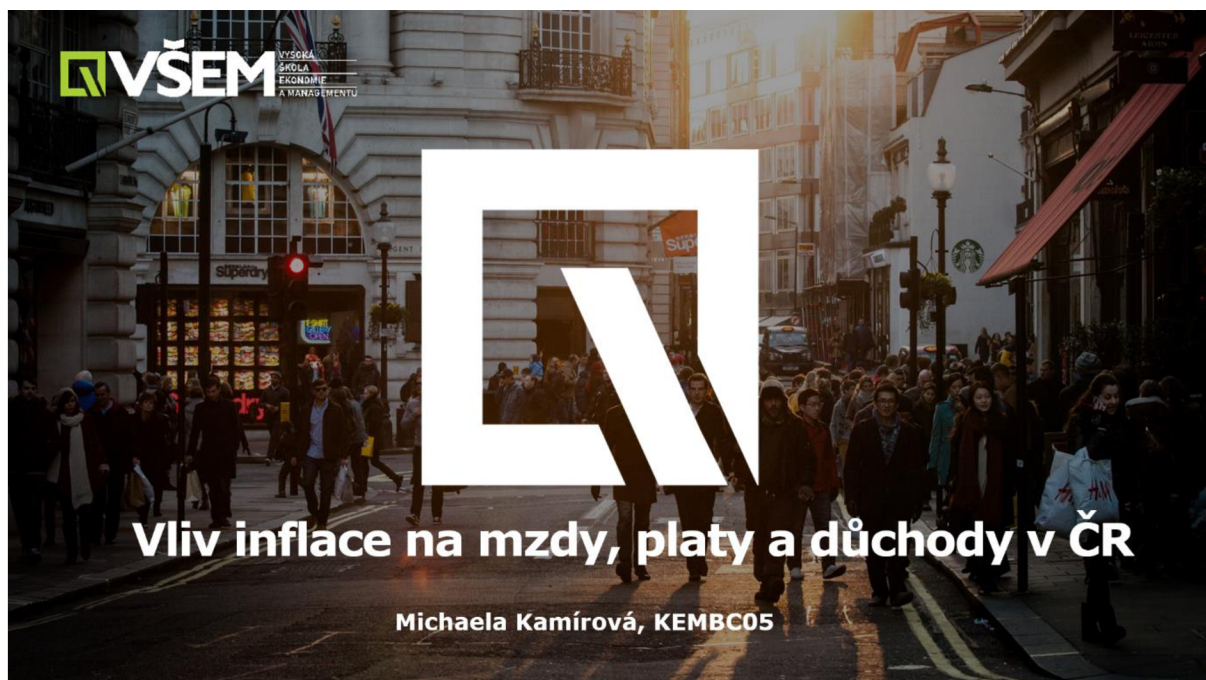
Zdroj: ČSÚ (2022)

Příloha 2 Stupnice platových tarifů podle platových tříd a platových stupňů pro zaměstnance

Tabulka 7 Stupnice platových tarifů

		Platová třída															
Platový stupeň	Praxe	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	do 1 roku	12140	13040	13990	15020	16130	17350	18680	20130	21710	23390	25280	27250	29410	31770	34340	37130
2	do 2 let	12510	13460	14450	15540	16720	17970	19320	20850	22440	24220	26160	28200	30460	32890	35570	38460
3	do 4 let	12920	13920	14930	16050	17270	18580	20000	21580	23250	25080	27130	29220	31550	34090	36850	39840
4	do 6 let	13340	14360	15450	16590	17880	19230	20700	22330	24060	25980	28070	30230	32660	35300	38190	41280
5	do 9 let	13810	14850	15970	17160	18480	19890	21420	23120	24910	26890	29060	31330	33840	36570	39560	42760
6	do 12 let	14280	15350	16490	17740	19120	20560	22170	23950	25780	27820	30100	32450	35050	37870	40980	44300
7	do 15 let	14740	15890	17070	18360	19770	21290	22930	24780	26720	28820	31180	33620	36300	39250	42460	45910
8	do 19 let	15240	16420	17660	18980	20460	22030	23720	25650	27660	29840	32280	34840	37610	40660	44030	47580
9	do 23 let	15750	16970	18260	19640	21180	22800	24570	26550	28630	30910	33420	36070	38970	42160	45620	49310
10	do 27 let	16320	17570	18890	20320	21930	23600	25400	27500	29660	32000	34620	37380	40390	43670	47290	51080
11	do 32 let	16850	18140	19550	21030	22710	24440	26340	28510	30720	33170	35880	38720	41840	45270	49000	52980
12	nad 32 let	17440	18780	20230	21750	23510	25290	27260	29520	31820	34370	37170	40120	43370	46910	50770	54920

Zdroj: Nařízení vlády 341/2017 Sb.

Řešená problematika

úvod

Cílem této práce je analyzovat vliv inflace na vývoj mezd a platů v České republice a na Slovensku. Záměrem práce je také komparovat ekonomické ukazatele a mzdovou strukturu mezi Českou republikou a Slovenskem.

problém

Inflace je v současné době velmi diskutované téma ve společnosti. Mezi negativní dopady patří snížení kupní síly, ztráta hodnoty úspor, sociální dopady a především vliv na mzdy a platy.

přístup

Využití analýzy dat a komparativní analýzy, která porovnává situaci v České republice a na Slovensku.

Postup řešení

zdroj

V bakalářské práci jsou využity zdroje z domácí i zahraniční literatury a relevantní odborné články. Pro analýzu dat jsou použita data získaná z ISPV, ČNB, ČSÚ, NBS, MPSV a ŠÚSR.

získávání

Pomocí rešerše odborné literatury a článků a jejich začlenění do souvislého textu spolu s využitím ekonomických databází pro analýzu vývoje ekonomických ukazatelů v obou zemích.

zpracování

Jednou z hlavních metod je provádění analýzy dat, která ilustruje vývoj ekonomických ukazatelů. Další metodou je komparativní analýza, která srovnává ekonomickou situaci v obou zemích.

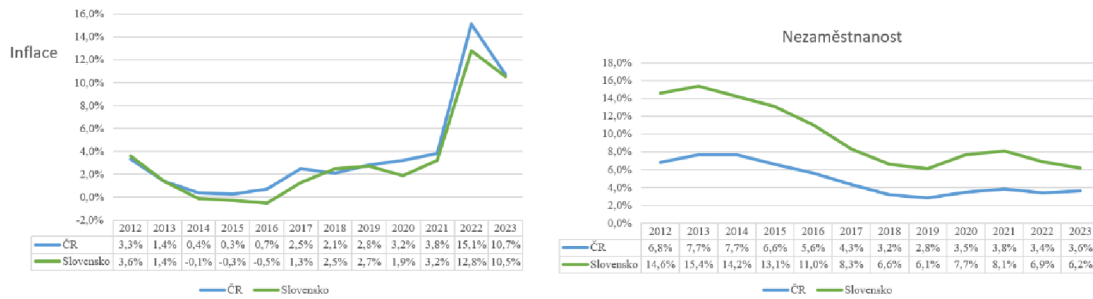
Výsledky práce

Z výsledků práce vyplynulo, že v období od roku 2012-2023

Z dat lze vyčíst fakta:

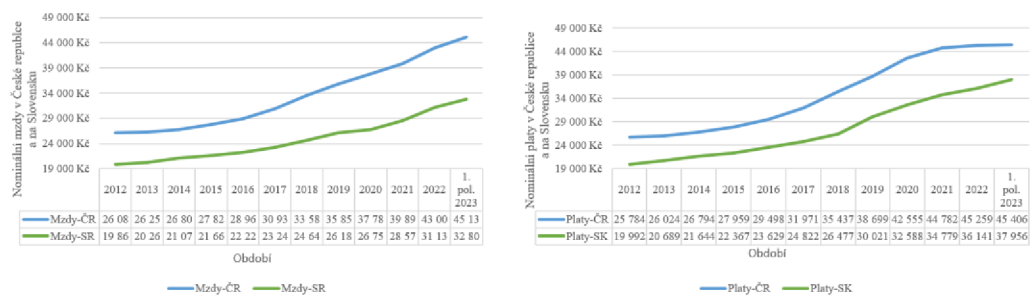
- Inlace odhalila významné rozdíly mezi oběma zeměmi. Slovensko na začátku sledovaného období mělo vyšší inflaci než ČR, ale poté zažilo období deflace od roku 2014 do 2016. V následujících letech se vývoj inflace střídá. Průměrně měla SR inflaci 3,3 % a ČR 3,9 %. Očekává se, že v budoucnosti dosáhnou nižších hodnot.
- Nezaměstnanost v SR je výrazně vyšší než v ČR, často až dvojnásobně. Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla v roce 2013, SR dosáhla hodnoty 15,4 % a ČR dosáhla hodnoty 7,7 %. Od roku 2017 si ČR udržuje stabilně nízkou nezaměstnanost.
- Analýza mzdových struktur odhalila významné rozdíly mezi ČR a SR. Česká republika dominuje nad Slovenskem v oblasti mezd i platů po celé sledované období. Rozdíl mezi zeměmi se neustále zvětšuje, což naznačuje vyšší ekonomickou sílu ČR. Zároveň se ukázalo, že ČR má výraznější rozdíly mezi nominálními a reálnými mzdami než Slovensko, kde jsou tyto rozdíly minimální.

Výsledky práce – grafické znázornění

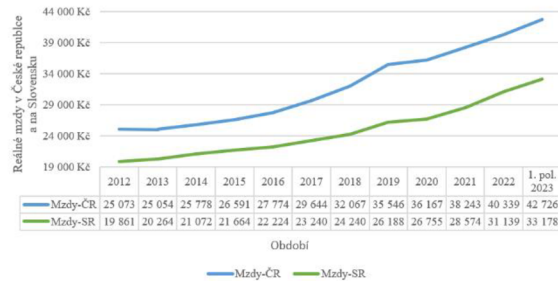
Zdroj: ČSÚ (2024), ŠÚSR (2024), MPSV (2024), Financnykompas.sk (2024)

Výsledky práce – grafické znázornění

Zdroj: ISPV (2024), NBS (2024)

Výsledky práce – grafické znázornění

Zdroj: ISPV (2024), NBS (2024)

Doporučení

Na základě výsledků lze doporučit....

1. Pečlivě sledovat a řídit inflaci v obou zemích, využívat vhodnou fiskální politiku k minimalizaci dopadů na kupní sílu občanů.

2. Opatření ke snížení nezaměstnanosti zejména na Slovensku, v ČR udržet míru stabilní nezaměstnanosti.

3. V České republice minimalizovat rozdíly mezi nominálními a reálnými mzdami, na Slovensku udržet tyto minimální odchylky.

Závěr

-

Práce přinesla pohled na vztah mezi inflací a vývojem mezd a platů v České republice a na Slovensku.
-

Práce poskytla komplexní pohled na ekonomickou situaci České republiky a Slovenska a identifikovala mezi nimi výrazné rozdíly.
-

Tato zjištění mohou být využita jako podklad pro další analýzy v oblasti ekonomické politiky a politiky odměňování.

Vysoká škola ekonomie a managementu

9

Zdroj: Vlastní zpracování (2024)